

Høgskulen på Vestlandet

MARA590 - Masteroppgave

MARA590-O-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	24-04-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	15-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MARA590 1 O 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	224
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	27332
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	9
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

MASTEROPPGAVE

Kjærlighet som motgift

- miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk.

Love as an antidote

- social workers' reflections on their own practice of love, in encounters with children who express pain through violence and threats.

Navn: Parisa Saleh

Familieterapi og relasjonelt arbeid

Institutt for Velferd og deltaking/Fakultet for Helse og sosialfag

Veileder: Sigurd Riste Andersen

15.05.2023

“Man skal ikke prøve å forklare kjærlighet, men hvem var vi om vi ikke forsøkte?” - Per Olof Enquist

Sammendrag

Tema for denne oppgaven er det lovpålagte kjærlighetsbegrepet på barnevernsinstitusjon, der ungdom har vold og trusler som smerteuttrykk. I 2018 ble kjærlighetsbegrepet innført i formålsparagraf §1-1 i Norges barnevernlov (Barnevernloven, 2018, § 1-1). Paragrafen sier at ansatte i barnevernet skal møte barn i barnevernet med trygghet, forståelse og kjærlighet. Samtidig viser undersøkelser at ansatte i helse- og sosialsektoren er den arbeidsgruppen som er mest utsatt for vold og trusler på jobb (With, 2018). Innad i denne arbeidsgruppen beskrives ansatte på institusjon som den gruppen med høyest belastning (Hagen & Svalund, 2019, s. 52). Jeg ønsker å undersøke dette fenomenet med utgangspunkt i følgende problemstilling: “Hvilke refleksjoner gjør miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner om egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk?”.

Formålet med studien er å få frem miljøterapeutenes stemmer og øke kunnskapen rundt dette fenomenet. Som overordnet mål har jeg et ønske om at kompetanseheving og bevisstgjøring vil bidra til å redusere det høye sykefraværet blant denne arbeidsgruppen (Hagen & Svalund, 2019, s. 6), som igjen vil bidra til mer stabilitet for ungdommene i en sårbar livsfase.

Studien er en kvalitativ undersøkelse, fundamentert i fenomenologi og en fortolkende fenomenologi (hermeneutikk). Sosialkonstruksjonisme og systemteori danner det teoretiske rammeverket rundt studien. Det empiriske materialet er innhentet fra seks miljøterapeuter som jobber på ulike barnevernsinstitusjoner. Relevant teori presenteres og informantenes erfaringer er drøftet ved hjelp av valgt teori.

I studien kommer det fram at kjærlighetsbegrepets inntog i barnevernloven ikke nødvendigvis har fått merkbare konsekvenser for miljøterapi i praksis. Kjærlighet er likevel

integrert som en handling i det miljøterapeutiske arbeidet. Dette er studiens første hovedfunn. Informantene ser ikke på kjærlighetens inntreden som utfordrende for sin profesjonelle rolle. Dette funnet viser også at den mening miljøterapeuten tillegger vold og trusler, har konsekvenser for kjærlighetsutøvelsen. Studiens andre hovedfunnet kalles "relasjonsbanken", og viser at relasjonene miljøterapeutene har til ungdom, ledelse og særlig kollegaer, er avgjørende for å føle seg trygg på arbeidsplassen. Dersom miljøterapeutene ikke føler seg trygge kan dette påvirke kvaliteten i det miljøterapeutiske arbeidet. Det siste funnet kalles "maktens mange ansikt", og viser hvordan informantene opplever at det skjeve maktforholdet mellom dem og ungdommene påvirker ungdommens smerteuttrykk. Funnet viser også at miljøterapeutene kan kjenne på maktesløshet når de føler at institusjonens rammer begrenser dem i handlingsvalg, og at det å oppleve vold og trusler på arbeidsplassen kan ha konsekvenser for profesjonell kjærlighetsutøvelse i praksis.

Nøkkelbegreper: Miljøterapi, kjærlighet, profesjonell relasjon, vold og trusler på arbeidsplassen

“One should not try to explain love, but who were we if we did not try?” - Per Olof Enquist

Summary

The topic of this assignment is the legal concept of love in child welfare institutions, where young people express pain through violence and threats. In 2018, the concept of love was introduced in the purpose clause §1-1 of Norway's Child Welfare Act (Barnevernloven, 2018, § 1-1). The clause states that child welfare workers should meet children in the child welfare system with safety, understanding, and love. At the same time, research shows that employees in the health and social sector are the work group most exposed to violence and threats on the job (With, 2018). Within this work group, employees in institutions are described as the most burdened group (Hagen & Svalund, 2019, p. 52). I want to investigate this phenomenon based on the following research question: "What reflections do social workers in child welfare institutions make about their own practice of love in encounters with children who express pain through violence and threats?".

The purpose of the study is to bring out the voices of social workers and increase knowledge about this phenomenon. As an overarching goal, I aim to contribute to competence building and awareness-raising that will help reduce the high sick leave rate among this work group (Hagen & Svalund, 2019, s. 6), which in turn will contribute to more stability for young people in a vulnerable life phase.

The study is a qualitative investigation, based on phenomenology and interpretive phenomenology (hermeneutics). Social constructionism and systems theory form the theoretical framework for this study. The empirical material is gathered from six social

workers working in different child welfare institutions. Relevant theory is presented, and the informants' experiences are discussed using the chosen theory.

The study reveals that the introduction of the concept of love in the Child Welfare Act has not necessarily had noticeable consequences for social workers in practice. However, love is still integrated as an action in social work. This is the study's first main finding. The informants do not see the introduction of love as challenging for their professional role. This finding also shows that the meaning the social workers attach to violence and threats has consequences for the practice of love. The study's second main finding is called the "relationship bank", which shows that the relationships social workers have with young people, leadership, and especially colleagues are crucial for feeling safe in the workplace. If social workers do not feel safe, this can affect the quality of their work. The final finding is called "the many faces of power", and shows how the informants experience the unequal power relationship between them and young people affecting the young people's expressions of pain. The finding also shows that social workers can feel powerless when they feel that the institution's framework limits their choices, and that experiencing violence and threats in the workplace can have consequences for professional practice of love.

Keywords: Social work, love, professional relationship, violence and threats at work.

FORORD

Å gjennomføre denne studien har vært en lang prosess, på flere måter. Jeg begynte på masterstudiet tre uker før jeg fødte min datter, Emma. Jeg må erkjenne at jeg undervurderte både det å bli mor for første gang, og samtidig hvor mye som skal på plass før du har et ferdig forskningsprosjekt. Det å skulle få til begge deler på samme tid krevde at flere i familien måtte involveres. Jeg vil først og fremst takke Emma for at hun stort sett sover gjennom natten. Deretter ønsker jeg å takke min mor, for alle de gangene hun har bidratt med både bleieskift og henting i barnehagen. Jeg må også takke min samboer for de lange trilleturer i helgene slik at jeg kunne få inn noen gode arbeidsøkter. Han fortjener også en takk for å ikke ha bemerket at spisebordet har blitt min arbeidsstasjon. Samboeren min som også nylig fikk tittel som min forlovede, har gjennom hele prosessen vært støttende for at jeg skulle få realisere dette individuelle prosjektet, som til tider har gått på bekostning av vårt fellesprosjekt familien. Det er viktig for meg å takke mine medstudenter for all støtten, alle samtalene, alle tipsene og for at vi sammen har vært en del av denne berg- og dalbanen, der det har vært kort vei mellom frustrasjon og glede. Jeg ønsker også å gi en stor takk til miljøterapeutene som stilte opp som informanter. Denne studien hadde ikke vært mulig å gjennomføre uten dere. Avslutningsvis ønsker jeg å takke veilederen min, Sigurd Riste Andersen, som har gitt meg gode innspill og inspirasjon gjennom hele prosessen. Han har gitt meg troen på at dette prosjektet er gjennomførbart i perioder der jeg ikke har sett lyset i enden av tunnelen.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	10
1.1 Problemstilling.....	10
1.2 Hensikt med studien.....	11
1.3 Mitt utgangspunkt.....	12
1.4 Sentrale Begrep.....	13
1.4.1 Miljøterapi.....	13
1.4.2 Barnevernsinstitusjon.....	14
1.4.3 Smerteuttrykk.....	14
1.4.4 Vold og trusler.....	15
1.4.5 Kjærlighet.....	15
1.5 Oppgavens oppbygging.....	16
2. Teoretiske perspektiv og eksisterende forskning	16
2.1 Barnevernloven.....	17
2.1.1 Forandringsfabrikken og Barnevernsproffene.....	18
2.1.2 Kjærlighetskravets mulige implikasjoner.....	18
2.2 Teoretisk referanseramme.....	19
2.2.1 Sosialkonstruksjonisme.....	20
2.2.2 Systemteori.....	20
2.2.3 Batesons kommunikasjonsteori.....	21
2.4 Vold og trusler som motmakt til avmakt.....	24
2.4.1 Makt.....	25
2.4.2 Avmakt.....	26
2.5 Voldens kostnader.....	26
2.5.1 Ulike belastninger.....	27
2.6 Traumbasert Omsorg.....	28
2.6.1 Et traumesensitivt barnevern.....	28

2.7 Eksisterende forskning.....	29
2.7.1 Forskning på fenomenet kjærlighet i sosialt arbeid.....	30
2.7.2 Forskning på vold og trusler på arbeidsplassen.....	31
3. Metode.....	33
3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted.....	33
3.2 Refleksivitet.....	34
3.3 Kvalitativ metode.....	35
3.3.1 Datainnsamling.....	36
3.3.2 Intervjuguide.....	36
3.3.3 Utvalg og rekruttering.....	37
3.3.4 Bruk av lydopptak og transkripsjon.....	38
3.4 Metode for analysering av datamaterialet.....	39
3.4.1 Forberedelse.....	40
3.4.2 Den tematiske analyseprosessen.....	41
3.5 Forskningsetikk.....	43
3.6 Validitet og reliabilitet.....	44
4. Presentasjon av funn.....	45
4.1 Kjærlighet er en handling.....	46
4.1.1 Profesjonell kjærlighet.....	50
4.1.2 Kjærlighetens nødvendige rammer.....	52
4.1.3 Oppsummering av funn knyttet til utøvelse av kjærlighet i miljøterapeutisk arbeid.....	54
4.2 Relasjonsbanken.....	55
4.2.1 Gode relasjoner skaper trygghet.....	56
4.2.2 Relasjoner blir satt på prøve.....	59
4.2.3 Oppsummering av funn knyttet til relasjoner i miljøterapeutisk arbeid.....	61
4.3 Maktens mange ansikt.....	62
4.3.1 Følelse av avmakt i eget hjem.....	63

4.3.2 Følelse av avmakt på arbeidsplassen.....	64
4.3.3 Oppsummering av funn knyttet til makt i miljøterapeutisk arbeid.....	65
5. Diskusjon.....	66
5.1 Kjærlighet er en handling.....	67
5.1.1 Profesjonell kjærlighet.....	69
5.1.2 Kjærlighetens nødvendige rammer.....	71
5.2 Relasjonsbanken.....	73
5.2.1 Gode relasjoner skaper trygghet.....	75
5.2.2 Relasjoner blir satt på prøve.....	77
5.3 Maktens mange ansikt.....	79
5.3.1 Følelse av avmakt i eget hjem.....	80
5.3.2 Følelse av avmakt på arbeidsplassen.....	82
6. Avsluttende del.....	84
6.1 Implikasjoner for forskning.....	84
6.2 Implikasjoner for praksis.....	85
6.3 Mulige svakheter ved studien.....	86
6.4 Oppsummering og avsluttende refleksjoner.....	88
Litteraturliste.....	90
Figurer og tabeller	
Figur 3.1: Illustrasjon av temakart.....	42
Tabell 4.1: Hovedtema med tilhørende undertema.....	46
Vedlegg	
Vedlegg 1 - NSD godkjenning.....	97
Vedlegg 2 - Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	99
Vedlegg 3 - Intervjuguide.....	103
Vedlegg 4 - Utdrag av transkripsjon.....	106

1. Innledning

De siste to årene har det i barnevernssektoren foregått en debatt om hva og hvor mye man skal tåle som miljøterapeut ansatt i barnevernsinstitusjon, der det kan forekomme vold og trusler. Fontene, tidsskrift for fellesorganisasjonen (FO) for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, har løftet denne problemstillingen i form av artikler og kronikker om miljøterapeuter som har blitt syke på jobben etter å ha blitt utsatt for vold og trusler i barnevernsinstitusjon (Odland, 2021; Aarskog et al., 2021; Rød, 2021; Wærnes, 2023). I arbeidsmiljøloven § 1-1 (1995) står det at medarbeidere skal ha et arbeidsmiljø med full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Debatten er derfor spesielt viktig med tanke på at ansatte innenfor sosial- og helsesektoren er den yrkesgruppen som blir mest utsatt for vold og trusler i Norge (With, 2018). Det fremkommer i en Fafo-rapport fra 2019 at ansatte som jobber på institusjon står høyest på listen over de som møter mest vold og trusler på arbeidsplassen (Hagen & Svalund, 2019, s. 52).

Begrepet kjærlighet ble en del av barnevernlovens formålsparagraf 01. juli 2018 (Barnevernloven, 2018, § 1-1). Paragrafen sier at ansatte i barnevernet skal møte barn i barnevernet med trygghet, forståelse og nettopp kjærlighet. Etter at jeg startet arbeidet med denne oppgaven har det kommet en ny barnevernslov. Den nye barnevernloven fra 2023 (Barnevernloven, 2023, § 1-1) har stort sett beholdt ordlyden fra 2018, med hensyn til formålet med loven. Lovendringen får meg til å reflektere over hvilke erfaringer miljøterapeutene får når de jobber med ungdom som har vold og trusler som smerteuttrykk, samtidig som de er pålagt av loven å vise kjærlighet. Etter å ha jobbet med barn og ungdom i barnevernet i over ti år vet jeg at barn kan ha ulike måter å uttrykke smerte på. En av måtene smerte kan komme til uttrykk på er gjennom atferdsvansker og vansker i nære relasjoner (Jørgensen & Steinkopf, 2013). Dette gjør at vold og trusler er et uttrykk barnevernsansatte risikerer å møte i sitt arbeid, og som gjør utøvelsen av kjærlighet i disse møtene et interessant objekt for nærmere undersøkelse.

1.1 Problemstilling

Jeg vil i dette kapittelet presentere oppgavens problemstilling. For å få frem

miljøterapeutenes stemmer på en mest mulig adekvat måte, har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvilke refleksjoner gjør miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner om egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk?

Jeg har også utarbeidet to forskningsspørsmål i tillegg, for å best mulig besvare problemstillingen:

- 1) Hvordan opplever miljøterapeuten at kjærlighetsbegrepet brukes på egen arbeidsplass, og hvordan forholder den enkelte miljøterapeut seg til dette i praksis?
- 2) Hvordan opplever miljøterapeuter at relasjonen til barna preger smerteuttrykkene som kommer frem? Påvirker konteksten/rammene de lever under smerteuttrykkene?

Med bakgrunn i problemstillingen vil studien avgrenses til å kun inkludere miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk på barnevernsinstitusjoner. Til tross for at det hadde vært relevant å også få frem barna sine stemmer, ble dette valget truffet på grunnlag av studiens omfang.

1.2 Hensikt med studien

I denne delen vil jeg presentere hensikten og mitt mål med å utføre denne studien. Hensikten med denne oppgaven er å få innsikt og forståelse for miljøterapeuters opplevelser av det lovpålagte kravet om å praktisere kjærlighet overfor barn som uttrykker smerte gjennom vold og trusler i barnevernsinstitusjoner. Formålet er å identifisere eventuelle problematiske forhold og forbedre forebygging, håndtering og oppfølging av de ansatte som

utsettes for vold og trusler. Jeg ønsker samtidig å fremheve miljøterapeutenes perspektiv som en vesentlig faglig bidragsyter i denne debatten. Håpet er også å øke kunnskapen om dette fenomenet og sikre at barn som bor på barnevernsinstitusjoner mottar den nødvendige omsorgen de trenger, samtidig som miljøterapeutene blir ivaretatt. Ved å bidra til en kompetanseheving og bevisstgjøring rundt fenomenet kan det også føre til en reduksjon i det høye sykefraværet blant miljøterapeuter som opplever vold og trusler (Hagen & Svalund, 2019, s. 6), og dermed gi mer stabilitet for ungdom i en sårbar livsfase.

1.3 Mitt utgangspunkt

Jeg vil her forklare mitt utgangspunkt for å gjennomføre denne studien. En historie som har påvirket meg og vekket min interesse for dette fagområdet, er knyttet til en tidligere kollega som hadde nylig fullført sin utdanning og ble utsatt for både fysisk vold og trusler av en mindreårig på arbeidsplassen. Miljøterapeuten ble tvunget til å låse og blokkere soveromsdøren sin på barnevernsinstitusjonen om natten. Til slutt konkluderte hun med at det som tidligere hadde vært en drømmejobb, nemlig muligheten til å bidra til å gi sårbare barn og ungdom et bedre liv, hadde blitt et mareritt. Etter en lengre sykemeldingsperiode byttet hun arbeidsplass. I ettertid har hun sagt at hele situasjonen oppleves som et nederlag, både for henne selv og for ungdommen som mistet enda en voksenperson som han i utgangspunktet følte seg trygg på.

Som miljøterapeut i barnevernet har jeg blitt opptatt av hvordan begrepet kjærlighet har hatt sitt inntog i barnevernet de siste årene. Da jeg startet å jobbe med barn og ungdom for 13 år siden var ikke dette et utbredt begrep. I 2009 fikk vi på min daværende arbeidsplass besøk av Hilde Marie Thrana, som forsket på kjærlighetens betydning i sosialt arbeid (2015). Etter dette besøket har kjærlighetsbegrepet vært et begrep jeg har reflektert over. Jeg har selv opplevd trusler, og har flere ganger hørt om kollegaer som blir utsatt for vold av barn og ungdom som bor på institusjon. Å være miljøterapeut krever at en tåler å stå i andres følelser, samtidig som en skal regulere sine egne følelser. Man må tåle å bli avvist, tåle å bli glad i til tross for at relasjonen er tidsbestemt, tåle å by på seg selv, tåle å sette grenser og tåle å gi en klem. Mine erfaringer baserer seg i hovedsak på rollen som miljøterapeut på ulike

institusjoner hvor barn og ungdom blir plassert gjennom barnevernet. Med mine egne erfaringer som miljøterapeut ved barnevernsinstitusjon, i tillegg til historiene jeg har hørt fra mine kollegaer, er det viktig å redegjøre for at mine erfaringer med fenomenet kjærlighet og vold og trusler i arbeid med barn i barnevernet kan ha preget min forskning.

1.4 Sentrale Begrep

I denne delen vil jeg gjøre rede for min forståelse av sentrale begrep som er relevante for forskningsspørsmålene, og som vil brukes hyppig gjennom oppgaven.

Jeg kommer til å bruke ordet ungdom når jeg skriver om barna og ungdommene som blir omtalt i denne oppgaven. Dette fordi det er dette begrepet informantene i denne studien bruker, og bruken er kjønnsuavhengig. Kjønn vil ikke være relevant i denne oppgaven.

Informantene som er inkludert i studien, jobber alle på barnevernsinstitusjoner hvor det bor ungdom mellom 13-18 år, men det er likevel mulig at deres erfaringer og refleksjoner også omhandler møter med barn under 13 år som bor på barnevernsinstitusjoner. Informantene i oppgaven vil vekselvis bli omtalt som miljøterapeut, informant og deltaker.

1.4.1 Miljøterapi

Det finnes flere definisjoner av miljøterapi. Definisjonen jeg har valgt å bruke i denne studien, forstår miljøterapi mer som et rammeverk for det miljøterapeutiske arbeidet, og åpner for at det benyttes ulik og individuelt tilpasset metodikk (Lillevik, 2020a s. 111).

Miljøterapi er en planlagt og faglig begrunnet terapeutisk virksomhet som nyttiggjør seg av de til enhver tid tilgjengelige ressurser som omgivelsene gir. Gjennom samhandling tar en sikte på å legge til rette for fysisk, psykisk, sosial og åndelig vekst - og å styrke klientens egenomsorg. Dette oppnås ved å variere mellom støtte og utfordring i en terapeutisk allianse preget av anerkjennelse og respekt for klientens egenverd og integritet. (Lillevik og Øien, 2014 s. 78)

1.4.2 Barnevernsinstitusjon

En barnevernsinstitusjon fungerer primært som et tilbud til barn og unge med utfordringer som krever mer systematisk og spesialisert oppfølging (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], u.å.). Det er essensielt å understreke at vold og trusler ikke er en utbredt måte å uttrykke smerte på blant barn og ungdom som befinner seg på barnevernsinstitusjoner. Mitt formål med denne oppgaven er ikke å stigmatisere noen barn som befinner seg under barnevernets omsorg. Ved utgangen av 2021 hadde 15% av barna som bodde på institusjon et adferdsvedtak som lå til grunn (Bufdir, u.å.). Med andre ord er hjemmelsgrunnlaget, som har en juridisk forankring i barnevernloven (2023), basert på at barnet skal plasseres på en barnevernsinstitusjon på grunn av alvorlige atferdsvansker (Bufdir, u.å.). Årsakene til at barn og unge blir plassert på barnevernsinstitusjon kan variere og omfatte problemer som rusavhengighet, atferdsutfordringer eller manglende omsorg hjemme hos foresatte.

Barnevernsinstitusjonene i Norge drives både av det offentlige, ideelle organisasjoner og andre private aktører. Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufdir) har etter barnevernloven ansvar for å etablere og drifte statlige barnevernsinstitusjoner, og godkjenning av private og kommunale barnevernsinstitusjoner (Bufdir, u.å.). Barnevernsinstitusjonene er da regnet som hjemmene til ungdommene. Min egen erfaring som miljøterapeut, både i det statlige, private og kommunale barnevern, er at disse institusjonene stort sett er eneboliger som ser ut som ordinære hjem. Forskjellen ligger imidlertid i at omsorgspersonene ofte omtales som personalet, og at det ofte er en kontordør som skal være låst til enhver tid. I denne oppgaven vil jeg referere til denne typen barnevernsinstitusjoner.

1.4.3 Smerteuttrykk

Regionalt ressurscenter for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) sier at smerteuttrykk viser til det vi mennesker gjør for å dempe, uttrykke eller regulere indre smerte (RVTS Sør, 2022). Begrepet bidrar til en forståelse av at uforståelig atferd eller uakseptabel oppførsel kan være uttrykk for indre psykologisk og emosjonell smerte (RVTS Sør, 2022). I denne oppgaven vil vold og trusler være de sentrale formene for smerteuttrykk.

1.4.4 Vold og trusler

I denne studien velger jeg å benytte Arbeidstilsynets definisjon av vold og trusler, da fokus i studien er på informantenes opplevelser og refleksjoner knyttet til vold og trusler i deres arbeidsmiljø. Arbeidstilsynet (u.å.) definerer vold og trusler som: "Hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydningstrussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære".

Arbeidstilsynet skiller mellom to hovedtyper av vold og trusler, basert på intensjonen bak volden eller trusselen (Arbeidstilsynet, 2016, s. 4). Relasjonell vold og relasjonelle trusler oppstår i situasjoner der utøveren bevisst går inn for å ramme den andre parten i den yrkesmessige relasjonen, for eksempel relasjonen mellom ungdom som bor på barnevernsinstitusjon og miljøterapeut. Dette kan for eksempel være et resultat av at den som utøver vold eller fremmer en trussel føler avmakt, frustrasjon og urettferdighet, eller manglende dekning av grunnleggende behov. Instrumentell vold og instrumentelle trusler oppstår i situasjoner der den som utøver vold eller fremsetter trusler gjør det for å oppnå fordeler eller verdier, som for eksempel økonomisk ransutbytte. (Arbeidstilsynet, 2016, s. 4-5). Det er den førstnevnte typen, relasjonell vold og relasjonelle trusler, som vil undersøkes i denne oppgaven.

1.4.5 Kjærlighet

I denne oppgaven anvendes begrepet kjærlighet som et fenomen som både er subjektivt for informantene og juridisk forankret. Diskusjonen rundt hva kjærlighet er på et mer filosofisk plan, blir for omfattende til å inkludere i denne oppgaven. Forsker Hilde Marie Thrana (2016) sier at kjærlighet i sosialt arbeid ligger i den mellommenneskelige dimensjonen som vanskelig lar seg ramme inn som bestemt faglig begrep eller noe som tilhører en bestemt metodisk tilnærming. Kjærlighet er et fenomen, et begrep, en innstilling og en opplevelse på samme tid. Thrana (2022) plasserer kjærlighetsbegrepet i en etisk ramme, der formålet er å finne frem til handlinger som er til det gode for mennesket. Med denne forståelsen av

kjærlighet, utøves kjærlighet i sosialfaglig arbeid på grunnlag av at hvert menneske har en egenverdi (Thrana, 2016, 2022).

1.5 Oppgavens oppbygging

Jeg har hittil forklart hensikten med studien, mitt eget utgangspunkt for oppgaven, presentert oppgavens problemstilling, og redegjort for sentrale begrep. Videre vil jeg redegjøre for den teoretiske bakgrunnen for dette forskningsprosjektet i kapittel to. Teori som er valgt ut som relevant for denne forskningen har et sosialkonstruksjonistisk og systemisk utgangspunkt, der det er fokus på relasjoner og anerkjennelsen av opplevelser og erfaringer som formet i sosiale samspill mellom mennesker. Jeg vil presentere Gregory Bateson sin kommunikasjonsteori der den grunnleggende antagelsen er at samspill må forstås sirkulært. Forholdet mellom vold og makt, og hvilke konsekvenser vold og trusler på arbeidsplassen kan ha for den enkelte arbeidstaker, vil også utforskes i kapittel to. Deretter vil jeg punktvis gå gjennom eksisterende forskning som er relevant for denne studien. I kapittel tre presenteres det vitenskapsteoretiske grunnlaget for studien, hvor jeg vil redegjøre for ulike metodevalg som er tatt. I kapittel fire vil funnene fra det kvalitative forskningsarbeidet presenteres, og samtlige funn vil drøftes videre opp mot relevant teori i kapittel fem. Avslutningsvis vil jeg i kapittel seks vise til hvilke implikasjoner dette forskningsprosjektet kan ha for videre forskning og praksis. Her vil jeg også fremlegge studiens svakheter, samt avslutte kapittelet og oppgaven med noen avsluttende tanker.

2. Teoretiske perspektiv og eksisterende forskning

Dette kapittelet tar for seg relevant teori som vil bli brukt til å drøfte studiens hovedfunn, eksisterende forskning på begrepet kjærlighet i arbeid med barn og ungdom, og forskning på feltet vold og trusler i profesjonell kontekst.

2.1 Barnevernloven

I denne delen vil jeg presentere den norske barnevernloven, henholdsvis den første paragrafen, som utgjør grunnlaget for forskningen i dette prosjektet. I barnevernloven §1-1 av 1992 står det at formålet med loven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. I 2018 ble ordene beskyttelse, omsorg, kjærlighet og forståelse inkludert i formålsparagrafen, og formuleringen ble endret til å lyde som følger:

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår. (Barnevernloven §1-1, 2018)

Med disse nye begrepene, er det rimelig å hevde at institusjonsbarnevernet historisk sett har beveget seg fra et oppdragsprosjekt til et omsorgsprosjekt (Lillevik et al., 2020, s. 78).

Målet med den nye barnevernloven som trådte i kraft i 2023, er å presentere en mer tilgjengelig og oppdatert utgave av loven, tilpasset dagens samfunn (Regjeringen, 2022). Loven legger blant annet mer vekt på medvirkning fra barna som berøres av loven. Kvalitets- og godkjenningforskriften § 12 (2023), og den nå utdaterte forskriften (Forskning om internkontroll i institusjoner, 2008, § 13), fastslår at institusjonen må utøve internkontroll for å sikre at den utfører sine oppgaver etter barnevernloven og tilhørende forskrifter. Institusjonen har således også et ansvar for at arbeidstakerne har tilgang til og kunnskap om relevante lover og forskrifter som gjelder for institusjonen.

2.1.1 Forandringsfabrikken og Barnevernsproffene

Forandringsfabrikken, som også omfatter Barnevernsproffene, har vært pådrivere for at begrepet kjærlighet må inn i barnevernloven (Barnevernsproffene, 2017; Neumann, 2021; Thrana, 2014). Forandringsfabrikken beskriver seg selv som et kunnskapssenter som innhenter, oppsummerer og løfter frem erfaringer og råd fra barn og unge i Norge (Forandringsfabrikken, u.å.). De har som mål å bidra til å gjøre skoler, barnehager, hjelpetjenester, politi og rettssystem tryggere, og mest mulig nyttig for barn. Kunnskapen baseres på barn sine oppsummerte erfaringer og råd. Videre blir kunnskap og erfaringer videreformidlet gjennom blant annet foredragsvirksomhet, av unge med relevant erfaring fra de ulike instansene invitert med under tittelen “proffer”. Barna som formidler denne kunnskapen til barnevernssektoren omtales derfor som Barnevernsproffene. I 2017 presenterte Barnevernsproffene med Forandringsfabrikken sitt alternative forslag til ny barnevernlov (Barnevernsproffene, 2017). De krevde blant annet at begrepet kjærlighet skulle inkluderes i formålsparagrafen. De ønsket å gjøre det lovpålagt og til et krav at barnevernsarbeidere viser sitt engasjement ved å gi kjærlighet, i form av at de bryr seg og har et varmt og åpent kroppsspråk, varme øyne og en stemme og ord som gjør at barn kan oppleve trygghet (Barnevernsproffene, 2017; Eek-Larsen et al.; Thrana, 2014, 2022). Dette ble de hørt på og dermed ble kjærlighetsbegrepet en del av barnevernlovens formålsparagraf i 2018. I 2022 ble Forandringsfabrikken imidlertid kritisert fra flere hold (Mørch, 2022; Zerener et al., 2022; Baksaas et al., 2022). Psykologiprofessor Willy-Tore Mørch uttrykte blant annet at Forandringsfabrikken tar for lite hensyn til kunnskap og legger for mye vekt på barns meninger (Mørch, 2022).

2.1.2 Kjærlighetskravets mulige implikasjoner

Inkluderingen av kjærlighet i barnevernloven var tema for diskusjon både i forkant og etterkant av lovendringen (Økland & Sørtdal, 2020). Forsker Cecilie Basberg Neumann (2012), som var utredningsleder for Barnevernspanelets rapport (2011), stilte kritiske spørsmål ved etableringen av det første barnevernpanelet i 2011. Barnevernpanelet ble opprettet i desember 2010 av Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken, og besto av personer med relevante erfaringer og kompetanse for arbeidet med framtidens

barnevern. De avla i 2011 sin første rapport (Barnevernpanelet, 2011), der de presenterte sine anbefalinger om hvordan barnevernet kan organiseres bedre.

Neumann (2012, s. 106) argumenterer for at Barnevernpanelet kobler kjærlighetsbegrepet til den hjelpen og støtten som skal ytes av profesjonelle omsorgsutøvere til utsatte barn og unge, ved å skrive at ansatte bør behandle de barna som bor på institusjon som de ville gjort med egne barn (Barnevernpanelet 2011, s. 20). Dette blir gjort uten å problematisere hva det kan innebære for barnevernsarbeiderne. Neumann (2012, 2016) mener også at det finnes etisk problematiske utfordringer ved at barn får utvikle en kjærlighetsrelasjon til en profesjonell omsorgsyter, der vesentlige aspekter ved relasjonen er at den er midlertidig og maktskjev. Denne maktubalansen og de midlertidige relasjonene som kjennetegner barnevernsarbeid bør derfor diskuteres og problematiseres før slike krav pålegges. Neumann (2012, 2021) skriver også at kravet om kjærlighet må forstås i lys av kvinnedominansen i de barnevernsfaglige yrkene. Det er derfor mulig at kjærlighet fremstilles som et følelsesideal for profesjonsutøvere, men at en kjærlighetsbasert tilnærming som et krav i barnevernet kan være til hinder for å jobbe kunnskapsbasert (Neumann, 2021). En annen utfordring med lovendringen er at kjærlighet er et abstrakt og skjønnsmessig begrep, med lite forskning og litteratur som viser til hvordan kjærlighet skal forstås og praktiseres i barnevernet (Eek-Larsen et al., 2019; Neumann, 2012; Økland & Sørdsdal, 2020).

Hilde Marie Thrana (2016) mener imidlertid at barnevernsarbeidere ikke bare har mye å hente på å forankre sitt profesjonelle virke i idealer om kjærlighet, men at mange i praksis allerede gjør dette. Kjærlighet handler om miljøterapeutens væremåte. Det handler om kjærlighet som medmenneskelighet og omsorg, og om å bry seg og engasjere seg i andres liv (Thrana, 2022).

2.2 Teoretisk referanseramme

Under dette punktet ønsker jeg å redegjøre for sosialkonstruksjonistisk teori og systemteori med hovedvekt på Gregory Bateson sin kommunikasjonsteori, som sammen utgjør det

sentrale teoretiske rammeverket for denne studien. Jeg vil punktvis presentere de ulike teoriene under.

2.2.1 Sosialkonstruksjonisme

Sosialkonstruksjonisme representerer en teori innenfor samfunnsvitenskapene som argumenterer for at vår forståelse av virkeligheten ikke er objektiv, men konstruert av sosiale faktorer som kultur, språk, historie og samfunnsmessige normer (Gergen & Gergen, 2005). Dette perspektivet har relevans for forskningen i denne sammenhengen, da det anerkjenner at menneskelige opplevelser og erfaringer er formet av sosiale samspill mellom individer (Michaelsen, 2019). Det kan dermed bidra til en mer helhetlig forståelse av ulike menneskelige og sosiale fenomener, og til å ta hensyn til komplekse samfunnsmessige faktorer som påvirker individets liv, erfaringer og handlinger. Med andre ord, våre liv er konstruert gjennom interaksjoner med andre mennesker.

Sosialkonstruksjonismen fremhever den direkte sammenhengen mellom forståelse og sosial handling (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Dette innebærer at våre handlinger og konsekvensene som følger av disse, er resultatet av sosial konstruksjon av kunnskap, som utgjør vår virkelighet. Vi handler i samsvar med vår egen overbevisning om et fenomen for å skape den virkeligheten vi har konstruert. Filosofen Kenneth Gergen understreker språkets plass i hvordan mening dannes i sosialt fellesskap (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 60). Sosial konstruksjonisme har fokus på at virkeligheten og samfunnet er subjektiv og noe som konstrueres enten i møte med våre egne tanker gjennom samspill med andre (Hårtveit & Jensen, 2004).

2.2.2 Systemteori

Både systemteori og sosialkonstruksjonisme tar utgangspunkt i at det er meningsløst å kategorisere personer etter gitte fremtredende egenskaper, ettersom disse egenskapene er betinget av relasjoner, konteksten de fremtrer i, og språklig samkonstruksjon (Lorås et al. 2021, s. 22). Dette betyr ikke at psykologiske, individuelle prosesser skal neglisjeres, men at

individuell atferd forstås bedre når den sees innenfor de viktige sosiale systemer som individet er en del av (Hårtveit & Jensen, 2004). Systemisk forståelse har sitt utspring som begrep fra utviklingen av familierapi i 1970-årene. Begrepet systemisk brukes på mange områder, som for eksempel systemisk familierarbeid, systemisk praksis og systemisk veiledning, for å betegne en forståelse og praksis der oppmerksomheten er rettet mot kommunikasjon, relasjoner og samspill. Dette til forskjell fra en mer individ- og egenskapsorientert forståelse, slik som det mekaniske paradigmet, som er et lineært årsak-virkning paradigme (Jensen, 2011; Jensen & Ulleberg, 2011; Hårtveit & Jensen, 2004). Sirkularitet er et sentralt begrep innen systemteori, og fenomener forstås med sirkulære forklaringer, ved at de sees i sammenheng, og anses å ha gjensidig påvirkning på hverandre (Jensen & Ulleberg, 2019; Johnsen & Torsteinsson, 2012). En persons handlinger påvirkes av omgivelsene, samtidig som personen selv påvirker omgivelsene. Fokus er på samspillet mellom de ulike elementene innenfor et system. I dette forskningsprosjektet blir det fra dette perspektivet relevant å se på kommunikasjonen og relasjonen mellom miljøterapeutene og ungdommene for å forstå fenomenet som skal utforskes. Hårtveit og Jensen (2004, s. 93) mener at det er innenfor denne sirkulære prosessen at hjelpere av ulike profesjoner må tre inn. Miljøterapeuter som jobber systemisk vil for eksempel se på ungdommenes utfordringer som et symptom på relasjonelle utfordringer i systemet hvor vansker har oppstått, for eksempel i familien eller i samspill med andre på barnevernsinstitusjonen.

2.2.3 Batesons kommunikasjonsteori

Gregory Bateson (1904-1980), som var en engelsk-amerikansk antropolog og biolog, er et sentralt navn innenfor systemteori. Hans kommunikasjonsteori bygger blant annet på antakelsene om at samspill må forstås sirkulært (kybernetisk) og at relasjonsperspektivet er grunnleggende (Jensen, 2011; Jensen & Ulleberg, 2011). Når vi snakker om relasjoner mellom mennesker, så snakker vi også implisitt om kommunikasjon (Thrana, 2022, s. 47). Samhandling, som er et relasjonelt begrep, er også essensielt i miljøterapeutisk arbeid (Lillevik & Øien, 2015). Vi står i samhandling med hverandre, og gjennom sosiale relasjoner

skapes et felles erfaringsgrunnlag. Dette fellesskapet danner grunnlag for ungdommens vekst og terapeutens forståelse (Lillevik & Øien, 2015).

I begynnelsen av 1980-årene fikk annen ordens kybernetikk sitt gjennombrudd i kommunikasjonsfeltet (Jensen, 2011, s. 58). Dette var en videreutvikling av førsteordens kybernetikken, der fokuset var på "det observerte systemet" man undersøkte. Annen ordens kybernetikken baserer seg på den erkjennelsen at det ikke er mulig å plassere seg selv utenfor et system, i en observatørposisjon (Hårtveit & Jensen, 2004; Jensen & Ulleberg, 2011; Jensen, 2011). Bateson spilte en viktig rolle i denne utviklingen, men også andre aktører, som filosofen Hans Skjervheim og Heinz von Foerster, blir nevnt når man diskuterer annen ordens kybernetikk. Skjervheim presenterte i 1956 sitt essay "Deltakar og tilskodar," der han tok utgangspunkt i at vi alle er deltakere i sosiale fenomener og ikke kan innta en rolle som observatører (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 85). Von Foerster argumenterte for at alle mennesker er aktører i et samspill og at det ikke er mulig å posisjonere seg utenfor et system eller å påta seg rollen som "reparatør" når man står overfor problemer (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 58).

Bateson benytter begrepet kontekst for å få frem noen sentrale poenger i hvordan den menneskelige erkjennelse fungerer. Hendelser og begivenheter får først mening når de settes inn i en ramme (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 81; Jensen & Ulleberg, 2011, s. 99). Kontekst betyr vår personlige observasjonsramme. Konteksten betegner den kommunikasjonsmessige, meningsbærende rammen som vi forstår fenomener innenfor, og som hjelper oss å tolke det vi ser. Denne definisjonen av kontekst er relevant for funnene i denne forskningen, ettersom konteksten miljøterapeutene plasserer vold og trusler i når de er på jobb i barnevernsinstitusjonen, er vesentlig for hvilke refleksjoner de har om forskningsspørsmålet.

Bateson mener også at det er umulig å ikke kommunisere (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 64). Vi kommuniserer selv når vi er stille, med kroppsspråket vårt. Når vi ikke svarer på en mail oppfattes også det som en måte å kommunisere på. Det er umulig å melde seg ut av kommunikasjonen med andre, da dette kjennetegner mennesket. I en

kommunikasjonssekvens, kommuniserer vi både om innhold og forhold. Bateson mener at mennesker i samtale er mest opptatt av forholdsaspektet (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 65). I enhver interaksjonssekvens finnes det et uendelig informasjonspotensial. Det som framstår for oss som informasjon, kommer av at vi fastholder visse punkt i den sirkulære prosessen. Å fastholde et punkt, kalles for punktuering, og med det menes at vi stopper prosessen og gir informasjonen et navn (Jensen, 2011, s. 37). Uenighet om punktuering kan være opphavet til mange misforståelser, krangler og maktkamper (Ulleberg, 2014, s. 37). Bateson (2005, s. 445, sitert i Jensen & Ulleberg, 2011, s. 96) kaller informasjon for en "forskjell som gjør en forskjell". Denne definisjonen skiller seg gjerne fra hvordan vi bruker ordet informasjon i dagligtalen. Det som menes med denne definisjonen er at hvis noe skal framstå for oss som informasjon, må det baseres på at det faktisk er til forskjell fra noe annet. For eksempel kan man si at om alt i verden besto av fargen rødt, ville vi ikke hatt noen andre farger. Først når noe er forskjellig fra rødt, framstår rødt som ulik en annen farge.

I Bateson sin kommunikasjonsteori fremheves to hovedtyper koding av informasjon (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 93). Den ene, betegnet som den digitale typen, brukes om det entydige i kommunikasjon. For eksempel når vi skal gi en opplysning om hvilket tidspunkt neste buss går. Samtidig så kommuniserer vi med kroppsspråk, stemme, blick og ansiktsuttrykk om vi er glad, irritert, sint eller trist. Denne parallelle kommunikasjonen som kommer i tillegg til ordene som blir sagt, kalles den analoge typen (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 66). Det er denne typen som gir kontekst mening. Det er et kjennetegn at både den analoge og digitale kommunikasjonen foregår i en relasjon (Ulleberg, 2014). Et særtrekk ved analog kommunikasjon er at det alltid er relasjonen som bestemmer betydningene, og tolkningene kan alltid gjøres annerledes (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 95). Relasjoner er grunnleggende innenfor kommunikasjonsperspektivet. Bateson skiller også mellom to hovedmønstre for relasjoner, den symmetriske og den komplementære relasjonen (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 70). Relasjonsbegrepet i denne sammenheng omfatter ikke bare forhold mellom mennesker, men også relasjoner mellom fenomener og mellom erfaringer og hendelser (Ulleberg, 2014, s. 35). Begge relasjonsmønstrene kan oppleves som gode eller dårlige av dem som deltar i relasjonen, og samspillet er sirkulært i begge former for relasjoner (Ulleberg, 2014, s. 38; Ulleberg & Jensen, 2017, s. 70). Interaksjonen kan sies å være symmetrisk når en atferd,

følelse eller mening hos person A er knyttet sammen med samme atferd, følelse eller mening hos person B (Ulleberg, 2014, s. 38; Ulleberg & Jensen, 2017, s. 70). Et eksempel på dette kan for eksempel være at jo sintere person A blir, jo sintere blir person B. Denne formen for relasjon kan oppleves som god ved at begge tar ansvar, eller dårlig ved at det blir en konkurranse om hvem som er sintest. I en komplementær relasjon er fokuset på ulikhet og tar utgangspunkt i noe som utfyller noe annet (Ulleberg, 2014, s. 38; Ulleberg & Jensen, 2017, s. 70). En relasjon kan sies å være komplementær når person A sin atferd stimuleres av person B sin ulike men tilpassede atferd eller følelse, for eksempel ved at person A kan bli stille når person B kjefter, som fører til at person A fortsetter kjeftingen uten avbrytelser. Disse to hovedtypene av relasjoner, kan være brukbare analyseverktøy når vi skal forstå fenomen som er knyttet til et tema eller en situasjon (Ulleberg, 2014, s. 40; Ulleberg & Jensen, 2017, s. 71). De fleste relasjoner som varer over tid vil inneholde elementer av begge typer (Ulleberg & Jensen, 2017, s. 71).

2.4 Vold og trusler som motmakt til avmakt

Jeg vil i denne delen gå inn på ulike måter vold og trusler på barnevernsinstitusjon kan tolkes på, betinget av konteksten som ungdommen lever i.

Dette forskningsprosjektet har fokus på miljøterapeutenes refleksjoner og mindre på hvorfor ungdom utagerer i form av trusler eller vold mot de ansatte på en barnevernsinstitusjon. Per Isdal, en anerkjent norsk psykolog på voldsfeltet, påpeker imidlertid at man må ha en forståelse av hva vold er for å kunne drøfte den og bekjempe den (Isdal, 2000, s. 6).

Forskning på vold anses derfor som relevant for oppgaven og presenteres her i korthet, i lys av maktforhold og avmaktsfølelse.

Forståelse av vold er ikke det samme som aksept, men det skapes en følelse av avmakt og meningsløshet når man ikke kan forstå volden (Isdal, 2000, s. 6). Begrepene vold og makt er nært knyttet opp til hverandre (Lillevik & Øien, 2014, s. 14). Det blir derfor relevant for funnene i dette forskningsprosjektet å utforske teori om hvordan makt og vold står i forhold

til hverandre for å forstå voldens innhold og konsekvenser. Per Isdal (2000, s. 36) ser på vold som relasjonelle handlinger, der handlingens essens er makt.

2.4.1 Makt

Maktbegrepet brukes hyppig om mange ulike fenomener, og selv om man hadde forsøkt å romme alle under ett begrep, er det ikke sikkert de ville vært logisk forenlig (Hernes, 1975, s. 17). Den tyske sosiologen Max Weber (1864-1920) er en sentral skikkelse med sine analyser av maktbegrepet (Lillevik & Øien, 2014; Weber, 2000). Weber definerte makt som: "Et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin vilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand" (Weber, 2000, s. 53). Weber mente videre at makt er et tilstedeværende fenomen i sosiale relasjoner, fordi det finnes en mulighet til å utøve den. Muligheten for maktbruk er en form for makt. Den som sitter med makten i en relasjon, kan da begrense den andres frihet. Den enes overmakt påvirker den andres handlinger og forholdene mellom aktørene er asymmetriske (Lillevik & Øien, 2014, s. 15).

Makt utøves stort sett på mikroplan i relasjonelle forhold, men den kan også utøves på makroplan når den er en del av institusjonaliserte konstruksjoner. Begge disse formene for maktutøvelse kan forvaltes på en krenkende eller ikke krenkende måte. Det er hvordan makten anvendes og hvorvidt den fører til destruktive resultater som er avgjørende for om makten blir av det gode eller det onde. Hva som oppleves som et destruktivt resultat og overgangen mellom det gode og det onde ved makten kan oppleves forskjellig fra person til person (Lillevik & Øien, 2014, s. 16).

Funnene i denne oppgaven kommer til å drøftes opp mot Weber sine tanker om makt. Dette fordi jeg opplever at den er innenfor rammene av det sosialkonstruksjonistiske, ved at samme hendelse eller fenomen kan oppleves ulikt av ulike aktører (Collins, 2020, s. 52). I tillegg samsvarer de med den systemiske tenkningen rundt sirkularitet, relasjoner og samspill.

2.4.2 Avmakt

Politiker, sosiolog og politiker Gudmund Hernes (1975) skriver i sin begrepsanalyse "Makt og avmakt", at avmakt er et fenomen som inntreffer når betingelsene for målrettet handling ikke lenger er tilfredsstillende. Avmakt er motsvaret til makt. Liten makt er ikke det samme som avmakt. Man kan godt ha liten makt i et system som fungerer rasjonelt (Hernes, 1975, s. 133). Når noe hindrer oss i å handle etter våre ønsker og behov, oppstår en følelse av avmakt. Hernes poengterer at også ressurssterke aktører kan rammes av avmakt. Hernes sin avgrensning av avmakt danner utgangspunktet for min forståelse av begrepet. Avmakt kan oppstå i ulike sammenhenger, for eksempel i arbeidslivet eller i forhold mellom ulike samfunnsgrupper. Han hevder at avmakt kan føre til ulike negative konsekvenser, som for eksempel lavere motivasjon og engasjement, økt stress og utbrenthet, og redusert tillit til samfunnsinstitusjoner. Hernes argumenterer for at avmakt kan reduseres gjennom økt deltagelse og medbestemmelse i ulike samfunnsområder. Han peker på viktigheten av å skape inkluderende organisasjoner og institusjoner som gir mulighet for reell medvirkning fra alle parter, og at dette kan føre til økt engasjement og tilhørighet, og nettopp redusert opplevelse av avmakt (Hernes, 1975). Hvordan den enkelte håndterer en følelse av avmakt vil variere (Lillevik & Øien, 2014, s. 28). Noen ganger kan det fremkalle reaksjoner som sinne og aggresjon, og andre ganger en tilbaketrekning fra sosiale omgivelser. Lillevik & Øien (2014, s. 28) sier at sinne kan forstås som en subjektiv følelsesmessig reaksjon. Aggresjon, derimot, har et atferds- og handlingsmessig komponent, ved at den for eksempel rettes mot en annen person eller gjenstander. Isdal (2000, s. 164) sier at vold blant annet fjerner avmaktsfølelse hos voldsutøveren og gir en følelse av makt og kontroll i gjerningsøyeblikket. En går fra å føle seg overhørt til å føle seg synlig og hørt. Vold og trusler, og henholdsvis blant ungdom på barneverninstitusjon, kan derfor også betraktes som uttrykk for avmaktsfølelse.

2.5 Voldens kostnader

I forbindelse med denne studiens problemstilling er det relevant å se på hvilke ulike belastninger og tilstander som kan påvirke miljøterapeutenes omsorgsevne. Jeg vil under dette punktet derfor utforske de opplevde konsekvensene av å leve med vold og trusler på arbeidsplassen. Per Isdal (2017) hevder at de fleste som jobber med mennesker med vansker,

lidelser og problemer, risikerer å bli utsatt for svært sterke og vanskelige påvirkninger i arbeidet. Ansatte kan stå i ekstreme situasjoner uten å miste kontrollen, men det er når en føler seg trygg at reaksjonene kommer (Isdal, 2017).

2.5.1 Ulike belastninger

Isdal (2017) er i sin bok "Smittet av vold" opptatt av begreper som sekundærtraumatisering, compassion fatigue, traumatisering og utbrenthet, og mener dette kan være resultatet av ulike belastninger man møter i hjelpeyrkene. Han deler opp belastningene hjelperer utsettes for i tre grupper. Den første er strukturelle og sosiologiske belastninger, som rammer noe av det mest grunnleggende for vår eksistens. Dette kan for eksempel være fattigdom, sult, krig, maktmisbruk. Den andre gruppen belastninger kaller Isdal for direkte belastninger. Direkte belastninger er de hendelser og handlinger som hjelperer blir direkte utsatt for. Dette kan for eksempel være vold, trusler, krenkelser, avvisning og grenseoverskridelser. Felles for disse er at de signaliserer fare og setter hjelperen i beredskap (Isdal, 2017, s. 64). Her vil alt være emosjonelt belastende, men dersom de direkte belastningene er sterke, gjentatte, overveldende og/eller overraskende, sier Isdal at vi da snakker om traumatisering i arbeidet. Traumatisering er et fenomen som beskriver en direkte belastning, som for eksempel på en arbeidsplass der man blir utsatt for vold og trusler (Isdal 2017, s. 145). Den siste av Isdals kategorier er indirekte belastninger. Med indirekte belastninger mener Isdal (2017, s. 69) alt det en hjelperer opplever, mottar og tar inn i møte med klientenes lidelse, smerte og problemer. Eksempler på dette kan være klienters avmakt og depresjon, klienters fortellinger om en vond oppvekst, omsorgssvikt og pårørendes smerte. Ved indirekte belastninger kan en hjelperer oppleve sekundærtraumatisering, som er et symptomorientert begrep som sier noe om effekten av å møte traumatiserte klienter. Isdal (2017) skriver videre om compassion fatigue, som beskriver den gradvise påvirkningen og slitasjen fra å jobbe med mennesker og lidelse. Dette er en tilstand som både inkluderer de direkte og indirekte belastningene. Compassion fatigue blir sett på som en kombinasjon av sekundærtraumatisering og utbrenthet. Utbrenthet er et tilstandsbegrep der hjelperer får en reaksjon på det å ikke kunne utføre jobben innenfor rammene til arbeidsplassen (Isdal, 2017).

Disse ulike begrepene går delvis inn i hverandre, men beskriver godt de ulike formene for belastning man kan møte på i en profesjonell hjelperrolle, og på hvilken måte det kan påvirke det miljøterapeutiske arbeidet. Når en miljøterapeut for eksempel opplever compassion fatigue kan de oppleve at de har mindre energi, mindre evne til empati, og mindre evne til å gi omsorg, samtidig som de også tåler mindre og kan oppleve å bli mer irritable (Hamilton et al., 2016; Isdal, 2017). Isdal sitt arbeid er også et viktig innspill i en debatt som diskuterer nettopp føringer for hvordan barnevernsansatte bør opptre i møte med mennesker med vansker og lidelser.

2.6 Traumebasert Omsorg

Denne delen vil ta for seg traumebasert omsorg, som lenge har vært en sentral tilnærming i norsk barnevern. Traumebasert omsorg (TBO), er en verdiforankret tilnærming som er opptatt av å se bak atferd, og som fremholder at det alltid finnes grunner til at man gjør det man gjør (Rosten, 2020, s. 250). Selv om TBO strengt tatt ikke er en metode, anses forståelsen og holdningen til hjelpere med TBO som forståelsesramme, som en metode (Jørgensen og Steinkopf, 2013).

2.6.1 Et traumesensitivt barnevern

Traumebasert omsorg har de siste årene fått stor oppmerksomhet, og det har vært fokus på å utvikle et traumesensitivt barnevern (Rosten, 2020, s. 243). I tråd med dette har flere kompetansehevingsprogram rettet mot barnevernet, hatt som mål å skape en felles forståelse og et felles språk om utviklingstraumatiserte barn og unge (Rosten, 2020, s. 243). Denne kompetansehevingen synliggjøres i dette forskningsprosjektet ved at ord og uttrykk fra TBO-tilnærmingen anvendes, både av meg som forsker med egen bakgrunn som miljøterapeut, og av informantene som er miljøterapeuter på barnevernsinstitusjoner. Bruk av begrepene smerteuttrykk og toleransevindu er eksempler på dette.

Et sentralt prinsipp i TBO er at vold og trusler blir tolket som smerteuttrykk. Toleransevinduet brukes for å forklare over- og underaktivering, og hvordan man kan jobbe med regulering.

Når barnet er utenfor sitt toleransevindu har det ikke kontakt med fornuften og styres av tidligere smertefulle erfaringer. Det blir en sentral utfordring for omsorgspersoner å holde barnet innenfor toleransevinduet, da det er her læring og utvikling kan finne sted (Jørgensen og Steinkopf, 2013). Den som jobber traumebevisst må tåle å se innover i seg selv og tåle å bli korrigert (Jørgensen og Steinkopf, 2013). En må selv være regulert for å kunne regulere andre. Dette krever mye utholdenhet og stabilitet, og evnen til å hente frem ressurser hos seg selv når barnet ikke ytrer hvilke behov det har (Hagen, 2021, s. 175). I en traumebevisst tilnærming er det en forutsetning at miljøterapeuten er trygg på seg selv for å kunne gi trygghet (Heimstad og Biong, referert i Hagen & Silva, 2021 s. 223).

2.7 Eksisterende forskning

Jeg vil under dette punktet presentere eksisterende forskning på kjærlighetsfenomenet, og på vold og trusler i barnevernsarbeid.

Kjærlighetsfenomenet i barnevern er en relativt ny forståelsesramme i miljøterapi, og det er derfor lite eller ingen litteratur som knytter kravet om kjærlighet og vold og trusler sammen i det miljøterapeutiske arbeidet på en barnevernsinstitusjon. Jeg velger derfor å dele dette opp. Jeg vil først vise til relevant forskning rundt kjærlighetsbegrepet i sosialt arbeid, og deretter et utvalg av statistikk og forskning rundt forekomsten og effekten av å møte vold og trusler på arbeidsplassen der man har en hjelperrolle.

Relevant forskning er identifisert etter kunnskapsbaserte søk. Søkene er gjort i følgende databaser: SocINDEX, Oria, PsycINFO, og Google Scholar. Søkord som ble benyttet i ulike kombinasjoner: social work + love, caring science, kjærlighet i barnevernet, kjærlighet i sosialt arbeid, traumebevisst omsorg, miljøterapi, miljøterapeutisk arbeid, workplace violence, client perpetrated violence, child welfare workers. For å utvide litteratursøket har jeg også brukt Fontene, RVTS og Bufdir sine nettsider for å identifisere relevant forskning. Inklusjonskriteriet har vært at forskningen kan settes i sammenheng med norsk barnevern og at forskningen kan knyttes til de ansatte i barnevernet.

2.7.1 Forskning på fenomenet kjærlighet i sosialt arbeid

Litteratursøket viser at kjærlighet har vært et lite brukt begrep innenfor barnevernsfeltet. I tiden etter lovendringen har det likevel vært noe mer fokus på det i forskningsøyemed. Thrana sin doktorgradsavhandling (2015) ble utført før innlemmelsen av kjærlighetsbegrepet i barnevernloven. Det er derfor mulig at lovfesting av kjærlighet kan ha medført en endring av praksis som ennå ikke er synlig i eksisterende forskning. Thrana (2016) hevder at noe av grunnen til at kjærlighetsbegrepet er lite brukt i faglige sammenhenger og innen forskning i sosialt arbeid og barnevern, er at kjærlighet knyttes til private/familiære relasjoner, og i liten grad til profesjonell barneomsorg. I sin doktoravhandling om kjærlighet i sosialt arbeid, beskriver Thrana (2015) kjærlighet som et fenomen i en profesjonell relasjon mellom klienter og sosialarbeidere, som ikke er av romantisk karakter. Thrana skriver videre at kjærlighet blir beskrevet som en grunnholdning og en sentral verdi i sosialt arbeid av barnevernsarbeidere. Studien til Thrana viser i hovedtrekk at kjærlighet handler om å bli sett og anerkjent for den man er. Kjærlighet viser seg i fysisk bekreftelse og nærvær, og ved å møte den andre emosjonelt. Det tydeligste trekket er at den er utholdende i relasjonen. Ungdommen ser på den ansattes utholdenhet i relasjonen som en bekreftelse på at de er verdt å kjempe for, og at de er verdifulle og elsket. Studien viste at kjærlighet sees på som en kjernekompetanse i relasjonen mellom sosialarbeider og ungdom (Thrana, 2015).

Økland & Sørtdal (2020) utførte et studie av høringsuttalelsene til innføring av begrepet kjærlighet i barnevernloven. Samlet sett viste funnene fra studien at de 29 høringsuttalelsene som uttalte seg om kjærlighet, hadde positive innspill knyttet til barns behov, til kjærlighet som et formål for barnevernet, og som et uttrykk for barns deltakelse. De kritiske innspillene problematiserte bruken av skjønn som lovfesting av kjærlighet vil innebære, som rettighet, og hvordan kjærlighet skulle defineres og utøves i praksis (Økland & Sørtdal, 2020, s. 14).

I rapporten «Mot et barneperspektiv i barnevernet - et studie av implementeringen av studien mitt liv barnevern» (Eek-Larsen et al., 2019) ble 750 barnevernsarbeidere spurt om sin holdning til og forståelse av kjærlighet i barnevernsarbeid. Mitt liv barnevern (MLB) er et utviklingsprosjekt initiert av organisasjonen Forandringsfabrikken med Barnevernsproffene.

Det har som hensikt å utvikle og utprøve nye verdsett, samt nye måter å arbeide på for barnevernet, hvor barn og unges kunnskap og erfaringer står i fokus. Funnene i rapporten viste at over 77 prosent av respondentene verken var eksplisitt positive eller negative til kjærlighet som begrep i barnevernet, og mange beskrev kjærlighet som allerede innarbeidet i arbeidet deres (Eek-Larsen et al., 2019). Det kom også frem i denne analysen at særlig et relasjonsperspektiv er viktig i barnevernsarbeideren sin forståelse av kjærlighet. Det som var framtrødende i svarene tilknyttet relasjonsperspektivet var handlinger og møter som støttet seg på medmenneskelighet, og det å kunne gi av seg selv personlig. Samtidig fremkom det at omtrent 20 prosent av respondentene syntes at kjærlighet var vanskelig å definere. Totalt 64,7 % av respondentene beskriver kjærlighet i sitt barnevernsarbeid som noe fysisk eller emosjonelt nært, slik som handlinger, tilstander eller følelser som reflekterer medmenneskelighet (Eek-Larsen et al., 2019).

2.7.2 Forskning på vold og trusler på arbeidsplassen

Det er lite forskning å finne på miljøterapeuters erfaringer med vold og trusler i norske barnevernsinstitusjoner. Det meste som kommer opp av forskning ved søk i søkemotorene, har fokus på vold i nære relasjoner, på forebygging av vold og trusler, og hvordan man kan redusere sykefraværet på arbeidsplasser med høy forekomst av vold og trusler. Selv om noe av denne forskningen kan knyttes opp mot denne oppgavens tematikk, samsvarer det ikke med oppgavens forskningsspørsmål. Jeg har derfor valgt å se bort fra forskning på vold og trusler i en bredere forstand. Det finnes imidlertid flere internasjonale studier som viser at vold på arbeidsplassen kan føre til redusert kvalitet på tjenesten som skal ytes (Enosh et al., 2015; King, 2021; Littlechild et al., 2016).

En studie utført i Sverige viser at det er tabu å snakke om volden man opplever på barnevernsinstitusjoner (Andersson & Øverlien, 2018; Andersson, 2020). Studien viste at det kan være utfordrende å snakke om vold, ettersom det plasserer arbeidstakeren i en offerrolle eller som en gjerningsperson. Vold blir ofte beskrevet som en konflikt og en del av ens profesjonelle liv. Andersson & Øverlien (2018, s. 359) skriver at dette kan forstås som en måte å normalisere volden på. Andersson (2020, s. 2) påpeker imidlertid at til tross for likheter mellom institusjoner i skandinaviske land, er det ikke mulig å omtale en felles nordisk

modell for ungdomsinstitusjoner.

I 1992 vedtok fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO) at arbeidet med å fokusere på vold og trusler som et arbeidsmiljøproblem skulle prioriteres (Rydning, 1997). FO fikk derfor Arbeidsforskningsinstituttet til å gjennomføre en kartlegging av omfanget av vold og trusler mot helse- og sosialarbeidere. Kartleggingen som ble publisert i 1995, viste at ca. 50 % av respondentene ble utsatt for vold og trusler på sin nåværende arbeidsplass (Skarpaas & Hetle, 1996, referert i Rydning, 1997, s. 15). Hagen og Svalund (2019, s. 52) viser i sin rapport "Vold, trusler og trakassering i helse- og sosialsektoren", at 76 % av de som jobber på barnevernsinstitusjon i løpet av de siste 12 månedene har blitt utsatt for vold og/eller trusler. 87 % svarer at de har vært utsatt for vold og trusler og/eller kjenner noen i virksomheten som har vært utsatt for det de siste 12 månedene. Til sammenligning viser rapporten "Dødsfall og personskader som følge av vold og trusler i norsk landbasert arbeidsliv" (Arbeidstilsynet, 2016) at 7.5 % av yrkesaktive oppgir at de har vært utsatt for vold og trusler det siste året. Det må nevnes at det antas at antallet er høyere på grunn av tilfeller som ikke blir registrert og meldt inn. Disse undersøkelsene viser at omfanget av vold og trusler på arbeidsplassen, og særlig i helse- og sosialsektoren, ikke bare er en reell utfordring på arbeidsplassen, men at det også har økt i omfang.

Hagen og Svalund (2019), var også opptatt av hvilke konsekvenser vold og trusler har for den enkelte. Ansatte i institusjonsbarnevern svarer i større grad at de opplever mistriivsel i jobben når de selv opplever vold eller trusler, og at hendelsene i stor grad har fått dem til å ønske å slutte i jobben, sammenlignet med ansatte på for eksempel skole, eller ansatte som jobber med personer med utviklingshemming. En større andel barnevernspedagoger og sosionomer svarer også at hendelsene i stor grad har ført til en utrygghet i deres nærmeste familie (Hagen og Svalund, 2019, s. 74).

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg først sette oppgaven inn i et vitenskapsteoretisk lys, før jeg vil vise til hvordan jeg som forsker har vært bevisst på at min egen bakgrunn som miljøterapeut og

forforståelse kan og vil prege forskningsprosjektet. Dette demonstrerer jeg gjennom å innta en refleksiv holdning. Videre i kapittelet vil jeg beskrive fremgangsmåten i utførelsen av studiens kvalitative forskning, samt redegjøre for metodiske valg. Kapittelet avsluttes med beskrivelse av etiske retningslinjer som er aktuelle for denne studien, etterfulgt av refleksjoner rundt forskningsprosjektets validitet og reliabilitet.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

I denne delen vil jeg presentere studiens vitenskapsteoretiske ståsted.

Studios vitenskapsteoretiske ståsted er fenomenologi og hermeneutikk. Gjennom et fenomenologisk studie er målet å forstå meningen ved et fenomen sett gjennom informantenes øyne (Johannessen et al., 2021, s.78). Med dette menes at forskeren er opptatt av at ett og samme fenomen kan oppleves ulikt ut fra informantenes bakgrunn, forståelse og interesser. Fenomenologi har røtter fra filosofien og er utviklet av den tyske matematikeren Edmund Husserl (1859-1938) (Creswell & Poth, 2018 s. 75). Den ble senere utvidet av blant annet Martin Heidegger (1889-1976), som var Husserls' student (Creswell & Poth, 2018 s. 75). Fenomenologi kommer fra det greske ordet "phainestai", som betyr "læren om fenomenene".

Da jeg startet arbeidet med analysering av datamaterialet ble det klart for meg at det ikke vil være mulig å få frem stemmene til informantene, uten at historiene og erfaringene deres tolkes, analyseres og settes inn i en kontekst. Innenfor det fenomenologiske perspektivet er det ulike varianter og metodiske tilnærminger for å gjøre dette. To av de mest fremtredende er beskrivende fenomenologi og en fortolkende fenomenologi, kjent som hermeneutikk (Polit & Beck, 2021, s. 478). Den beskrivende fenomenologi, som ble utviklet av Husserl, fokuserer på personers erfaringer og opplevelser slik verden fremtrer for dem (Polit & Beck, 2021, s. 478). I den fortolkende fenomenologi (hermeneutikk) må personers erfaringer ikke bare beskrives, men også tolkes og forstås (Polit & Beck, 2021, s. 479). Ved å bruke disse to variantene innenfor fenomenologien blir informantenes egne refleksjoner og erfaringer rundt fenomenet som undersøkes den beskrivende fenomenologi. Den fortolkende

fenomenologi representerer min tolking og forståelse av deres beskrivelser av fenomenet. Hermeneutisk metode innebærer en pendling mellom dokument og tolkning for å stadig søke etter en mer helhetlig innsikt. Denne innsiktsfremmende og sirkulære prosessen kalles for den hermeneutiske sirkel (Befring, 2020, s. 20). Jeg vil vekselvis bruke begge disse tilnærmingene. Hensikten med å ta i bruk de to ulike variantene er at jeg kan både beskrive miljøterapeutenes egne beskrivelser av seg selv og sine erfaringer, samt se etter en dypere mening i historiene som blir fortalt.

3.2 Refleksivitet

I denne delen vil jeg redegjøre for hvordan jeg i dette forskningsprosjektet har jobbet med min forforståelse av tematikken, samt egne erfaringer fra barnevernsarbeid, gjennom bruk av refleksivitet i møte med materialet.

Med utgangspunkt i at den fortolkende fenomenologi (hermenutikken) sier at menneskenes beskrivelser ikke bare må beskrives, men tolkes og forstås (Polit & Beck, 2021, s. 479), ønsker jeg å belyse hvordan min forforståelse har preget studiet. Med forforståelse menes den ryggsekken med egne erfaringer og inntrykk vi har med oss inn i forskningsprosjektet, og som hele tiden påvirker måten vi analyserer dataen vår på (Malterud, 2018, s. 44). I denne sammenheng blir refleksivitet en viktig øvelse. Refleksivitet er en aktiv holdning som forskeren tar ved å reflektere kritisk over egne fremgangsmåter, valg av teori og forskningsdesign, og hvordan egen forutinntatthet påvirker kunnskapen som forskningsprosjektet produserer (Braun & Clarke, 2022).

Noe som kan vanskeliggjøre refleksivitet, er nærhet til stoffet (Malterud, 2018, s. 20). Dette har vært et tema for refleksjon, da jeg selv har jobbet i barnevernsinstitusjon. Valg av teori, intervjuguide, tolkning av data, mine egne refleksjoner, vil derfor bære preg av min forforståelse av studiets elementer og erfaringer jeg tidligere har gjort meg som miljøterapeut i barnevernsinstitusjon. Jeg har gjennom hvert steg i dette forskningsprosjektet aktivt vært opptatt av egen refleksivitet og posisjon. Jeg har vært nødt til å stille meg selv en del kritiske spørsmål i arbeidet. Hva er med på å avgjøre hvilke briller jeg har på meg når jeg

leser data? Hva betyr den kulturelle og teoretiske tradisjonen jeg står i for de spørsmålene jeg har stilt? Hva var mine antakelser og meninger i forkant innenfor dette feltet? Malterud (2018, s. 20) skriver at det er først når vi har stilt denne type spørsmål og identifisert våre posisjoner, at vi kan vurdere hvordan dette har påvirket kunnskapsutviklingen.

Utgangspunktet mitt er at jeg er utdannet systemisk familierapeut, og systemteori med fokus på relasjoner er de brillene jeg har på meg, både som miljøterapeut, familierapeut og forsker. Teoretisk referanseramme er "briller" forskeren tar på for å tolke og forstå datamaterialet (Malterud 2018, s. 47). Med utgangspunkt i annen ordens kybernetikk er det umulig å sette seg selv som forsker i en observatørposisjon uten å påvirke systemet. Vi er alle deltakere (Jensen, 2009, s. 58-59). Vår forståelse av verden er dermed et produkt av våre egne tankemessige konstruksjoner (Jensen, 2009, s. 58).

3.3 Kvalitativ metode

Jeg vil i dette avsnittet redegjøre for valg av metode for datainnsamling i denne studien. Med en fenomenologisk tilnærming var det naturlig å velge et kvalitativt design på studien.

Når vi skal utforske et tema egner den kvalitative forskningstilnærmingen seg når vi er opptatt av å høre stemmene til menneskene, og deres historier og refleksjoner (Creswell & Poth, 2018, s. 45). I motsetning til kvantitativ forskningsmetode, som fokuserer på bredde og oversikt, er kvalitativ forskning opptatt av dybde og innsikt (Thornquist, 2018, s. 236). Ved å bruke en fenomenologisk metode i et kvalitativt studie kan vi utforske og beskrive de ulike opplevelsene av fenomenet (Johannessen et al., 2021, s. 166). Forskning med kvalitativt design, som i tillegg har en fenomenologisk tilnærming, har som hensikt å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer og forståelse av et fenomen (Johannessen et al., 2021, s. 167). Den kvalitative tilnærmingen samsvarer med studiens problemstilling da jeg er på jakt etter de personlige erfaringene.

3.3.1 Datainnsamling

I den kvalitative forskningstradisjonen er det mange ulike veier til kunnskap, som representerer kunnskap med ulike nyanser (Malterud, 2018, s. 69). Det kvalitative forskningsintervjuet er opptatt av å få frem informantenes erfaringer og opplevelser (Kvale & Brinkmann 2021, s. 20). Ved en fenomenologisk tilnærming kan vi gjennom det kvalitative intervju forstå fenomener ut fra informantenes egne refleksjoner og livsverden.

Forskningsintervjuet ble et naturlig valg som forskningsverktøy. Ifølge Kvale og Brinkmann (2021, s. 141) er det nødvendig å ha kjennskap til temaet som skal undersøkes for å kunne stille relevante spørsmål. Med min bakgrunn som miljøterapeut var jeg blant annet kjent med sentrale begreper for informantenes arbeidshverdag, slik som overlapping ved vaktskiftet og medlevertturnus. Jeg er kjent med strukturen til overlappingene etter endt medlevertvakt, der man bor i institusjonen 3-4 dager om gangen. Når forskeren selv er intervjuer kan det i intervjuet oppstå ulike feilfaktorer, slik som forskerens egne forventninger. Jeg forsøkte så langt jeg kunne å holde meg i bakgrunnen og la stemmene til informantene komme frem (Malterud, 2018, s. 41). Det er likevel usannsynlig at min person som forsker var ubetydelig i datainnsamlingsprosessen, da min forkunnskap eksempelvis dannet grunnlaget for enkelte spørsmål som ble stilt i intervjuene.

3.3.2 Intervjuguide

Et kvalitativt forskningsintervju kan ha ulik struktur. Det kan for eksempel være åpent og ustrukturert der intervjuet arter seg som en fri samtale, med tema og generelle spørsmål som utgangspunkt (Befring, 2020, s. 75). Ettersom dette er mitt første forskningsprosjekt valgte jeg å utvikle en intervjuguide for å holde en rød tråd i temaene som skulle utforskes, og for å innhente den informasjonen jeg trenger. Intervjuene som ble gjennomført hadde derfor en semistrukturert form. Intervjuguiden inneholdt konkrete spørsmål under hvert tema (Vedlegg 3). Spørsmålene ble stilt i form av åpne spørsmål og deltakerne ble spurt om å beskrive deres egne personlige erfaringer. Når spørsmålene er strukturert, men svarene som etterspørres skal være åpne og frie, refereres det gjerne til semistrukturerte intervju (Befring, 2020, s. 75). Drageset & Ellingsen (2010) skriver at det ved en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming er et hovedpoeng at intervjueren stiller seg åpen, slik at man lar seg berøre av

det informanten uttrykker. Det ble også stilt oppfølgingsspørsmål som for eksempel: "Hvordan er det for deg?". Den semistrukturerte intervjuformen søker å få tak i informantens beskrivelser av sin livsverden, særlig da fortolkningene av meningen med fenomenene som blir beskrevet (Kvale & Brinkmann 2021, s. 46).

Intervjuguiden starter med faktaspørsmål. Deretter var spørsmålene delt inn i tre temaer: Kjærlighetsbegrepet, relasjoner og smerteuttrykk, og til slutt og vold og trusler på arbeidsplassen. Intervjuet avsluttes med spørsmål om de har fått noen nye tanker og refleksjoner, og spørsmål om hvordan de syntes det var å være deltaker.

3.3.3 Utvalg og rekruttering

For å få data om fenomenene som skal utforskes måtte jeg ta noen strategiske og taktiske valg knyttet til utvalget. Med strategiske valg menes de valgene som ble tatt mellom alternativene, og med taktiske valg menes den praktiske gjennomføringen basert på de valgene som er tatt (Johannessen et al., 2021, s. 57).

Ved strategisk utvelgelse av informanter må forskeren først avgjøre hvilken målgruppe som må delta for å få samlet inn nødvendig data. Deretter må de personene som skal delta i undersøkelsen velges (Johannessen et al., 2021, s. 58). Inklusjonskriteriet for å kunne delta i forskningen var at samtlige informanter per dags dato jobber i barnevernsinstitusjoner. Dette fordi lovendringen ikke var mer enn fire år gammel ved intervjutidspunktet, og jeg ønsket blant annet å se på hvordan fenomenet er implementert i praksis. En av de strategiske beslutningene som ble tatt gjennom forskningsprosessen, var avgjørelsen om hvor mange informanter studien skal inkludere. Utgangspunktet var at det skulle samles inn data frem til et datametningspunkt, hvor det ikke lenger er hensiktsmessig å intervju flere informanter (Johannessen et al., 2021, s. 74). Det var satt opp fem intervjuer i første omgang. En deltaker tok kontakt før selve intervjuet og trakk seg, da han følte han ikke hadde erfaring med å jobbe på institusjon der vold og trusler var et tema. Etter å ha intervjuet fire informanter ble det en ny rekrutteringsrunde, og to andre miljøterapeuter i målgruppen meldte interesse for å være en del av forskningsprosjektet. Etter å ha sett materialet etter disse seks intervjuene,

opplevde jeg at datametningspunktet som nådd. I et fenomenologisk studie er det vanlig at man fokuserer på erfaringene til et mindre antall informanter, og alt mellom tre og femten informanter ansees som et akseptabelt antall (Johannessen et al., 2021, s. 168).

Rekruttering av informantene ble utført ved at det ble utdelt et informasjonsskriv (Vedlegg 2) på kontoret til to private aktører som har mange barnevernsinstitusjoner på Vestlandet og resten av Norge. Via informasjonsskrivet fikk informantene innsikt i bakgrunn og hensikt med studien. Som et taktisk valg var det ønskelig at informantene jobber i ulike barnevernsboliger. Noen jobber i enetiltak der det bare bor en ungdom, mens andre i boliger med flere ungdommer. Jeg ønsket ikke en homogen kollegagruppe som kun representerte arbeidskulturen i en barnevernsbolig, men informanter som kunne representere ulike barnevernsboliger. Samtlige jobber i boliger som er lokalisert på Vestlandet. Et annet taktisk valg var at variasjon i kjønn og alder ikke skulle være et krav i denne forskningen. Samtlige informanter har en sosialfaglig bachelorgrad slik at de regnes som faglærte i barnevernssammenheng. Informantene som meldte seg var da tilfeldige informanter som oppfylte de strategiske kriteriene jeg hadde lagt inn på forhånd. Informantene består av fire damer og to menn. Aldersspennet er mellom 22 og 36 år. Arbeidserfaring som miljøterapeut ved barnevernsinstitusjon varierer mellom 1 til 12 år. Sett i etterkant kunne det vært interessant å se på ulikheter i alder og kjønn, for å få en bredere forståelse av fenomenet sett gjennom ulike generasjoner og kjønn. Intervjuene ble gjennomført digitalt med bruk av appen Teams av praktiske årsaker.

3.3.4 Bruk av lydopptak og transkripsjon

Jeg spurte samtlige informanter før intervjuet startet om de samtykket til at jeg brukte lydopptak. Alle informantene samtykket til dette. På denne måten kunne jeg konsentrere meg om intervjuets emne og dynamikk (Kvale & Brinkmann 2021, s. 206). Data ble oppbevart på en innelåst, ekstern båndopptaker.

Jeg transkriberte alt datamateriale fra lydopptakene til skriftspråk. Transkripsjonen var en tidkrevende handling, men det førte til at jeg fikk en bedre forståelse av datamaterialet. Jeg

transkriberte intervjuene fortløpende og valgte å ta med pauser, og følelsesuttrykk som pauser og sukk. På denne måten fikk jeg med de finere nyansene i intervjuinteraksjonen (Kvale & Brinkmann 2021, s. 209). Jeg opplevde at det var en del informasjon som ble formidlet i pausene mellom ordene, i latter eller sukk, som hadde blitt fraværende ved ordrett transkripsjon.

3.4 Metode for analysering av datamaterialet

I denne delen vil jeg presentere valget for metodisk tilnærming brukt i analysen av studiens datamateriale, og hvilke andre alternativer som ble vurdert.

I oppstartsfasen av prosjektet ble det vurdert ulike analysemetoder. Med utgangspunkt i oppgavens problemstilling sto valget til slutt mellom Malteruds metode, også kjent som systematisk tekstkondensering (STC), og Braun og Clarkes refleksiv tematisk analyse (refleksiv TA) for å undersøke dataen. STC og refleksiv TA er begge tilnærminger som kan brukes og være nyttige for å gjennomføre kvalitativ forskning. STC er en systematisk tilnærming til kvalitativ dataanalyse (Malterud, 2018). Analysen gjennomføres i fire trinn. Forsker må her jobbe aktivt for å sette for forståelsen sin midlertidig i parentes og være åpen for inntrykkene som materialet kan formidle. Å sette egne erfaringer i parentes er også viktig i et fenomenologisk perspektiv, og blir kalt for "bracketing" (Malterud, 2018). Refleksiv TA er en fleksibel metode for å identifisere, analysere og tolke mønstre (temaer) i data. Metoden innebærer å bryte ned dataene i mindre deler, identifisere felles mønstre og temaer, og deretter tolke og forklare betydningen av disse temaene (Braun & Clarke, 2022).

Valget falt på Braun og Clarkes refleksiv tematiske analyse som analyseringsmetode. Refleksiv TA er en egnet analysemetode ved et kvalitativt studie og jeg opplevde den som mer fleksibel i forhold til de ulike stegene i prosessen (Braun og Clarke, 2022). Med min egen bakgrunn som miljøterapeut, der jeg har jobbet og møtt ungdommer med vold og trusler som smerteuttrykk, blir refleksiviteten en sentral del i analyseprosessen. Braun og Clarke (2022, s. 5) har i senere tid lagt til begrepet refleksiv i tematisk analyse. Med refleksiv TA menes at vår refleksivitet hele tiden er med oss inn i forskningen. Refleksivitet handler om kritisk refleksjon på egen rolle som forsker og hele forskningsprosessen (Braun & Clarke, 2022, s. 5).

Gjennom hele analyseprosessen stiller jeg spørsmålstegn ved min egen rolle som forsker og min egen forforståelse. Jeg har vært opptatt av å formidle deltakernes stemmer i denne prosessen, og har flere ganger måtte ta to steg tilbake for å undersøke at min forforståelse ikke overdøver deres stemmer.

3.4.1 Forberedelse

Før analysearbeidet var det viktig å ta noen forberedende valg. En viktig dimensjon av refleksiv TA er blant annet om en skal ha en induktiv eller deduktiv tilnærming. Induktiv tilnærming fokuserer på å la stemmene til deltakerne lede frem til temaer og konklusjoner (Braun & Clarke, 2022, s. 56). Braun og Clarke (2022) understreker likevel at forskerens forhold til dataen aldri er helt induktiv. Den forforståelsen vi har med oss inn i analysearbeidet vil forme hvilke data vi vektlegger. Med en deduktiv tilnærming i refleksiv TA er grunnlaget eksisterende teori som forskeren bruker i kodeprosessen, for å få mening ut av datamaterialet (Braun & Clarke, 2022, s. 56). Dette prosjektet sin tilnærming vil hovedsakelig være induktiv, ettersom jeg i hovedsak er ute etter refleksjonene til miljøterapeutene. Det vil likevel være elementer av en deduktiv tilnærming, da intervjuguiden og spørsmålsformuleringene rundt for eksempel smerteuttrykk refererer til teori om traumebasert omsorg.

En annen vurdering forskeren må gjøre i refleksiv TA er hvordan en ønsker å gå frem for å kode og identifisere temaene (Braun & Clarke, 2022, s. 57). Ved en semantisk (beskrivende) tilnærming til kodeprosessen har forskeren fokus på språket til deltakerne ved å for eksempel identifisere nøkkelord. Latent koding fokuserer på å identifisere underliggende tema og mønstre i datamaterialet og ser etter dypere mening i datamaterialet (Braun & Clarke, 2022, s. 56). Braun og Clarke (2022) sier at disse to strategiene er plassert på hver sin ende av en skala og at det er mulig å kombinere disse i ulik grad. Før jeg startet analyseprosessen valgte jeg en semantisk kodingstrategi. Det var likevel ikke til å unngå at jeg beveget meg noe mer på midten av spekteret underveis i prosessen, noe vi skal se nærmere på i neste avsnitt.

3.4.2 Den tematiske analyseprosessen

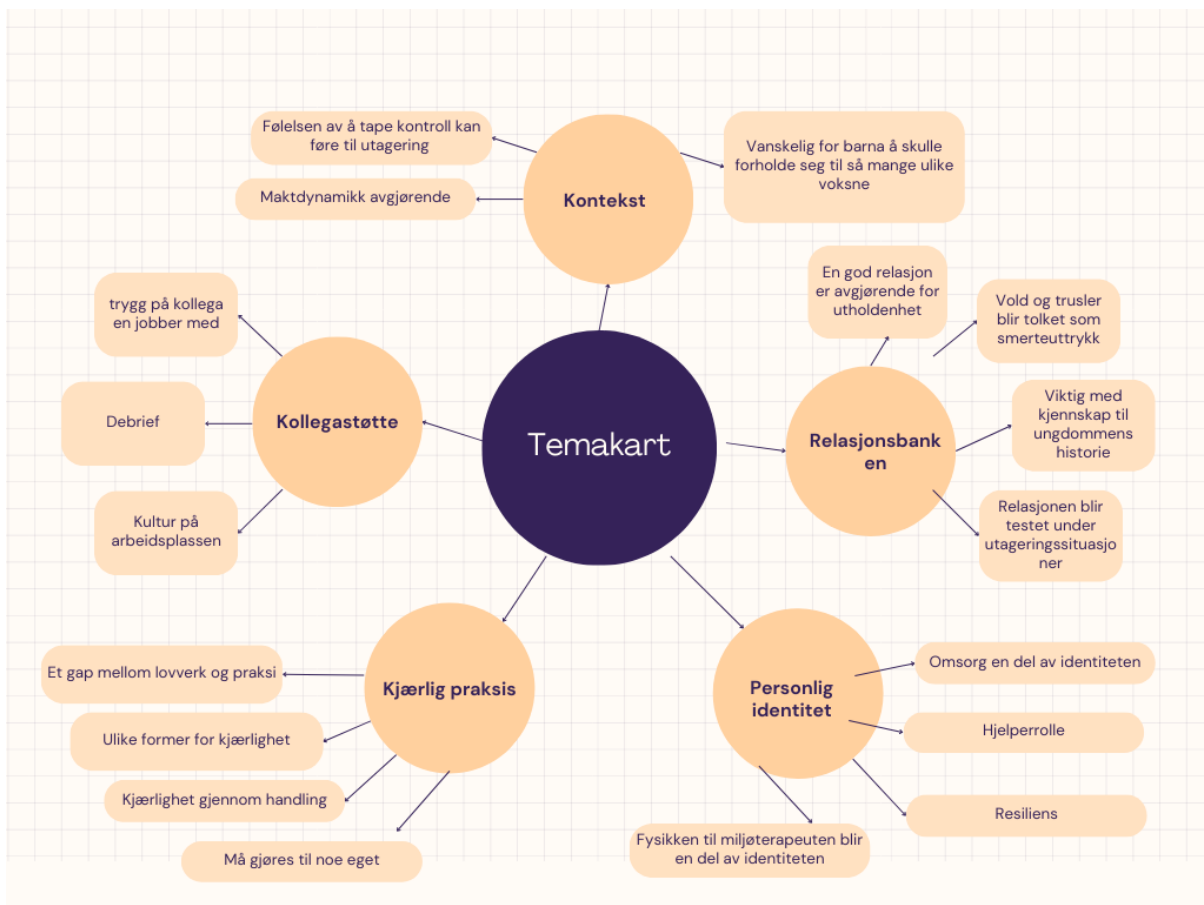
Analysen av datamaterialet i denne studien er utført etter inspirasjon fra Braun og Clarke sin refleksiv tematiske analyse (Braun og Clarke, 2022, s. 35). I dette avsnittet vil jeg beskrive prosessen og de ulike fasene. Prosessen består av seks faser, hvor den siste fasen er selve skriveprosessen som ikke vil bli beskrevet her. Braun og Clarke, 2022, s. 34) bruker begrepet “faser” og ikke “steg” fordi det bedre beskriver prosessen. Steg antyder en mer lineær modell, mens analyseprosessen i refleksiv TA bør forstås sirkulært, (Braun & Clarke, 2022, s. 36). Dette stemmer godt med min erfaring med analyseprosessen der jeg konstant bevegede meg frem og tilbake mellom de ulike fasene.

Under presenterer jeg de fem mest sentrale fasene av min analyse:

Fase 1: Bli kjent med datamaterialet. Jeg startet analyseprosessen med å høre gjennom hvert opptak minst en gang og leste gjennom transkripsjonene flere ganger og tok notater underveis.

Fase 2: Kode datamaterialet. I fase to dannet jeg de innledende kodene. Koding er en prosess, og kodene en ender opp med er utfallet av prosessen (Braun & Clarke, 2022, s. 53). Her lagde jeg først en liste med ideer og tanker over hvilke tema jeg hadde blitt opptatt av ved å lese transkripsjonen og lytte til båndopptaket. Deretter gikk jeg gjennom hvert intervju, og brukte ulike fargemarkører for å identifisere aspekter ved intervjuene som var relevant for forskningsspørsmålene. Relevante sitater ble lagt inn i et eget word dokument. Denne fasen brukte jeg god tid på, og oppdaget nye interessante aspekter ved datamaterialet hver gang jeg gjenopptok kodearbeidet. Braun og Clarke (2022, s. 53) skriver at i refleksiv TA kan kodene utvikle seg gjennom kodeprosessen. Kodeprosessen er også en subjektiv prosess der forskeren er formet av sin egen forforståelse. Her ble jeg også oppmerksom på at jeg ble opptatt av å forsøke å finne mening og underliggende tema i datamaterialet. Det var likevel viktig å holde fokus på språket som ble brukt av deltakerne og ulike nøkkelord, da dette var relevant for forskningsspørsmålene. Jeg bevegede meg derfor frem og tilbake mellom det latente og semantiske.

Fase 3: Generere innledende tema. Under denne fasen lagde jeg først et eget skjema med oversikt over dataen som var kodet. Deretter opprettet jeg et tematisk kart for å gjøre det mer oversiktlig (Braun & Clarke, 2022, s. 85). I løpet av denne fasen ble jeg oppmerksom på at det var noen koder som gikk igjen under de ulike temaene. Fokuset var her på å jobbe induktivt og forsøke å se en sammenheng mellom kodene. Dermed gikk jeg inn i fase 4 med 5 tema og 18 koder som vist på bildet under.

Figur 3.1: Illustrasjon av tematisk kart

Fase 4: Utvikle og gå kritisk gjennom tema. Oppgaven i denne fasen er å kritisk gå gjennom temaene som er utviklet, og vurdere om temaene passer overens med kodet data og det totale datasettet (Braun & Clarke, 2022, s. 85). Min erfaring er at fase 3 og 4 ble noe vanskelig å skille fra hverandre. Under denne fasen jobbet jeg fremdeles med tematisk kart som vist i fase tre. Som tidligere nevnt var dette en prosess der jeg konstant bevegde med

frem og tilbake mellom de ulike fasene. Den opprinnelige kodingen som fant sted i fase to og det totale datasettet var dokumenter som lå fremme gjennom hele analyseprosessen og ble flittig brukt. Det var likevel under denne fasen at jeg ble oppmerksom på at en del av kodearbeidet som var utført, ikke var relevant i forhold til problemstillingen. De kodene jeg opplevde som irrelevante ble dermed lagt vekk. Etter gjennomlesing av datamaterialet og gjennomgang av aktuell teori ble hovedtemaene redusert til fire hovedtema.

Fase 5: Raffinere, definere og navngi tema. Nøkkelaktivitetene under denne fasen er å skrive et kort sammendrag av hvert tema og navngi temaene slik at de fremstår som konsise og informative (Braun & Clarke, 2022, s. 111). Jeg fulgte Braun & Clarke (2022, s. 111) sine råd om å stille meg selv noen nøkkelspørsmål når jeg skulle skrive et kort sammendrag av hvert tema. Hva handler temaet om? Hvilke begrensninger har temaet? Hva er unikt og spesifikt med dette temaet? Hva tilbyr dette temaet alt i alt til analysen? I denne prosessen ble hovedtemaene redusert fra fire til tre hovedtema med to undertema under hvert hovedfunn, som er relevante for studiens problemstilling. Hovedtema og undertema presenteres i neste kapittel der resultatene av studien beskrives nærmere.

3.5 Forskningsetikk

I denne delen vil jeg gå inn på hvordan jeg i studien forholder meg til de etiske problemstillingene som oppstår i forskning med mennesker, og prinsippene som må følges for å ivareta regler og retningslinjer om forskningsetikk.

I kvalitative studier som har personlige intervju som datainnsamlingsmetode, er det en forutsetning at det er gjensidig tillit og respekt mellom deltaker og forsker (Malterud, 2018, s. 211). Etikk handler om forholdet mellom mennesker, altså hva vi kan og ikke kan gjøre mot hverandre (Johannesen et al., 2021, s. 45). Jeg har tatt utgangspunkt i retningslinjene til den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (NESH, 2021). Det er viktig at deltakerne skal kjenne til prosjektet godt nok til å kunne ta stilling til om de ønsker å delta, og gi et informert skriftlig samtykke (Malterud, 2018, s. 211). Deltakerne i denne studien fikk i forkant utdelt et informasjonsskriv (Vedlegg 2), der de fikk mulighet til å ta kontakt ved ytterlige spørsmål. Deltakerne fikk informasjon om at de under hvilket som

helst tidspunkt kunne trekke seg uten at det ble stilt spørsmål rundt dette. Personvern og anonymitet ble ivaretatt ved at båndopptaker og transkripsjonene ble bevart innelåst. Personopplysningene ble anonymisert fortløpende ved at de ble erstattet med et tall som ble lagret på egen navneliste adskilt fra øvrig data. Studien er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD) (Vedlegg 1).

For å ivareta deltakerne integrerte jeg avslutningsvis debriefing som en del av intervjuet. De fikk også mulighet til å ta kontakt med meg i etterkant dersom det var behov. Dette er vesentlig ettersom fenomenet det forskes på kan anses å berøre sårbare og følsomme områder, og intervju spørsmålene kan trigge følelser og responser hos informantene i etterkant. Her har jeg et ansvar for at de som deltar i undersøkelsen utsettes for minst mulig belastning (Johannessen et al., 2021, s. 46). Min egen bakgrunn som utdannet familierapeut gjør meg kvalifisert til å lede disse samtalene om krevende tema, samt å eventuelt utføre en debrief med informantene i etterkant.

3.6 Validitet og reliabilitet

Jeg vil i denne delen forklare to sentrale begrep som avgjør forsknings troverdighet i kvalitativ forskning, nemlig validitet og reliabilitet.

I kvalitative studier handler validitet om gyldigheten til studien, altså i hvilken grad forskernes fremgangsmåter og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Johannessen et al., 2021, s. 256). Jeg har forsøkt å vise til de overveielser som er tatt om forskningsprosjektets validitet i alle ledd i forskningsprosessen, gjennom blant annet dokumentert selvrefleksivitet, ved å redegjøre for utvalget, hvordan datamaterialet er innhentet og analysen gjennomført. Under planleggingsfasen og ved utformingen av prosjektskissen undersøkte jeg forskningsprosjektets aktualitet, og begynte å formulere problemstillingen. Dette gjorde jeg sammen i samråd med veileder av prosjektet, Sigurd Riste Andersen. Gjennom prosessen har jeg hatt et kritisk blikk på egen forforståelse, rolle, bruk av metoder og teori. Malterud (2018, s. 41) skriver at uansett hvilken forskningsmetode vi bruker, vil forskerens person påvirke forskningsprosessen og resultatene av denne.

Reliabilitet i kvalitative studier handler om påliteligheten til forskningsprosjektets data. (Johannessen et al., 2021, s. 257). Underveis i prosessen med valg av metode og i analyseprosessen var jeg bevisst på min egen selvrefleksivitet. Jeg har forsøkt å synliggjøre studiens reliabilitet ved å være åpen og redegjøre for alle trinn i forskningsprosessen. Det er likevel en faktor at jeg har jobbet i samme yrke og at erfaringene mine ikke kan nullstilles. Hvilke data jeg har vektlagt, innsamling og analysemetoden er da preget av mine tidligere erfaringer og refleksjoner rundt forskningsspørsmålene. Johannessen et al. (2021, s. 256) skriver at det innen kvalitativ forskning er umulig for en annen forsker å duplisere en annen kvalitativ forskers forskning. En annen forsker vil ikke kunne bruke nøyaktig de samme brillene til å tolke datamaterialet på samme måte. Dersom en annen forsker hadde gjennomført denne studien, med samme utvalg og metode, er det derfor lite sannsynlig at funnene hadde vært nøyaktig de samme.

4. Presentasjon av funn

Dette kapitlet har som formål å fremstille studiens funn i lys av oppgavens problemstilling: "Hvilke refleksjoner gjør miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner om egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk?".

Analysearbeidet resulterte i tre hovedtema, med hver sine to tilhørende undertema. Hovedtemaene presenteres hver for seg, og anses som like relevante opp mot studiens problemstilling. Jeg har valgt å legge frem temaene i den rekkefølgen jeg oppfatter mest hensiktsmessig for å få frem informantenes refleksjoner, slik at det hele fremstår mest mulig logisk og sammenhengende.

Funnene i denne undersøkelsen indikerer at flere faktorer har betydning for informantenes bruk av kjærlighetsfenomenet i sitt arbeid med ungdom. Disse faktorene fremkommer i hovedfunnene, altså hovedtemaene. Hovedtemaene, med sine to tilhørende undertema, presenteres i skjemaet under:

Hovedtema	Undertema	Undertema
Kjærlighet er en handling	Profesjonell kjærlighet	Kjærlighetens nødvendige rammer
Relasjonsbanken	Gode relasjoner skaper trygghet	Relasjoner blir satt på prøve
Maktens mange ansikt	Følelse av avmakt i eget hjem	Følelse av avmakt på arbeidsplassen

Tabell 4.1: Hovedtema med tilhørende undertema

Jeg vil videre i dette kapitlet presentere sitat fra informantene som kan anses relevante for de overnevnte temaene, og for oppgavens problemstilling i sin helhet. Studiens seks informanter er kodet med hvert sitt tall fra 1 til 6. Funnene som er organisert under de tre hovedtemaene, vil bli diskutert opp mot relevant teori i neste kapittel. Sitater der deler av passasjene er utelatt, markeres med skarpe klammer på denne måten [...] .

4.1 Kjærlighet er en handling

I dette avsnittet vil jeg fremlegge det første av tre hovedfunnene som har fremkommet fra datamaterialet. Dette hovedfunnet viser at miljøterapeutene utøver kjærlighet i form av handlinger. Videre vil jeg presentere to relaterte underfunn som har oppstått i analysen av dette hovedfunnet.

Dette funnet omfatter informantenes refleksjoner rundt kjærlighetsbegrepet i en profesjonell setting. Hovedfunnet viser at samtlige informanter omtaler kjærlighet som en handling, integrert i det miljøterapeutiske arbeidet på barnevernsinstitusjonen. Dette er relevant ettersom det gir innsikt i hvordan informantene definerer kjærlighet, både på det profesjonelle og det private plan, og hvordan kjærligheten kommer til uttrykk i en profesjonell relasjon med ungdom med vold og trusler som smerteuttrykk.

En av informantene ble gjort oppmerksom på at kjærlighet var et krav i barnevernloven først da han mottok informasjonsskrivet. Han beskriver i følgende sitat sine refleksjoner rundt kjærlighetsbegrepet i perioden frem til intervjuet:

Nei, hva skal jeg si. Min første reaksjon var jo, det går jo ikke. Min refleksjon har jo vært at for at du skal utøve kjærlighet så må du på en måte finne en måte å gjøre det til ditt eget på. Hva er det som er kjærlighet, men allikevel det du ikke tenkte på var kjærlighet? Så utøver du det. For når jeg hadde gått noen runder er jeg ganske sikker på at jeg utøver kjærlighet i jobben min, men hadde du spurt meg for to uker siden hadde jeg sagt nei. Refleksjonen er nok at vi utøver mer kjærlighet enn vi tror, hvertfall for meg, så utøver jeg nok mer kjærlighet enn jeg tenkte jeg gjorde. (Informant 3)

Dette funnet tydeliggjør seg først når informantene begynner å reflektere rundt kjærlighetsbegrepet. Samtlige informanter har ikke brukt kjærlighetsbegrepet, men andre ord og formuleringer for å beskrive en kjærlig praksis. Begrepene omsorg og det å være tilgjengelig og tilstede for ungdommene, er begrep som samtlige informanter benytter når de snakker om kjærlighet i arbeidspraksis.

Jeg tror vi bruker mer sånn, omsorg. Omsorg og at det er mer det vi har i fokus, altså vi gjør det med kjærlighet, men det ordet blir ikke brukt så mye. (Informant 4)

Datamaterialet i studien viser at miljøterapeutene gjerne ikke har tenkt på arbeidet de utøver som en kjærlighetshandling. Ved refleksjon blir de mer og mer overbevist om at det nettopp er det det er. Jo mer samtlige informanter får snakket og reflektert rundt fenomenet, jo flere eksempler kommer det på at handlingene og tankevirksomheten som ligger bak arbeidet med ungdom kan defineres som kjærlighet.

Du kan vel egentlig si at det er kjærlighet når jeg velger å sitte med ungdommen om kvelden frem til hun legger seg, når jeg egentlig har hviletid selv. (Informant 1)

Det å møte ungdommen *der ungdommen er*, blir også nevnt som et viktig element i det miljøterapeutiske arbeidet av alle informantene. Informantene opplever dette som en kjærlighetshandling. En av informantene beskriver hvordan hun kan lage favorittmaten til ungdommen, om ungdommen hun jobber med har en dårlig dag. Etterpå kan de gjerne gjøre

en aktivitet som hun vet ungdommen setter pris på. Samtlige informanter oppgir at kjærlighet er fundamentet for valgene de tar i løpet av en arbeidsøkt. Det å bruke ordet kjærlighet er likevel nytt for dem. En av informantene beskriver bruken av kjærlighet i arbeidet slik:

Å time når en skal ha en samtale er en kunst. Det er sjanseløst å ta opp fravær på skolen med ungdom, om ungdommen har en dårlig dag. Timer vi ting riktig kan vi unngå en del vanskelige situasjoner. (Informant 3)

Mot slutten av intervjuet nevnte en av informantene at hun synes det var rart at de ikke har reflektert rundt kjærlighetsbegrepet tidligere, ettersom det er et såpass grunnleggende behov. Informant 2 deler sine refleksjoner:

Jo mer vi snakker om det nå, jo mer tenker jeg på at det er rart at dette ikke er noe vi har snakket om på jobb. Jeg tenker at det er akkurat da de trenger å møte kjærlighet. Når de på en måte føler de er på sitt verste eller at de har mistet kontrollen og alt føles jævlig. Så er det jo kjærlighet de trenger. Kanskje ser de det ikke akkurat der og da i den situasjonen at de får kjærlighet. Men at de etterpå kan se at, shit selv om jeg var sint, eller at selv om jeg sa det eller gjorde det så er hun der fortsatt, og går ingen vei og tenker at hun kan tåle meg. Så jeg tenker på en måte (pause), fordi ungdommene er ikke vanskelig, de har det vanskelig, og da trenger de å bli møtt med kjærlighet og ikke kjeft og irettesettelse og beskjed om å ta seg sammen. (Informant 2)

En observasjon jeg gjorde underveis i intervjuprosessen, er at samtlige informanter blir mer engasjert når de snakker om spesifikke ungdommer de jobber eller har jobbet med. For eksempel sier fire av informantene at de har et sterkt ønske om at det skal gå bra med ungdommen senere i livet, eller at de ønsker å gi dem verktøy som kan bidra til at de håndterer motgang. Denne observasjonen kommer også til syne ved at informantene smiler mer når de snakker om ungdommene sine.

[...] Jeg tror jo at de fleste av oss, selv om det er jobben vår, så gjør vi det på en frivillig basis likevel. Vi tropper jo inn i det fordi vi har lyst at det skal bra med ungdommene våre. (Informant 3)

[...] Han er jo en fin ungdom, med et glimt i øyet, som har opplevd mye vondt ii livet. Jeg vil jo at han skal klare seg. (Informant 1)

Alle informanter ble også spurt om hva de la i begrepet kjærlighet. Når de snakket om kjærlighet på det private plan, knyttet fire av seks informanter det til følelser.

Kjærlighet handler jo om de følelsene en får for de som jeg som har for mine nærmeste. Selve følelsen er kanskje varierende fra person til person. (Informant 3)

Informantene peker også mot egenskaper de tenker er viktig å ha med seg i arbeidet med ungdom, som kan være avgjørende i relasjon til kjærlighetutøvelsen. Begreper som går igjen er tålmodig, evne til å beholde roen i stressende situasjoner, evne til å vise empati, være forståelsesfull og tydelig. To av informantene oppgir også at de kjenner på større evne til tålmodighet enn det de til sammenligning gjør hjemme. Selv om de generelt beskriver seg selv som tålmodige personer, er de likevel mer tålmodig i jobbsammenheng enn i privat sammenheng.

Det vi har med oss i vår egen ryggsekk, blir gjerne forsterket i denne jobben jeg gjør. Jeg vil si jeg generelt er en tålmodig person, men jeg er mye mer tålmodig på jobb enn jeg er privat. (Informant 1)

To av informantene sier de ikke får høy puls når ungdom retter vold og trusler mot dem, og at de er rolige av natur. Fire informanter sier de må jobbe aktivt med å holde seg rolig, og ikke la den høye pulsen komme til syne. Informantene tenker at den utagerende atferden vil øke, dersom de viser at de er utrygge i situasjonen. Tre av dem nevner at de bruker pusten for å roe seg ned, fire blir bevisst på kroppsspråket sitt og hvor de plasserer seg i forhold til ungdommen slik at ungdommen ikke skal føle seg truet. Fire informanter sier også at de er bevisst på å snakke roligere og holde tonefallet lavt i tilspissede situasjoner. Informant 3 beskriver hvordan han lettere kan finne smutthull hos ungdom for å snu situasjonen når han selv er rolig:

Jeg er flinkt til å switche, når ungdommen switcher, switcher jeg med. [...] Jeg tror og at det at jeg holder meg i mitt eget toleransevindu gjør at jeg veldig fort kan gå vekk ifra det som har skjedd. Det at man har den switchen da i en sånn situasjon, gjør at jeg klarer jeg å omstille meg til å etterpå møte de med aksept og omsorg og kjærlighet da (latter). (Informant 3)

Informanten viser her både til sine personlige egenskaper, men også den faglige kunnskapen som opparbeides i en traumebevisst og omsorgsbasert tilnærming, gjennom eksempelvis å benytte begrep som toleransevindu. Dette anses av informanten som viktig for å kunne yte den omsorgen og kjærligheten som kreves i etterkant av situasjoner der ungdommen er utenfor sitt toleransevindu.

4.1.1 Profesjonell kjærlighet

Dette underfunnet handler om informantenes tanker rundt fenomenet kjærlighet i sin profesjonelle utøvelse. Samtlige informanter tenker at kjærlighet som et fenomen ikke utfordrer deres rolle.

[...] Jeg tenker jo at disse ungdommene skal jo en gang ut i samfunnet, og da må jo jeg vise dem naturlig kjærlighet. (Informant 1)

Nei, altså alle har jo rett på kjærlighet, uavhengig av hvem de er og hva relasjon de har og jeg synes egentlig det er fint at det har kommet inn, for det er jo ofte veldig sårbare ungdommer vi jobber med. Og de trenger jo kanskje litt ekstra kjærlighet og at folk bryr seg og vil de det beste. (Informant 6)

På spørsmål om informantenes tanker rundt implementeringen av kjærlighetsbegrepet i barnevernloven, fremkom det at fire av seks informanter ikke var kjent med denne implementeringen. Samtlige informanter forteller at dette ikke har vært et tema, verken i dialog med ledelse eller i kollegagruppen. Fem informanter oppgir at de nå ønsker mer fokus på dette i kollegagruppen, og mer informasjon fra ledernivå. De to informantene som kjente til implementeringen fra før, svarer at de ikke tenkte over den, før de begynte å reflektere rundt fenomenet i forbindelse med denne studien..

Jeg har tenkt på å snakke med avdelingsleder, og høre om vi kan ha en fagdag rundt temaet. Jeg har luftet det for noen av de kollegaene jeg jobber med, og jeg vet det var nytt for dem og. (Informant 4)

Jeg tenker jo, at når noe er lovpålagt, så burde jo jeg ha visst om det. Så kan en jo diskutere hvem sitt ansvar det er å implementere det i praksis. Mitt eller leder sitt (pause). (Informant 5)

En av informantene nevner risikoen for at kjærlighet som allerede utøves, risikerer å bli institusjonalisert dersom tematikken løftes ytterligere. Det er fordelaktig at ungdommene opplever ulik kjærlighet fra forskjellige omsorgspersoner, uten at det nødvendigvis skal utøves likt. En annen informant mente han måtte tone ned begrepet, slik det fremkommer i sitatet under:

[...] Jeg hadde vel aldri trodd at jeg skulle bruke ordet kjærlighet inn mot ungdom jeg jobber med. Men når jeg tenkte at det er lovpålagt (pause). Vi utøver jo en form for kjærlighet. Min første tanke er at jeg ikke kan utøve kjærlighet i min jobb. Jeg er her for ungdommene, men det er ikke kjærlighet. Hvis det hadde vært kjærlighet så hadde jeg tatt dem med meg hjem. Men når jeg tenker meg om så er det jo allikevel mye kjærlighet at man bruker såpass mye tid og energi på at noen andre skal ha det bra. Og at man tåler såpass mye innimellom, fordi at du vil at den andre skal klare seg. Det er jo en form for kjærlighet i det og, men jeg må tone ned begrepet litt for å kunne akseptere at vi utøver det. For jeg har liksom tenkt at kjærlighet det er kjæreste, det er barna, så vidt mor (latter). (Informant 3)

Tre av informantene startet intervjuet med å si at det kan være noe unaturlig å bruke ordet kjærlighet i en profesjonell relasjon. Særlig ettersom dette ikke er noe som er løftet opp i fellesskap. Ved å redefinere begrepet og plassere det i en profesjonell kontekst, kan det føre til at det blir mer naturlig å bruke begrepet i en profesjonell relasjon. En annen informant tenker at denne problemstillingen omhandler det at alle har sin egen definisjon av kjærlighet, som bestemmer hvordan de uttrykker det i praksis. En av informantene oppsummerte det slik:

Altså jeg føler at det på en måte kanskje ikke er en ting vi snakker høyt om til hverandre (pause). Men jeg føler det ligger bare veldig i, egentlig som en norm hos oss, alle som jeg jobber med har det grunnleggende i seg. Og det er veldig viktige ting for dem da, eller for oss alle, det med kjærlighet, også har jo selvfølgelig alle litt forskjellige måter å vise kjærlighet på. (Informant 6)

Det å utøve kjærlighet i en profesjonell relasjon er noe informantene opplever som uproblematisk, da det oppfattes som en grunnleggende holdning hos dem selv og deres kollegaer. Samtidig ønsker fem av informantene at det skal snakkes høyere om, til tross for de tre informantene som tenker det kan være noe unaturlig å bruke kjærlighetsbegrepet i en profesjonell relasjon.

4.1.2 Kjærlighetens nødvendige rammer

Dette funnet omhandler hvordan valget av ramme eller kontekst kan påvirke evnen til å utøve nødvendig kjærlighet, i møte med vold og trusler.

Fem informanter ga tydelig uttrykk for at det er ekstra viktig å vise kjærlighet til barn som har vold og trusler som smerteuttrykk. Vold og trusler kan være et rop om behov for kjærlighet. En av informantene fortalte om en erfaring med en ungdom som hadde vold og trusler som smerteuttrykk. Denne tar hun med seg som en god erfaring videre i arbeidet med barn og ungdom:

Jeg husker spesielt en ungdom jeg jobbet med som sa: "Ja, men jeg trenger bare en klem, og jeg kommer til å skrike og si at jeg ikke vil ha en klem, men jeg vil ha en klem likevel." Det er vel kanskje en måte å fortelle meg på at jeg trenger kjærlighet, selv om jeg sier at jeg ikke vil ha det. (Informant 1)

Fem av informantenes refleksjoner peker i retning av at det er når ungdommen har det tyngst, at behovet for kjærlighet og omsorg er størst.

Alle trenger jo kjærlighet, og det er jo når vi har det tyngst i livet at vi kanskje trenger det mest (pause). Ungdommene vi jobber med tror kanskje at de ikke fortjener kjærlighet, og prøver å skubbe oss vekk, men da er jo da de trenger oss mest. Det faller kanskje ikke alle naturlig å gi en klem til noen som spytter deg i ansiktet, men jeg tenker at når det er det ungdommen ber om, så gjør jeg det. (Informant 4)

[...] I de situasjonene prøver jeg å møte de der de er og validere følelsene deres. Er vel kanskje på den måten kjærligheten kommer til syne for ungdommen da. Og kanskje vi kan si at kjærlighet er en motgift til vold og trusler (smiler)? (Informant 5)

Funnet viser at selv i situasjoner der ungdom har en atferd som kan være krevende å stå i, så er miljøterapeutene bevisst sin rolle som profesjonelle omsorgsutøvere. De ser på kjærlighet, selv om det nødvendigvis ikke er det begrepet de har brukt tidligere, som en nødvendig respons i møte med vold og trusler fra ungdom.

To av miljøterapeutene sier at de gjennom erfaring og utdanning/kursing har lært å ikke ta smerteuttrykkene som blir rettet mot dem personlig. De plasserer det i en annen kategori,

for eksempel som uttrykk for smerte. De fire andre sier at selv om de får veiledning og opplæring til å ikke ta smerteuttrykkene rettet mot miljøterapeutene personlig, blir de likevel påvirket i ulik grad.

Veldig ofte opplever jeg at de ungdommene, som vi har jobbet med over tid, kan gi oss skylden for ting som vi ikke har skylden for. Og da opplever jeg at det er et angrep med kjærlighet. De gjør det fordi de er trygg og opplever at vi bryr oss og står i det. (Informant 3)

Å snakke om vold og trusler som smerteuttrykk er noe jeg har lært gjennom kursing og utdanning. Samtidig så er det ikke alltid så lett, vi blir jo lei oss vi og, og redde. Vi er jo mennesker. Vi skal være profesjonelle, og samtidig gi kjærlighet, og samtidig tåle å bli truet på livet. (Informant 4)

Fem informanter var likevel tydelig på at de ikke opplevde all vold og trusler som smerteuttrykk. De episodene med vold og trusler som følte mer tilfeldige eller som ikke ble definert som smerteuttrykk av miljøterapeutene, oppleves som noe mer krevende å stå i. De kommer også gjerne uten forvarsel.

Av og til så skjer det en utagering ut av det blå, eller det som for meg oppleves som ut av det blå, det kan jo hende det har skjedd noe i ungdommens liv som vi ikke vet om. Da har jeg gjerne ikke fått tid til å omstille meg på at nå har ungdommen det vondt. (Informant 4)

[...] Når jeg opplever at volden og truslene er mer tilfeldige, så kjenner jeg at jeg sliter litt med å være like forståelsesfull. [...] Det blir kanskje litt vanskeligere å gi kjærlighet da (smiler). (Informant 1)

De samme informantene er også samstemt i at når volden ikke oppleves som smerteuttrykk, er det mer utfordrende for dem å møte den med omsorg og kjærlighet.

4.1.3 Oppsummering av funn knyttet til utøvelse av kjærlighet i miljøterapeutisk arbeid

Kjærlighet som sentralt begrep i jobben er nytt for samtlige miljøterapeuter. Samtlige informanter knytter derimot kjærlighet i en profesjonell relasjon til handlinger og personlige

egenskaper i møte med ungdommen. Datamaterialet viser at handlingene og metodene informantene kobler til kjærlighetsbegrepet på sin arbeidsplass, stort sett er de samme begrepene og uttrykkene for alle. Kjærlighet i det private blir imidlertid knyttet til følelser av fire informanter. Dette funnet viser at det å vise trygghet og bevare roen når ungdom er voldelig eller kommer med trusler, er en nøkkelfaktor i å klare å roe ned ungdom og seg selv. Dette er noe informantene kobler som en kjærlig handling. Fire informanter uttrykker også sitt engasjement for ungdommene de jobber med, gjennom å understreke at de ønsker dem vel, samtidig som samtlige informanter smiler mer når de snakker og deler historier om spesifikke ungdommer.

At informantene ikke ser på fenomenet kjærlighet som en utfordring i sin profesjonelle rolle anses også som et relevant funn. Det er likevel lite kjent at det faktisk er lovpålagt, og dette er ikke en del av det faglige rammeverket i barnevernsinstitusjonene. Det fremkommer også at når miljøterapeutene gjør seg kjent med det lovpålagte begrepet, så ønsker de mer dialog og kunnskap om det. Hva som menes med kjærlighet er noe hver informant per nå definerer selv eller opplever utfordringer med å definere. Fem av informantene mener at kjærlighetsbegrepet er noe kollegagruppen må definere i fellesskap.

Informantene er samstemt om at kjærlighet er et nødvendig verktøy i møte med ungdom som har vold og trusler som smerteuttrykk. Det er imidlertid ikke all vold som defineres som smerteuttrykk. Når vold og trusler ikke oppleves som reelle smerteuttrykk, må miljøterapeuten sette volden i en kontekst som gir mening, for å klare å ivareta seg selv, ungdommen og andre eventuelle ungdommer i barnevernsinstitusjonen. Det er også mer krevende for miljøterapeutene å utøve kjærlighet når vold eller trusler ikke oppleves som smerteuttrykk.

4.2 Relasjonsbanken

I dette avsnittet vil jeg redegjøre for det andre av de tre hovedfunnene i analysen, som omhandler viktigheten av relasjoner. Dette funnet gjør seg gjeldende ved at relasjoner er et gjengående tema som samtlige informanter er opptatt av. Alle seks informanter beskriver

relasjonsbygging som en viktig komponent i miljøterapeutisk arbeid. Relasjoner oppleves sentrale, ettersom de påvirker både ungdommenes og miljøterapeutenes atferd.

Gode relasjoner medvirker også til at miljøterapeutene føler seg trygge og ivaretatt på jobb, noe som igjen kan påvirke informantenes evne til å utøve kjærlighet. Samtidig forteller informantene at ungdommer av ulike årsaker kan oppleve at relasjoner er vanskelige, og at dette fører til at relasjonene til tider blir testet.

Informantene beskriver all interaksjon med ungdommene som relasjonsbyggende. Møter med ungdommen der de spiller spill eller lager mat sammen, men også de møtene der ungdommene uttrykker trusler eller voldelig atferd. Ord og begrep som gikk igjen i informantenes tanker rundt relasjonsbegrepet, var viktigheten av å være tilstede, ikke avvise, og validere ungdommens emosjoner og kommunikasjon. Å vise ungdom at de ikke blir avvist til tross for uttrykk som vold og trusler, kan være verdifullt for relasjonene. En informant beskriver hvordan hun benytter sjansen til å bygge en positiv relasjon når ungdom er rolig og mottakelig:

Jeg har veldig sansen for å lage liksom sånn, lage en plan med ungdommen, når de ikke har det vanskelig. Men da må du gjerne ha en relasjon sant, men å lage en plan og snakke om hva skal vi gjøre når du får det vanskelig? Hvordan vil du jeg skal være? Hva hjelper deg? Og når vi får dette til så får jeg en mestringfølelse og kjenner på at det vi gjør, det funker. (Informant 5)

På denne måten får informanten verdifull informasjon fra ungdommen, som kan brukes til å styrke deres relasjon når ungdommen er utenfor sitt toleransevindue. Tre av informantene forteller at vold og trusler kan oppleves ekstra belastende når det kommer fra en ungdom de opplever god relasjon til. Dette kan vekke negative følelser i informantene.

Det er jo selvfølgelig kjipt å bli truet av en du oppriktig bryr deg om, jeg blir faktisk ekstra lei meg om jeg blir utsatt for vold av en jeg har en god relasjon til. Kanskje jeg forstår det mer hvis de reagerer med vold hvis relasjonen ikke er sterk eller god? (Informant 1)

Har jeg en god relasjon til ungdommen, blir jeg kanskje mer trist når ungdommen utagerer og får lyst til å gi han en klem. Samtidig som den gode relasjonen gjør at ungdommen er mer mottakelig for at vi raskere kan reparere og er mer mottakelig for

å høre på meg. Har vi ikke en god relasjon kan jeg føle litt mer sånn, er det noe vits i at jeg i det hele tatt prøver? (Informant 6)

To av informantene var imidlertid tydelig på at man ikke må tåle alt som miljøterapeut. De mente at det kan være like verdifullt for relasjonen å tydeliggjøre hva man ikke aksepterer, og trekke seg ut av miljøet.

Jeg tror ungdommene har godt av at vi setter tydelige grenser, og relasjonene kan bli sterkere når de vet hvor grensen min går. (Informant 6)

[...] Ungdommene blir tryggere av at de vet hvor de har meg, og hvor mine grenser går. (Informant 1)

Å sette grenser for ungdommen blir her ansett å være relasjonsbyggende av disse to informantene.

4.2.1 Gode relasjoner skaper trygghet

Dette funnet peker på betydningen av relasjoner på arbeidsplassen for miljøterapeutene, da disse kan ha en innvirkning på deres opplevelse av trygghet og ivaretagelse. Kvaliteten på relasjonene kan videre påvirke miljøterapeutenes evne til å utøve kjærlighet i arbeidet sitt.

Samtlige informanter oppgir at trygge relasjoner med ungdommen og sine kollegaer, gjør at de opplever seg tryggere i situasjoner der det forekommer vold eller trusler. Det er også enighet om at de selv må være trygge i disse situasjonene, for å kunne utøve kjærlighet i relasjon til ungdommene. Informantene har imidlertid varierende opplevelser av hvorvidt gode relasjoner faktisk kan forsterke eller dempe ungdommenes smerteuttrykk. Fem av informantene var innom begge aspekter i løpet av intervjuet, som sitatet under illustrerer:

Det at du ikke har relasjon kan gjøre at du unngår, ungdommen lar vær å uttrykke smerteuttrykket sitt i møte for de det er for usikkert, men samtidig hvis du ikke er i relasjon og begynner å grensesette eller ta opp ting så kan jo det være med på å skape det, men på samme måte så kan jo det at når du har en relasjon så kan den

form for grensesetting være, det tåler de av deg fordi de vet at du bryr deg, men samtidig så kan det og være at når de da har det vanskelig og dette helt ut av toleransevinduet så blir det helt naturlig at det går utover deg, for de vet at du står deg etterpå og, eller at du takler det bra eller at du klarer, som en sånn, det blir liksom ikke noe fasitsvar her. (Informant 3)

Til tross for dette er det konsensus blant informantene om at en trygg relasjon med ungdom, gjør at de selv blir mer trygg i situasjonen der det forekommer trusler eller vold. De har gjerne pratet med ungdommen i forkant og vet hvordan ungdommen ønsker å bli møtt i en sånn situasjon. Når episoder med vold og trusler forekommer, vet de derfor oftest hvordan de skal håndtere dette og hva som må til for å roe ned ungdom. Den roen de selv innehar smitter i disse tilfellene over på ungdommene. Det å selv være trygg i krevende situasjoner nevnes også av fire informanter som en vesentlig del av kjærlighetsutøvelse i møte med vold og trusler.

Det sier seg egentlig selv, hvis jeg er trygg, og i toleransevinduet, så blir jeg mer bevisst på de handlingene jeg gjør. (Informant 2)

Det å være trygg i situasjon, gjør at jeg er mer oppmerksom på det som skjer rundt meg, og klarer å få med meg behovene til ungdommen, og på den måten gi den omsorgen og kjærligheten. (Informant 4)

Alle informantene beskriver også at gode relasjoner til sine kollegaer skaper trygghet i krevende situasjoner med ungdom. De er samstemt om dette som det viktigste elementet for å kunne håndtere utagerende episoder. Selv i situasjoner der de ikke kjenner ungdom så godt, kan en god relasjon til en kollega føre til at de føler seg tryggere. Dette gjør også at de tåler å stå lenger i vanskelige situasjoner med ungdommen. En informant beskriver viktigheten av et godt kollegaforhold:

Vi skal jo ha debrief etter alvorlige situasjoner, vi jobber jo alltid i team, jeg har så langt ikke jobbet med dårlige makkere i sånne situasjoner, vi har stått sammen i det. Det tror jeg er det viktigste i en sånn situasjon, vi kan ikke forvente at ungdommen skal, at vi skal på en måte klare å få til en god situasjon med ungdommen etterpå, for der må jo man se på hvor ungdommen er, men at du vet at du har støtte i kollega, og at du kan snakke ut, det tror jeg gjør at vi kan tåle det mer. Kanskje da tåler ungdommen mer. (Informant 1)

For å skape gode relasjoner til kollegaer, tenker informantene at det å jobbe sammen over tid og det å kjenne hverandres bidrag i krevende situasjoner er grunnleggende. Et par av informantene nevner sine erfaringer fra barnevernsinstitusjoner der det er mye vikarbruk. De beskriver dette som en negativ sirkel, der gjennomtrekk av nye ansikt skaper utrygghet hos ungdommen. Dette kan medføre en økning i vold og trusler, som igjen kan føre til at de ansatte blir sykemeldt, som til slutt resulterer i enda flere vikarer.

Jeg er veldig trygg på makkeren jeg har nå, vi har jobbet sammen lenge, og når vi er på jobb med ungdommen så er vi begge veldig samkjørt. Jeg tror at det at vi trives sammen, også gjør at vi har lite fravær på jobb. Vi kan på en måte tåle om den andre er litt syk og ta et ekstra. Men med en gang jeg får en ukjent vikar inn, blir hele stemningen litt mer utrygg (pause). Noe ungdommen garantert merker og.
(Informant 2)

God relasjon til ledelsen blir også nevnt av alle informanter som en viktig faktor i å føle seg trygg på jobb. Å tas på alvor av ledelsen fremheves, gjennom for eksempel at krevende situasjoner ikke bagatelliseres, at de ansatte gis mulighet til debrief i etterkant av en vakt, at det gis rom for å ta små pustehull, og at det legges opp til nok personale på jobb. Alle seks informanter opplever at de får god lederstøtte på sin nåværende arbeidsplass.

To av informantene sier de har opplevd å jobbe på en arbeidsplass, der denne støtten var fraværende.

Jeg er på et sted i livet nå at jeg ikke orker å jobbe under dårlige ledere. På den forrige arbeidsplassen min var holdningen litt sånn, hva skal jeg si (pause). Vold og trusler er bare noe man må tåle, og det var generelt lite støtte og samtaler i etterkant.
(Informant 6)

Jeg har det bra der jeg er nå, men jeg har jobbet i hus der avdelingsleder generelt er lite tilstede på overlapper og hvor vi som miljøterapeuter, generelt kun har hverandre å støtte oss på. Det er jo selvfølgelig fint med gode kollegaer, men det hadde jo vært fint med en god leder og (latter). (Informant 3)

Når de ansatte føler at de har en god relasjon til kollega og en god relasjon og støtte av leder/ledelse er det en medvirkende faktor til at de føler seg trygg på sin arbeidsplass.

4.2.2 Relasjoner blir satt på prøve

Dette funnet omhandler at ungdommene som bor på barnevernsinstitusjoner utfordrer relasjonene sine med miljøterapeutene ved å teste om de kan etablere tillit og trygghet i relasjonen.

Samtlige informanter nevner at relasjonene de har med ungdommene på jobb blir satt på prøve av ungdommene. Testing av relasjonen kan vise seg i form av avvisning, vold eller trusler. Tre informanter nevner at ungdommene som bor på barnevernsinstitusjon, gjerne har historier der de har opplevd brudd i relasjoner med signifikante personer i livene deres. De tester derfor relasjonen til miljøterapeutene, for å se om miljøterapeutene tåler dem og om de drar eller blir. Det blir nevnt av fire informanter at dette ikke kan forklare episoder med vold og trusler alene, men kan begrunne noe av det. Informantene er samstemt om at relasjonene settes på prøve på bakgrunn av historiene ungdommen bærer med seg, eller situasjonen de befinner seg i ved å bo på barnevernsinstitusjon. Informantene reflekterer en del rundt at styrken på relasjonene i perioder blir satt på prøve, og det er tydelig at dette er et sammensatt fenomen:

Noe kan være testing under grensesetting. Noe kan være at de har den vanen at det det de har i baggasjen og dermed er det på en måte lettere utvei for de. Også kan det og være at de usikre på hvor de faktisk har meg da. Det går jo litt under det å teste meg egentlig, se om jeg blir eller går, hvis du skjønner? Det kan være at de er vant til at folk går når de har det vanskelig og trenger hjelp, også uttrykker de at de har det vanskelig gjennom sinne da, at de er vant til at folk trekker seg unna. (Informant 4)

En informant påpeker at ungdommen er bevisst på at relasjonen er noe miljøterapeutene blir betalt for. De vil teste relasjonen for å se om den er ekte, eller om miljøterapeutene er der kun fordi de får betalt for det. De tester da relasjonen for å beskytte seg. Dette er også gjerne noe ungdommene kan uttrykke gjennom å si at miljøterapeutene kun er tilstede fordi de må, ikke fordi de vil.

Vi er jo betalt for å jobbe i deres hjem, og jeg er sikker på at det er noe alle ungdommene tenker på (pause). Så er det noen av dem som sier det høyt når de vil teste relasjonen, eller når de er ekstra sårbar. Hvis det er rom for samtale i de situasjonene så pleier jeg å si at selv om ditt hjem er min arbeidsplass, så betyr ikke det at jeg ikke bryr meg om deg. (Informant 2)

Når relasjonene blir satt på prøve, sier samtlige informanter at det er en stressende og følelsesmessig krevende tid for alle involverte. Miljøterapeutene kan gå rundt med høye skuldre og være på vakt, noe som fører til at de selv blir mer slitne av å være jobb. Fem miljøterapeuter sier at når de er sliten og opplever mye avvisning fra ungdommen, påvirker dette deres evne til å gi kjærlighet og omsorg. En av miljøterapeutene beskriver dette som en krevende tid, der han gjerne blir mer sliten etter to medleverdøgn på jobb, enn han tidligere hadde blitt av fire medleverdøgn.

Det er jo ikke til å stikke under en stol at når de tester relasjoner, så blir jeg sliten av det. Da er jeg på felgen på dag 2, og mer sliten enn jeg vanligvis er etter 4 dager. Når jeg er sliten så tåler jeg gjerne mindre og tålmodigheten er mindre. Så det blir en litt sånn sirkel da, jeg er sliten, ungdommen avviser, jeg blir enda mer sliten, ungdommen avviser enda mer, så har vi det gående. Jeg blir ikke akkurat den mest kjærlige utgaven av meg selv da heller (smiler). (Informant 4)

En annen informant beskriver her sin mest krevende tid som miljøterapeut, når en av ungdommene rettet vold og trusler spesifikt mot henne.

Jeg jobbet med en ungdom som ikke ønsket at noen av oss voksne kom for nær. Hver gang en av oss trodde vi var på vei inn, så snudde han plutselig. Plutselig ble utageringen rettet mot en spesifikk personal. Han begynte med å avvise meg og deretter så begynte han å true med vold hver gang jeg kom på jobb. Jeg følte jeg var en belastning (pause), spesielt for makkeren min. På den tiden syns jeg det var krevende å gi omsorg, eller kjærlighet da. Det var vel kanskje første gang jeg tenkte på å bytte yrke, og det endte med en sykemelding. (Informant 5)

Utsagnet viser at når volden og truslene ble rettet mot henne, følte hun seg også som en belastning for kollegaen hun jobbet med, som i sitatet blir nevnt som makker.

4.2.3 Oppsummering av funn knyttet til relasjoner i miljøterapeutisk arbeid

Det ovennevnte funnet forteller oss hvordan relasjonen miljøterapeutene har med ungdommen er et viktig aspekt i det miljøterapeutiske arbeidet. Informantene bruker stort

sett de samme begrepene når de beskriver hvordan de jobber for å bygge en god relasjon. Ved å danne gode relasjoner får de tilgang på verdifull informasjon fra ungdommene, som kan hjelpe dem å regulere følelsene sine når de er utenfor toleransevinduet. Et annet viktig funn er at vold og trusler eller avvising fra ungdom, kan vekke frem negative følelser hos miljøterapeutene. Dette kan påvirke miljøterapeutenes utholdenhet og evne til kjærlighet der en blir utsatt for vold og trusler.

Relasjon til ledelse og særlig kollegaer, trekkes frem som en avgjørende faktor i informantenes følelse av trygghet på jobb. En god relasjon kan føre til ulike reaksjoner hos ungdom, men så lenge de ansatte kjenner til ungdommens handlingsmønster og hva som kan hjelpe ungdom å roe seg ned, føler informantene seg tryggere når vold og trusler oppstår. Debrief og kollegastøtte med kollega eller leder i etterkant av alvorlige hendelser, nevnes også en nøkkelfaktor i at miljøterapeuter skal føle seg trygge og ivaretatt på en arbeidsplass der vold og trusler forekommer.

Samtlige informanter nevner at ungdommene tidvis tester relasjonen sin til dem. Dette oppleves som en krevende tid for miljøterapeutene, og det oppleves som mer krevende å gi omsorg og kjærlighet til ungdommene når de blir avvist. Miljøterapeutene blir ekstra slitne av å være på jobb i disse periodene, og de kan føle på at de er en belastning for kollegagruppen dersom volden og truslene er rettet mot dem.

4.3 Maktens mange ansikt

I denne delen vil jeg presentere det tredje og siste hovedfunnet fra datamaterialet, som tar for seg betydningen av maktforholdet mellom miljøterapeut og ungdom, og hvordan dette påvirker utøvelsen av kjærlighet i miljøterapeutisk arbeid.

Maktperspektivet nevnes i denne studien som noe som kan påvirke både ungdommenes smerteuttrykk og informantenes evne til å utøve kjærlighet i møte med ungdommene. Grunnlaget for å presentere informantenes refleksjoner rundt makt og avmakt, er for å gi innsyn og økt forståelse rundt det informantene kan oppleve på arbeidsplassen, og øke

forståelsen for hvorfor det kan påvirke evnen til å utøve kjærlighet.

Ved spørsmål om de institusjonelle rammene påvirker ungdommenes smerteuttrykk, og hvordan miljøterapeutene eventuelt navigerer rundt disse rammene, nevner fem av informantene maktbegrepet. Samtlige informanter sier at institusjonens rammer er et relevant tema, og at de kunne forsterke smerteuttrykkene.

Jeg tror det handler om et maktforhold, da mellom meg som miljøterapeut og de som (pause), er beboerne. (Informant 4)

Tre av informantene sier at makt er et aktuelt tema på nåværende arbeidsplass.

Makt er et tema vi snakker mye om. Vi snakket mye om det på studiet og vi snakker mye om det på jobben. (Informant 2)

Tre av informantene hevder også at maktskjevheten mellom miljøterapeut og ungdom kan påvirke i hvilken grad de ønsker å ta imot omsorg eller kjærlighet.

Det er jo som sagt en relasjon de vet vi får betalt for å ha, da er det ikke sikkert de engang ønsker å ta imot kjærlighet av en som får betalt for å gi kjærlighet. Bare det i seg selv skaper jo en, hva skal man si (pause), ubalanse i maktforholdet. (Informant 2)

Disse refleksjonene tyder på at samtlige informanter er oppmerksomme på den ujevne maktbalansen som gjør seg gjeldende i relasjonen. Ifølge halvparten av informantene, kan denne ujevne maktbalansen påvirke ungdommenes ønske om å ta i mot den omsorgen eller kjærligheten informantene ønsker å gi.

4.3.1 Følelse av avmakt i eget hjem

Dette funnet handler om at samtlige informantene nevner at ungdommene som bor på barnevernsinstitusjoner kan kjenne på en avmaktsfølelse på grunn av institusjonens rammer, og at denne konteksten kan utløse truende eller voldelig atferd. Konteksten refererer til det å

bo på en barnevernsinstitusjon, enten alene eller sammen med andre ungdommer som kan ha lignende opplevelser.

Informantene har også en del tanker om hvordan de jobber for å redusere skjevheten i maktforholdet. Både som en kollegagruppe og ved selvstendige valg de tar i det daglige arbeidet med ungdom. Fem av informantene nevner medvirkning som en faktor i å redusere maktskjevheten mellom miljøterapeut og ungdom.

Vi jobber mye med medvirkning, og det å kjenne på at de er med på å påvirke avgjørelser i eget liv (pause). Så er det likevel sånn at det er noen avgjørelser vi må ta, som vi prøver å begrunne så godt vi kan, men det er ikke alltid ungdommene forstår det likevel. (Informant 1)

Samtidig så er det noen avgjørelser vi må ta, og det er alltid kjipt å gi ungdommen en beskjed som du vet er kjipt for ungdommen. Da kan jeg gå å kjenne på en følelse av at jeg gruer meg, og kverne på hvordan jeg skal legge det frem på mildest mulig måte. (Informant 5)

Tre av informantene nevner at ungdom også kan bruke vold og trusler som en måte å posisjonere seg blant andre ungdommer. Fire informanter reflekterer rundt at det er for mange nøkkelpersoner som kommer og går i livene deres. Med andre ord er det for mange voksne som skal mene noe om dem.

Det er jo ofte sånn at vold og smerteuttrykk og sånn kommer som et motsvar på den avmakten de kan føle hvis etter en grense eller nei (pause). Det blir på en måte deres måte å ta kontroll da. Det er en måte å uttrykke den smerten de føler, den avmakten de føler, gjennom vold og trusler. (Informant 2)

Jeg forstår godt at ungdommene blir frustrert når det blir tatt avgjørelser over hodet på de. Det trenger heller ikke å være av oss, men av andre instanser. Hvis de da i tillegg er vant med å reagere voldelig, så oppstår det jo gjerne noen situasjoner ut i fra det. (Informant 6)

Miljøterapeutene uttrykker i disse sitatene forståelse for at ungdommenes avmaktsfølelse påvirker smerteuttrykkene, og at dette kan føre til en økning av vold og trusler. De er også opptatt av å redusere den i den grad det er mulig. Dette gjøres blant annet gjennom å gi ungdommen mer makt som aktør i eget liv.

4.3.2 Følelse av avmakt på arbeidsplassen

Dette funnet handler om at fire av miljøterapeutene i studien reflekterer over følelsen av avmakt som kan oppstå i arbeidet på grunn av rammer og begrensninger i barnevernsinstitusjonen. De opplever at loven og institusjonens begrensninger kan hindre deres handlingsrom, og ungdommenes atferd kan påvirke deres trivsel på jobb. To av informantene beskriver det slik:

Samtidig må jeg si at i de periodene ungdommen eller ungdommene utøver vold, så føler jeg det blir en maktubalanse igjen. De får på en måte makten over om jeg trives på min arbeidsplass, og hvordan jeg oppfører meg rundt dem. Jeg vet jo at jeg er den voksne her, men det er jo bare sånn det er. (Informant 1)

Det er jo ikke alltid så lett (sukk). Vi har jo en del lover og regler vi må forholde oss til, som i og for seg er bra, men det passer ikke alltid med det vi tenker kunne vært best for ungdommen. (Informant 5)

På spørsmål om hun kan utdype det sier hun:

For eksempel så kunne jeg av og til ønske at vi kunne begrense ungdommens tilgang til å gå ut av huset. Jeg vet at de vennene han skal treffe, ikke har en positiv påvirkning på han, men jeg må likevel la han gå. Det er noen gråsoner i lovverket som ikke alltid er lett å forholde seg til. (Informant 5)

Det er samstemthet blant informantene om at det å motta vold og trusler på arbeidsplassen er noe de helst skulle vært foruten. Fire av informantene sier at dette kan påvirke både arbeidsutførelsen og samtidig privatlivet. Informant nummer 5 og 4 deler sine tanker:

Hvis vi har en periode på jobben der det er mye utagering, så kan jeg av og til grue meg til jeg skal på jobb (pause). Da går jeg rundt i friperioden min og kjenner på en slags uro. Det er vanskelig å beskrive følelsen, men den følelsen gjør at jeg blir fortere sliten, både hjemme og på jobb. (Informant 5)

Innimellom kan jeg kjenne på en følelse av at det jeg, eller vi gjør, ikke ser ut til å hjelpe. Rasjonelt så vet jeg at det at endring krever tid og arbeid, men følelsene mine henger ikke alltid med. I de periodene så blir jeg litt matt, og da tenker jeg ekstra mye på om hvor mye jeg skal tåle som miljøterapeut. Det er jo ingen som vil bli spyttet på, truet, eller slått på jobb. (Informant 4)

Dette funnet viser at også de ansatte kan få følelsen av avmakt under institusjonens rammer. Selv om de har forståelse for at det må finnes rammer de må jobbe under, så begrenser dette også deres mulighet for å gjøre det de tenker er ungdommens beste i noen situasjoner.

4.3.3 Oppsummering av funn knyttet til makt i miljøterapeutisk arbeid

Dette funnet kan tyde på at miljøterapeutene er bevisst på maktforholdet mellom miljøterapeut og ungdom, og at dette er noe de prøver å balansere i den grad det er mulig. Dette er noe som jobbes med mellom kollegaer, og er samtidig et fenomen de selv vier egen tid til i det miljøterapeutiske arbeidet. Miljøterapeutene kan kjenne på at de gruer seg dersom de vet at de må ta avgjørelser for ungdommen, som av ungdommen kan oppleves som maktutøvelse. Det at det finnes en maktubalanse i samhandlingen mellom ungdom og miljøterapeut, kan ifølge tre av informantene også føre til at ungdom avviser omsorgen eller kjærligheten miljøterapeutene ønsker å gi.

Det kan se ut til at miljøterapeutene samtidig har forståelse for at ungdommene opplever følelser av avmakt på bakgrunn av barnevernsinstitusjonens rammer. Følelsen av avmakt er gjerne med på å forsterke smerteuttrykkene i form av trusler og vold rettet mot de ansatte eller andre ungdommer.

Datamaterialet tyder også på at de fleste informanter opplever at vold og trusler på arbeidsplassen påvirker dem, og at også de kjenner på avmakt i perioder. Både på det private og det profesjonelle plan. Dette fører til at de kjenner på følelsen av å ikke mestre å hjelpe ungdommene, eller at det påvirker dem i så stor grad at de får negative følelser knyttet til arbeidsplassen.

5. Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg drøfte hovedfunnene fra datamaterialet, som ble presentert i forrige kapittel, opp mot oppgavens teoretiske rammeverk som finnes presentert i kapittel to.

Temaet for denne studien er miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner og deres refleksjoner rundt egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk. Informantenes refleksjoner er grunnlaget for studiens funn, og vil bli drøftet opp mot relevant teori og forskning. Det teoretiske rammeverket for studien er sosialkonstruksjonisme og en systemisk forståelse. Ved å ta i bruk både den beskrivende og fortolkende (hermeneutikk) fenomenologi, tillater jeg meg både å beskrive miljøterapeutenes egne beskrivelser av seg selv og sine erfaringer, samtidig som jeg ser etter dypere mening og helhet i historiene som blir fortalt. Hovedfunnene viser til noen sentrale spørsmål rundt forståelse av kjærlighet i en profesjonell relasjon, herunder følelser og spenninger mellom det personlige og det profesjonelle, og informantenes refleksjoner rundt kjærlighetens betydning i møte ungdom som har vold og trusler som smerteuttrykk. Det reises i tillegg nye spørsmål om hvordan relasjoner og maktperspektivet manifesterer seg i miljøterapeutisk arbeid.

Strukturen i dette kapittelet følger de tre hovedfunnene med tilhørende underfunn, i samme rekkefølge som i forrige kapittel. Her blir det også viktig for meg å understreke at “brillene” jeg har på når jeg leser og tolker data, for så å drøfte det opp mot relevant teori og forskning, vil være preget av min bakgrunn som miljøterapeut og systemisk familierapeut. Jeg prøver likevel gjennom hele prosessen å være bevisst på mine antakelser og meninger i forkant av kunnskapsutviklingen, og på den måten utøve en refleksiv objektivitet.

5.1 Kjærlighet er en handling

I dette avsnittet vil jeg drøfte det første av oppgavens tre hovedfunn, kjærlighetsutøvelse som handling. Funnet handler om informantenes refleksjoner rundt kjærlighetsbegrepet.

Både som en subjektiv opplevelse, og i profesjonell kontekst som et mer definerbart fenomen i møte med barn og ungdom med vold og trusler som smerteuttrykk.

Samtlige informanter bruker begrepene omsorg, og det å være tilgjengelig og tilstede for ungdommene, når de snakker om kjærlighet. Å møte ungdommen *der de er*, sammen med valg og beslutninger om tema som omhandler deres liv, blir også definert som kjærlige handlinger av alle seks informanter. Informantene bruker ofte de samme begrepene og uttrykkene, til tross for at selve kjærlighetsbegrepet ikke var et tema frem til de mottok informasjonsskrivet i forbindelse med dette prosjektet. Dette kan forklares med forskningen til Hilde Marie Thrana (2015, 2016), som viser til at kjærlighet handler om terapeuten sin væremåte, og at kjærlighet i en profesjonell relasjon viser seg i fysisk bekreftelse og nærvær. Dette er en sentral verdi i sosialt arbeid (Thrana, 2015, 2016), og kan derfor ha bidratt til å forme informantenes opplevelse av profesjonell kjærlighetsutøvelse.

Samtlige informanter definerer kjærlighet i en profesjonell relasjon som allerede integrert i den miljøterapeutiske praksis. Det er derimot miljøterapeutenes handlinger eller væremåte som uttrykkes som kjærlighet. Et påfallende funn er at ingen av informantene nevner ordet følelser i sine refleksjoner om kjærlighet i en profesjonell kontekst. Dette kan sees i lys av at kjærlighet ofte anses som noe privat, personlig og som omhandler intime følelser (Neumann, 2021; Økland & Sørtdal, 2020). Følelser kan derfor være problematisk å involvere i profesjonell aktivitet (Neumann, 2021; Økland & Sørtdal, 2020). Neumann (2016, s. 116) mener det er vanskelig å se hvordan en skal kreve at barnevernsarbeidere skal føle kjærlighet, eller produsere følelser som kan kobles til kjærlighet. Dette begrunnes med at kjærlighet oppstår som noe spontant, ofte i nære relasjoner der en som regel også har et mer langsiktig perspektiv i relasjonen. Neumann (2016) presiserer imidlertid at slike følelser mellom barnevernsarbeider og barn i barnevernet ikke er unaturlig, men at det å pålegge det som et krav skaper nye problemstillinger.

Med bakgrunn i at informantene ikke inkluderer følelsesaspektet i sine egne definisjoner av profesjonell kjærlighetsutøvelse, kan det tyde på at informantene i denne studien også syns et krav om følelser er noe problematisk. En av informantene uttalte at han måtte finne en måte å gjøre det profesjonelle kjærlighetsbegrepet til sitt eget på. Følelsesaspektet ville da

ikke behøvd å være en del av denne definisjonen. Fire informanter uttrykker sitt engasjement for ungdommene ved å uttrykke et ønske om at de skal klare seg i livet. Jeg observerte at samtlige informanter smiler mer når de snakker om ungdommer de har jobbet med. Disse observasjonene er i tråd med Barnevernsproffenes ønske om å forstå kjærlighet som et personlig engasjement fra ansatt i barnevernet og en medmenneskelighet (Barnevernsproffene, 2017; Eek-Larsen et., 2019; Thrana, 2022). Det er likevel interessant at fire av seks informanter knytter kjærlighetsbegrepet opp mot følelser, når de snakker om kjærlighet utenfor arbeidsplassen.

Informantene i denne studien snakker om kjærlighet i en profesjonell relasjon som noe som gjøres for en annen, i dette tilfellet for ungdommen. Dette underbygger delvis Neumann (2021) sine argumenter om at omsorg er et bedre begrep enn kjærlighet i denne konteksten. Hun peker på at omsorg har et følelsesmessig aspekt som denoterer noe praktisk; omsorg som en handling som utøves for en annen i motsetning til kjærlighet som oftest oppfattes som et mer følelsesmessig fenomen. Dette betyr ikke nødvendigvis at informantene synes det er problematisk å uttrykke følelsesmessig, verbal og kroppslig varme som kjennetegn på kjærlighet i møte med ungdommene. Det er dette Barnevernsproffene (2017) mener kjennetegner kjærligheten de også mener man skal kunne forvente av ansatte i barneverninstitusjoner. Thrana (2016) argumenterer imidlertid for at barnevernsarbeideres evne til å vise kjærlighet, gjennom følelsesmessig, verbal og kroppslig varme og tilstedeværelse, er en grunnleggende holdning og ferdighet hos barnevernsarbeidere. Spørreundersøkelsen til Eek-Larsen et al. (2019) viste at barnevernsarbeidere selvrapporterte at de som følge av aktivt arbeid med anbefalinger om blant annet kjærlighet fra Barnevernsproffene, hadde endret språk, forståelse og handlinger i arbeidshverdagen sin. Det er derfor mulig at kjærlighetsbegrepet hadde hatt en annen betydning for informantene dersom de hadde arbeidet med kjærlighetsbegrepet i forkant av denne studien.

Ansatte som møter vold og trusler i offentlig sektor er svært opptatt av at de rette personlige egenskapene må være på plass, både hos seg selv og hos kollegaer (Hagen, 2010; Svalund, 2009). I denne studien fremkommer det at miljøterapeutene ser på egne egenskaper som betydningsfulle i sitt arbeid med ungdom. Bruk av disse egenskapene er et viktig element i utøvelsen av kjærlighet. Informantenes personlige egenskaper kommer til uttrykk i samspill

med andre, og er også en integrert del av den totale profesjonelle kompetansen.

Informantene viser refleksivitet over egen praksis og er opptatt av hvordan de selv fremstår i samspillet. Egenskapene informantene anser som verdifulle i sitt arbeid er evnen til å holde seg rolig, være tålmodig, tydelig og empatisk. To informanter snakker også om at disse egenskapene forsterkes når de jobber med ungdom med vold og trusler som smerteuttrykk. Selv om de ser på seg selv som tålmodige, må denne tålmodigheten strekkes enda lenger i møte med disse ungdommene. Det blir derfor mulig å sette dette i en systemisk ramme der egenskapene til miljøterapeutene, inkludert handlingene og valgene disse miljøterapeutene tar, er betinget av relasjonen og konteksten de fremtrer i. Miljøterapeutene bruker da en kombinasjon av personlige egenskaper og faglige verktøy, via for eksempel TBO, og omgjør det til bevisste handlinger som brukes i relasjon til ungdommen.

5.1.1 Profesjonell kjærlighet

Dette avsnittet handler om informantenes tanker om kjærlighetens inntreden i barnevernloven.

Funn i denne studien viser at informantene ikke opplever kjærlighetens inntreden i barnevernloven som utfordrende for deres profesjonelle rolle. Dette står i kontrast til slik Neumann (2012, 2021) diskuterer i sine artikler. Tre informanter påpeker imidlertid at bruken av ordet kjærlighet kan føles noe unaturlig i en profesjonell relasjon. Dette kan sees i lys av at kjærlighetsbegrepet i en profesjonell relasjon er et nytt fenomen for informantene. Årsaken til informantenes delte refleksjoner rundt bruken av ordet kjærlighet, og hvorvidt den er naturlig eller ikke i en profesjonell relasjon, er ikke utforsket nok i denne oppgaven. En av informantene som mente det var naturlig, forklarer samtidig at han må redefinere begrepet i forhold til hva han har tenkt om kjærlighet tidligere. Bare på den måten vil det bli naturlig å bruke det i en profesjonell relasjon. En mulig forklaring på dette kan være at språket og forståelsen rundt kjærlighetsbegrepet må endres for at det skal få sin plass i miljøterapeutisk arbeid. Forklaringen kan også være knyttet til det fremtredende følelsesaspektet i kjærlighetsbegrepet. Eksempelvis kan mindre fokus på følelser og en åpen diskurs om andre

kjærlighetsuttrykk, gjøre det lettere å akseptere og anvende kjærlighetsbegrepet i en profesjonell sammenheng.

Fem av informantene i denne studien uttrykker et tydelig ønske om at kjærlighet som fenomen på arbeidsplassen bør vies mer fokus, både i kollegagruppen og fra ledernivå. Ønsket om at kjærlighetsbegrepet bør vies mer fokus kan ved første øyekast sees på som motstridende. Dette fordi samtlige mener kjærlighet allerede er integrert i det miljøterapeutiske arbeidet, mens halvparten av informantene tenker at ordet kjærlighet ikke umiddelbart føles naturlig i en profesjonell relasjon. Dette kan også betraktes på den måten at man bør løfte det opp, for å få en bredere og mer samstemt forståelse. Dette vil være i tråd med den traumebevisste tilnærmingen (Rosten, 2020) og sosialkonstruksjonismen, som er opptatt av at felles språk skaper felles forståelse (Hårtveit & Jensen, 2004). Å redefinere begrepet kjærlighet og plassere det i en profesjonell ramme, kan føre til at det på sikt blir mer naturlig å bruke i profesjonelle relasjoner.

I følge Thrana (2015, 2016) er kjærlighet direkte knyttet til personen bak det miljøterapeutiske arbeidet. Det kan derfor utfordre den profesjonelle relasjonen, fordi den handler om miljøterapeutens personlige verdier, følelser og væremåte. Ingen av informantene i denne studien ytrer ønske om at kjærlighetsutøvelse i miljøterapeutisk arbeid skal være lik for alle. De ønsker likevel at det skal åpnes opp for refleksjoner rundt begrepet. Noe som kan vanskeliggjøre bruken av begrepet kjærlighet i profesjonelle relasjoner er at det ofte ikke legges til grunn hvordan kjærlighetsbegrepet kan forstås når kjærlighet blir fremmet i sosialt arbeid (Thrana, 2014). Studien til Økland & Sørdsdal (2020) viste at det i høringsuttalelsene til innføring av begrepet i barnevernloven, kom kritiske innspill som blant annet pekte på kjærlighet som et vanskelig begrep å definere, og hvordan kjærlighet skulle utøves i praksis (Økland & Sørdsdal, 2020, s. 14). Dette forskningsprosjektet ble utført over fem år etter høringsuttalelsene, og samtlige informanter problematiserer selv i dag at kjærlighet i en profesjonell relasjon kan være vanskelig å definere. I løpet av intervjuprosessen ble de imidlertid mer bevisst på hvordan kjærlighet utøves i praksis. Til tross for at informantene gjennom intervjuene ble mer bevisst på kjærlighetens tilstedeværelse i handlinger, uttrykte fem av dem fortsatt at temaet fortjener mer fokus i kollegagruppen for å oppnå en bredere forståelse.

Rapporten “Mot et barneperspektiv i barnevernet - et studie av programmet mitt liv barnevern” viste at kjærlighet allerede diskuteres på arbeidsplasser rundt om i landet (Eek-Larsen et al., 2019). Dette viste seg imidlertid ikke i denne forskningen. Det kan være ulike årsaker til dette. Dette forskningsprosjektet er et lite prosjekt med seks deltakere. Studien til Eek-Larsen et al. (2019) er et mer omfattende studie, med et utvalg på 775 respondenter, der 84% (n=643) av barnevernsarbeiderne hadde erfaring med “Mitt liv Barnevern” prosjektet. Hovedparten av informantene i studien til Eek-Larsen et al. (2019) var da allerede kjent med kjærlighet som en lovfestet rettighet i barnevernloven, i motsetning til i denne studien der det var ukjent for fire av seks informanter. Samtlige informanter sier at kjærlighetens inntreden i barnevernloven ikke har vært et tema innenfor institusjonens rammer. Det kan dermed tyde på at ledere ved barnevernsinstitusjoner bør bringe kjærlighetsbegrepet inn som tema der. På denne måten kan miljøterapeuten få kjennskap til kjærlighet som en del av barnevernloven. I henhold til Kvalitets- og godkjeningsforskriften (2023, § 12) er det institusjonene som har ansvar for at de ansatte har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter.

5.1.2 Kjærlighetens nødvendige rammer

I dette avsnittet vil jeg presentere underfunnet som viser at det er mer utfordrende for miljøterapeutene å møte ungdommen med kjærlighet, dersom vold og trusler ikke blir punktuert som smerteuttrykk.

Hvordan man forstår aggresjon og vold som fenomen, vil ha stor betydning for hvordan en møter fenomenet og velger å forebygge forekomsten av det (Lillevik & Øien, 2014, s. 14). For eksempel vil det ha betydning for miljøterapeuten om vold og trusler blir sett på som ondskap, eller som et uttrykk for smerte. I sosialkonstruksjonismen er det også direkte sammenheng mellom forståelse og sosial handling (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34). Kjærlighetsutøvelse som en handling henger da sammen med hvilken forståelse en har av volden. I henhold til Bateson sin kommunikasjonsteori får hendelser og begivenheter først mening når de settes inn i en kontekst (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 99). Betydningen vi gir en

gitt type handling eller lyd forandrer seg avhengig av kontekst (Bateson, 1979, sitert i Hårtveit & Jensen, 2004, s. 85).

Datamaterialet viser at ikke all vold blir tolket som smerteuttrykk. Når vold og trusler oppleves som mer tilfeldig, viser datamaterialet at det blir mer krevende for miljøterapeutene å ivareta seg selv og ungdommen. Når vold og trusler oppfattes som reelle smerteuttrykk av informantene, er de unisone i at kjærlighet kan fungere som motgift og at dette er en nødvendig respons. Dermed vil betydningen miljøterapeuten gir volden, ha betydning for hvordan miljøterapeuten møter volden. Til tross for at miljøterapeutene i denne forskningen snakker om vold og trusler som smerteuttrykk, oppgir fem av informantene at dette ikke gjelder all vold og trusler. Når volden ikke punktueres som smerteuttrykk, trenger miljøterapeutene mer tid på å omstille seg, for å utøve nødvendige kjærlige handlinger. Bateson hevder at når det presenteres en alternativ ramme, tydeliggjøres rammen vi har satt rundt et fenomen (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 85). I TBO, ansees all vold og trusler som smerteuttrykk (Jørgensen og Steinkopf, 2013), og det hevdes at det alltid er en god grunn til at atferden oppstår. Ettersom samtlige informanter er kjent med TBO som forståelsesramme, kan det tenkes at volden som i utgangspunktet ikke tolkes som smerteuttrykk, likevel settes i den rammen etter litt tid. På den måten klarer de i disse tilfellene også å utøve kjærlige handlinger, først etter at volden og truslene gis ny mening. Det blir dermed viktig å være bevisst på hvilke rammer som er tilgjengelige og hvordan disse kan påvirke evnen til å utøve nødvendig kjærlighet. På denne måten kan miljøterapeutene være mer målrettet i valg av rammer og tilpasse sin atferd og kommunikasjon for å sikre at den kjærligheten miljøterapeutene selv tenker er nødvendig, blir uttrykt og mottatt på en best mulig måte.

Det fremkommer ikke tydelig av datamaterialet hvorfor enkelte hendelser ikke punktueres som smerteuttrykk av informantene. Datamaterialet tyder imidlertid på at det gjerne er når volden eller truslene kommer uten forvarsel. Dette kan derimot utforskes videre gjennom studiens neste funn, som omhandler relasjonens betydning.

5.2 Relasjonsbanken

I dette kapittelet vil jeg diskutere funn som peker på viktigheten av relasjoner i det miljøterapeutiske arbeid, i møte med ungdom med vold og trusler som smerteuttrykk.

Et interessant funn for å forstå miljøterapeutenes opplevelse av kjærlighetsutøvelse i møte med ungdommene, er at informantene snakker om relasjonen til ungdommene fra en systemisk forståelsesramme. Selv om ordet systemisk ikke blir nevnt, snakker informantene om relasjonen til ungdommene som noe sirkulært som påvirker både deres egen og ungdommenes trivsel. Med en systemisk forståelse sees fenomener i sammenheng, og en anser at de har gjensidig påvirkning på hverandre (Jensen & Ulleberg, 2019; Johnsen & Torsteinsson, 2012). Relasjonen mellom ungdom og miljøterapeut kan sies å være selve grunnmuren i miljøterapi, og gode relasjoner er avgjørende for trivsel og trygghet (Lillevik, 2020b, s. 137).

En av informantene beskriver tydelig hvordan relasjonen til ungdommen påvirker hans reaksjon i situasjoner der ungdommen utagerer, hvor relasjonen også påvirker hvor mottakelig ungdommen er for kommunikasjon. Dette kan sees i lys av Bateson sin kommunikasjonsteori, der relasjonen er en vesentlig del av kommunikasjonen (Jensen, 2011; Jensen & Ulleberg; Jensen, 2011; Thrana, 2022). Når relasjonen mellom miljøterapeut og ungdom ikke oppleves som god av miljøterapeuten, påvirker det også den opplevde kjærlighetsutøvelsen, som igjen kan påvirke hva som blir oppfattet som smerteuttrykk av informantene, og i sin tur påvirke ungdommens atferd, ved at den enten eskalerer eller avtar. Er relasjonen god, kan de for eksempel i forkant ha laget en plan på hvordan miljøterapeuten kan samhandle med ungdommen i en utagerende situasjon. Er den gode relasjonen fraværende, og miljøterapeuten ikke har fått en mulighet til å få denne informasjonen, vil det påvirke både ungdommens og miljøterapeutens handlingsmønster i en utagerende situasjon.

Bateson beskriver at det i analog kommunikasjon alltid er relasjonen som bestemmer betydningene og tolkningene (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 95). Denne gjensidige påvirkningen informantene omtaler, tolker jeg som en systemisk forståelse av miljøterapeutisk arbeid. Hårtveit og Jensen (2004, s. 93) mener at det er innenfor denne sirkulære prosessen hjelpere

av ulike profesjoner må tre inn. Og det er nettopp i denne sirkulære prosessen informantene i denne studien trer inn, ved at samtlige informanter sier at de er opptatt av at alle interaksjoner med ungdommene skal være relasjonsbyggende, og at dette er noe de jobber med og er bevisst på. Det er altså ikke mulig for miljøterapeuten å plassere seg utenfor systemet. De er en aktiv del i systemet, i henhold til annen ordens kybernetikken (Hårtveit & Jensen, 2004; Jensen, 2011; Jensen & Ulleberg, 2011). En av informantene nevner at ved en god relasjon ønsker han å gi ungdommen en klem i utageringssituasjoner, men er relasjonen ikke god kan han reagere med en følelse av håpløshet rundt arbeidet han utfører. Relasjonen påvirker dermed konteksten, som er vår personlige observasjonsramme (Hårtveit & Jensen, 2004, s. 81; Jensen & Ulleberg, 2011, s. 99).

Det kan anses som noe motstridende når alle informantene nevner det å være til stede som relasjonsbyggende, mens to av dem senere sier at det å trekke seg ut av situasjonen kan være verdifullt for relasjonen. Dette kan også sees som at informantene ikke ble bedt om å snakke om en spesifikk ungdom, men å dele mer generelle refleksjoner. På bakgrunn av dette kan de ha tenkt på ulike erfaringer og ungdommer under intervjuet, og at konteksten og relasjonen til ungdommen har påvirket deres reaksjonsmåter i møter med ungdom som har vold og trusler som smerteuttrykk. Det kan også sees i lys av internasjonale studier som viser at vold på arbeidsplassen kan føre til redusert kvalitet på tjenesten som skal ytes (Enosh et al., 2015; King, 2021; Littlechild et al., 2016), og at det er vanskeligere å utøve kjærlighet når profesjonsutøvere blir utsatt for vold og trusler, og relasjonen til den som utøver volden eller truslene oppleves som fraværende eller dårlig.

5.2.1 Gode relasjoner skaper trygghet

Funn i denne studien tyder på at opplevelsen av å være trygg på jobb, henger sammen med gode relasjoner på arbeidsplassen. Dette er i tråd med sosialkonstruksjonismen, der menneskelige opplevelser og erfaringer er formet i sosiale samspill mellom mennesker (Michaelsen, 2019). Informantene peker ikke bare på gode relasjoner med ungdommene som en faktor for å oppleve trygghet på jobb, men også relasjonene til kollegaer og ledelse.

Sett ut ifra miljøterapeutenes ståsted, kan en god relasjon til ungdom føre til en forsterkning og demping av smerteuttrykkene. En god relasjon fører likevel til at miljøterapeuten føler seg tryggere på hvordan de skal håndtere utageringssituasjonene. Det er også en forutsetning i TBO at miljøterapeuten er trygg på seg selv for å kunne gi trygghet (Heimstad og Biong, referert i Hagen & Silva, 2021 s. 223). Det gjenspeiler seg i informantenes praksis når de reflekterer rundt hvor viktig det er at ungdommene oppfatter dem som rolig, når ungdommen selv er utenfor sitt eget toleransevindu.

Å oppleve sosial støtte etter en traumeopplevelse er en viktig beskyttende faktor når det gjelder å utvikle traumereaksjoner (Pine & Cohen, 2002, sitert i Lillevik & Øien, 2017, s. 160). Kollegastøtte, lederstøtte og debriefing er eksempler på tiltak som kan hjelpe profesjonelle i belastende yrker med å håndtere faglige og emosjonelle utfordringer (Isdal, 2017; Lillevik & Øien, 2017). Debriefing handler om å stegvis gå gjennom traumatiske opplevelser i ettertid, i en trygg og ivaretagende ramme (Isdal, 2017; Lillevik & Øien, 2017). Kollegastøtte kommer eksempelvis i form av at en blir tatt på alvor av kollegaen sin og ikke bagatellisert, eller at kollegaen anerkjenner opplevelsen og støtter den kollegaen som har blitt utsatt for vold eller trusler. Det er viktig å utvikle et ivaretagende miljø på arbeidsplassen, noe som gjør det lettere å være på arbeidsplassen, og bidrar til å redusere etterreaksjoner (Lillevik & Øien, 2017, s. 160). Et trygt omsorgsmiljø bygger på gode relasjoner (Lillevik, 2020b, s. 138). I det miljøterapeutiske arbeidet er det viktig å legge til rette for god atmosfære i miljøet, der både ungdom og ansatte kan trives. Dette kan også sees som en primærforebyggende forutsetning når det gjelder konfliktsituasjoner (Lillevik, 2020b). Arbeidstilsynet (u.å.) skriver at det er lederen sin oppgave å sørge for at en utsatt arbeidstaker får psykisk førstehjelp, enten av leder selv eller kollegaer. Leder må i samråd med den voldsrammede avgjøre hvilken type oppfølging som er mest egnet i den konkrete situasjonen.

Hagen og Svalund (2019) viser i sin rapport "Vold, trusler og trakassering i helse og sosialsektoren", at vold, trusler og trakassering finner sted i en relasjon mellom arbeidstaker og bruker. De viser til en tredelt årsaksmodell der egenskaper hos brukerne, egenskaper hos de ansatte og egenskaper knyttet til arbeidsplassen forklarer hvorfor det kan oppstå vold og trusler. Kjennetegn ved brukeren er samhandlingskompetanse, helsetilstand, generell livssituasjon, nettverk og familie, og forventninger til tjenestene. Kjennetegn ved den ansatte

er kompetanse, holdninger og erfaringer, utdanning og arbeidstakernes roller. Kjennetegn ved arbeidsplassen omfatter de ansattes rammebetingelser, altså organisering av arbeidet, lav bemanning og bruk av ekstravakter, midlertidige eller vikarer (Hagen & Svalund, 2019, s. 30-34). Alle disse kjennetegnene vil prege relasjonen mellom ansatt og ungdom.

Ungdommen og den ansattes erfaringer og forventninger, vil prege væremåten i samhandlingen og relasjonen (Hagen & Svalund, 2019, s. 31). Mye vikarbruk, debrief med leder og kollega, nok personale på jobb er faktorer som nevnes av informantene i denne studien som viktige beskyttende faktorer for trygghetsfølelse på jobb.

Det som imidlertid er verdt å merke seg i denne studien er at gode relasjoner til kollegaer vies betydelig mer oppmerksomhet fra informantene enn god relasjon til ungdommen eller leder. Dette er i tråd med tidligere forskning (Dyregrov, 2000; Svalund, 2009) der samholdet mellom kolleger ikke bare er avgjørende i selve episodene, men at kolleger også spiller hovedrollen i håndtering av opplevelsene i etterkant. Å snakke ut med en kollega eller å kunne kontakte nærmeste leder for samtale og oppleve å få kollegastøtte, er det viktigste debrifingstiltaket (Svalund, 2009, s. 8). Når informantene er trygge på kollegaene, blir det også lettere å imøtekomme behovene til ungdommene i situasjoner med vold og trusler.

Ansatte i helse- og sosialsektoren er blant gruppene som har høyest sykefravær i Norge, hvorav ansatte på barnevernsinstitusjon står høyest på listen (Hagen & Svalund, 2019). 35 % oppgir at de som følge av å ha opplevd vold eller trusler, har hatt sykefravær de siste 12 månedene (Hagen & Svalund, 2019, s. 35). Når sykefraværet er høyt er en naturlig konsekvens at vikarbruken også øker. To av informantene påpeker at høy vikarbruk skaper utrygghet både hos ungdommen og miljøterapeutene, som igjen fører til økning i vold og trusler, og til slutt flere sykemeldinger. Til tross for at informantene gir uttrykk for at det å selv være rolig er viktig, så er det når en føler seg trygg at reaksjonene kommer (Isdal, 2017). Det blir derfor ekstra viktig at miljøterapeuter på barnevernsinstitusjoner får god opplæring i hvordan kollegastøtten kan foregå i praksis. Som et indirekte resultat kan sykefraværet i helse- og sosialsektoren reduseres, som igjen vil kunne føre til en mer stabil ansattgruppe som kan trygge miljøterapeut og ungdom. Trygghet er en av forutsetningene for å jobbe relasjonelt, og stabil bemanning med kompetanse til å bygge gode relasjoner har avgjørende betydning i barnevernsinstitusjonen (Helsetilsynet, 2019, s. 14). Dette betyr at det må

arbeides for stabilitet i bemanningen, ettersom en god relasjon innebærer at barn og ansatte kjenner hverandre godt (Helsetilsynet, 2019). Dette funnet kan også bety at dersom miljøterapeutene jobber med en kollega de ikke er trygg på, kan dette prege atmosfæren i barnevernsinstitusjonen. Dette støttes av systemisk forståelse og Bateson sin forståelse av relasjoners gjensidige påvirkning i en interaksjonssekvens, der relasjonsbegrepet ikke bare omfatter mellommenneskelige forhold, men også relasjoner mellom fenomener, erfaringer og hendelser (Ulleberg, 2014, s. 35).

5.2.2 Relasjoner blir satt på prøve

I denne delen vil jeg drøfte funn i denne studien som viser at informantene har de samme erfaringene ved at relasjonene med ungdommene settes på prøve av ungdommene.

Informantene omtaler dette som en del av jobben, og som en naturlig prosess i relasjonsarbeidet. Testingen av relasjonen blir av informantene satt i sammenheng med ungdommens tidligere erfaringer i livet, eller som et resultat av at de bor på barnevernsinstitusjon og at miljøterapeutene får betalt for relasjonene. Testingen kommer da tidvis til uttrykk i form av vold og trusler. Til tross for at testingen settes i en ramme som gir volden og truslene mening, opplever miljøterapeutene det i disse periodene mer krevende og belastende å være utholdende i relasjonen. Ved å sette dette opp mot tidligere funn som viser at relasjonsbygging også finner sted i situasjoner der vold og trusler forekommer, kan det tolkes som at dette skaper en indre konflikt hos informantene.

Arbeidstakere i omsorgsykker går ofte inn i yrket med bevisste og ubevisste idealer, ønsker om å være til nytte og skape endring i noens liv, og skape meningsfull kontakt med mennesker de møter i sitt arbeid (Bang, 2003; Isdal, 2017). Det kan derfor være naturlig at miljøterapeutene opplever det ekstra krevende å utøve kjærlige handlinger i perioder der avvisning forekommer over tid. Dette til tross for at de er bevisst over at behovet for kjærlighetsutøvelse øker når smerteuttrykkene er mest fremtredende. Hjelpere kan romantisere hva det vil si å være en hjelper (Isdal, 2017), samtidig som relasjoner preget av krenkelser, misforståelser, og avvisning kan danne negative emosjoner som skyldfølelse,

skam, sinne og sorg i relasjon til den andre (Thrana, 2022, s. 116). Fem informanter oppgir å bli ekstra slitne av å være på jobb i perioder der relasjonene testes. Informantene oppgir i disse periodene å ha mindre energi, mindre evne til å forstå ungdommen, og mindre evne til å gi omsorg, samtidig som de også tåler mindre og blir fortere irritable. Dermed blir det vanskeligere å gi det de selv opplever som kjærlighet og omsorg. Fra et systemisk ståsted kan dette samspillet sees i lys av Bateson sin kommunikasjonsteori, som en sirkulær interaksjon (kybernetisk) og som en komplementær relasjon (Jensen & Ulleberg, 2011; Jensen, 2011). Informantene opplever at jo mer avvisning, vold og trusler de opplever, desto vanskeligere blir det å utøve omsorg og kjærlighet. Dette fører igjen til at ungdommen fortsetter avvisningen, og ikke får den omsorgen og kjærligheten som informantene mener kan være motgiften mot atferden.

Til tross for at informantene opplever både direkte og indirekte belastninger, nevner ingen begrepene sekundærtraumatisering, compassion fatigue, traumatisering og utbrenthet, som av Per Isdal (2017) nevnes som et mulig resultat av ulike belastninger mange møter i hjelpeyrkene. Samtlige har erfaringer med direkte belastninger som vold, trusler, krenkelser, avvisning og grenseoverskridelser, og indirekte belastninger der klientenes smerte og problemer overføres til dem, eksempelvis gjennom historier om en vond oppvekst. En mulig forklaring på hvorfor informantene ikke nevner disse begrepene, men likevel rapporterer om lignende symptomer, kan forstås som at det kanskje ikke eksisterer et felles språk eller kultur for slike begreper på arbeidsplassen. Med sosialkonstruksjonisme som en teoretisk grunnlagsforståelse, har språket en viktig rolle i hvordan mening dannes i sosiale fellesskap (Gergen & Gergen, s. 12).

Funnene i denne studien indikerer ikke at det er et tabu å snakke om vold på arbeidsplassen, slik studien til Andersson (2018) viste. Informantene snakker åpent om volden og hvordan den påvirker deres omsorgsrolle. Det kan tenkes at det er dannet et felles språk for å beskrive vold som begrep, men at det ikke finnes et tilsvarende felles språk for å beskrive konsekvensene av vold og trusler. Med andre ord kan man tenke at språket for konsekvensene av vold og trusler ennå ikke er konstruert. Ved å konstruere et felles språk om normalreaksjonene av vold og trusler, og sånn sett normalisere reaksjonene, kan det ha en

forebyggende effekt ved at informantene gjenkjenner symptomene tidligere og på den måten kan få den støtten de trenger.

5.3 Maktens mange ansikt

I denne delen vil jeg diskutere studiens siste hovedfunn som omhandler maktperspektivet. Jeg ønsker å drøfte funn som viser at opplevelse av makt og avmakt kan påvirke utøvelse av kjærlighet og samspillet mellom miljøterapeut og ungdom, opp mot relevant teori.

Relasjonen mellom en ungdom og miljøterapeut representerer et tydelig asymmetrisk maktforhold (Lillevik, 2020b, s. 139). Miljøterapeutene kan ta avgjørelser som påvirker ungdommenes handlingsvalg. Dersom en ungdom for eksempel blir fratatt muligheten til å bruke internett kan det oppleves som at friheten berøves. Dette kan sees i sammenheng med Max Weber sin definisjon av makt, der en bestemmer over andre og fratrar dens frihet (Lillevik & Øien, 2014, s. 15). Weber sier også at den som sitter med makten i en relasjon, kan begrense den andres frihet. Den enes overmakt påvirker den andres handlinger (Lillevik & Øien, 2014, s. 15), som også er i tråd med den sirkulære forståelsen i systemisk tenking.

Det at miljøterapeutene har mulighet til å frarøve ungdommen bruk av internett, uten å nødvendigvis gjøre det, er også i henhold til Weber sin definisjon av maktbruk. Muligheten for maktbruk i seg selv er en form for makt. Ifølge Weber inngår det et element av makt i alle sosiale relasjoner (Lillevik, 2020b, s. 133). Refleksjonene til informantene tyder på at de er bevisst på maktforholdet mellom dem og ungdommene som skjevt. Fem informanter nevner begrepet makt, og tre nevner spesifikt at maktskjevhet er noe de har fokus på på nåværende arbeidsplass. Dette kan tyde på at miljøterapeutene har utviklet et felles språk og forståelse for hvordan maktbegrepet kan påvirke samspillet mellom dem og ungdom, og at de prøver å minimere utøvelsen av makt i den grad det er mulig. En informant gir et eksempel på hvordan hun kverner på måten hun skal gi ungdommen en beskjed som kan potensielt kan oppleves kjip. Settes dette opp mot studiens tidligere funn, som viser at tankevirksomhet og handlinger i det miljøterapeutiske arbeidet kan oppleves som utøvelse av kjærlighet, kan det tyde på at tankevirksomhet rundt å minimere utøvelsen av makt er en del av

kjærlighetsutøvelsen i miljøterapeutisk arbeid. Det kan også indikere at miljøterapeutene har en bevissthet rundt hvordan deres handlinger kan påvirke ungdommen. Denne bevisstheten er i tråd med den systemiske forståelsen, der en persons handling påvirkes av omgivelsene, samtidig som personen selv påvirker omgivelsene (Jensen & Ulleberg, 2019; Johnsen & Torsteinsson, 2012).

Som forsker i denne studien hadde jeg også en antakelse om at informantene ville oppleve kjærlighetskravet som en form for maktbruk, der staten forsøker å ta kontroll over individers følelser, slik Neumann (2021) beskriver i sin artikkel. Dette ble derimot ikke nevnt av noen informanter. En grunn til dette kan være at refleksjonene rundt kjærlighet som del av barnevernlovens formålsparagraf inntil nylig var ukjent for de fleste informanter. Dette kan også sees i lys av at informantene ikke kobler følelser til utøvelse av kjærlighet i en profesjonell relasjon, men at handlinger står i sentrum. En av informantene mener hun burde ha vært klar over kjærlighetens nye plass i barnevernloven, mens flere påpeker at dette burde vært et tema på arbeidsplassen, gitt at det er et lovpålagt begrep. Det kan derfor også tenkes at kjærlighetskravet som en form for maktbruk ikke dukker opp som tema hos informantene, dersom de opplever skyldfølelse knyttet til manglende kjennskap til gjeldende lovverk.

5.3.1 Følelse av avmakt i eget hjem

Dette underfunnet omhandler hvilke konsekvenser følelsen for avmakt kan ha for det miljøterapeutiske arbeidet.

For å forstå informantenes refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med ungdom er det viktig å forstå deres opplevelse av ungdommenes atferd. Når volden ikke kan forstås, oppstår en følelse av avmakt og meningsløshet (Isdal, 2000, s. 6). Informantene var samstemt om at institusjonens rammer kan føre til en økning av vold og trusler som smerteuttrykk. Informantene setter da volden i en ramme der ungdommenes opplevelse av avmakt gir volden og truslene mening. Miljøterapeutene uttrykker også forståelse for at ungdommene i sin avmaktsposisjon forsøker å gjenvinne kontroll.

Når hjelperelasjoner utvikler seg som komplementære samspill kan det være vanskelig å bryte (Jensen og Ulleberg, 2011, s. 119). En måte å bryte samspillet på er for en av dem å forandre atferd, eller gjøre noe annet enn det som forventes i deres relasjon. På denne måten kan nye holdninger eller handlinger åpne for at noe nytt kan skje (Jensen og Ulleberg, 2011). Fem av informantene nevner begrepet *medvirkning* som en faktor som kan minimere den skjeve maktfordelingen. Med medvirkning menes at ungdommene får delta aktivt i avgjørelser og valg som omhandler dem. Å redusere denne maktskjevheten kan derfor ha stor effekt, ettersom liten makt ikke trenger å være det samme som avmakt (Hernes, 1975, s. 133). Reelle muligheter for medvirkning kan føre til økt følelse av engasjement og tilhørighet, og dermed reduksjon i opplevelsen av avmakt (Hernes, 1975). Med sosialkonstruksjonismens direkte sammenheng mellom forståelse og sosial handling (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 34), gir det mening at informantene prøver å minimere avmaktsfølelsen hos ungdommene gjennom å øke deres medvirkningsfølelse.

Tre av informantene opplever at det ikke er alle ungdommer som ønsker å ta imot kjærlighet. En måte å forstå dette på er gjennom det asymmetriske maktforholdet mellom miljøterapeut og ungdom. Opplevelsen av om makten er av det gode eller det onde konstrueres i sosialt samspill og påvirkes av ulike faktorer som tidligere erfaringer, slik det beskrives i sosialkonstruksjonismen (Michaelsen, 2019). Det kan derfor tenkes at maktforholdet påvirker både miljøterapeuten og ungdommens opplevelse av utøvd kjærlighet. Dette til tross for at miljøterapeutene prøver å forvalte den på en ikke-krenkende måte, for eksempel gjennom fokus på medvirkning. Ungdom med aggresjonsatferd tenderer å gjøre feiltolkninger når de skal vurdere andres intensjoner (Lillevik & Øien, 2014, s. 40). Lillevik og Øien (2014, s. 93) sier at det likevel er viktig at den miljøterapeutiske tilnærmingen i møte med vold og trusler er preget av en avmaktsbevisst omsorg. Miljøterapeuten må i sin tilnærming tilpasse seg ungdommens kognitive funksjon, og ha en forståelse for at ungdommen selv kan ha problemer med å uttrykke hva som ligger til grunn for frustrasjon og aggresjon. Trygghet og tillit i relasjonen, i tillegg til erfaring og kunnskap, er derfor viktige faktorer i møte med disse ungdommene (Lillevik & Øien, 2014, s. 97). Dette underbygger denne studiens funn. Samtidig viser funnene i denne studien at miljøterapeuten selv må føle seg trygg og ivaretatt, særlig av kollegaer, slik at det blir mulig å utøve avmaktsbevisst omsorg, og den kjærligheten

de selv mener er viktig i møte med ungdom med har vold og trusler som smerteuttrykk. En god ledelse bør derfor prioritere å ivareta miljøterapeutenes behov for trygghet og tilrettelegge for kollegial støtte. Dette støttes av Erik Larsen, som er psykologspesialist, nestor i miljøterapi og har vært professor i barn og unges oppvekstmiljø (Stokvold et al., 2020, s. 149). Larsen sier at lederstøtte også innebærer å tilrettelegge for den kollegiale dialogen, slik at miljøterapeutene kan få støtte av kollegaer. Han er også opptatt av at ledere må være tilstede og oppleve prosessene som foregår i det miljøterapeutiske arbeidet på kroppen (Stokvold et al., 2020, s. 161).

5.3.2 Følelse av avmakt på arbeidsplassen

Dette funnet handler om at miljøterapeutene også kan kjenne på avmaktsfølelsen. Gudmund Hernes (1975) skriver i sin begrepsanalyse "Makt og avmakt", at avmakt som fenomen inntreffer når betingelsene for målrettet handling ikke lenger er tilfredsstillende. Det er dermed ikke bare ungdommer som kan befinne seg i en avmaktsposisjon, men også ansatte (Lillevik & Øien, 2014, s. 64).

Datamaterialet i denne studien viser at informantene genuint ønsker at det skal gå bra med ungdommene. Fire av informantene opplever at lovverket, som del av institusjonen rammer, kan skape avmaktsfølelse hos miljøterapeutene. For eksempel nevner en av informantene at hun kan kjenne på avmaktsfølelse dersom hun må utføre enkelte handlinger, som å kjøre ungdommene til venner hun ikke tenker er bra for dem. Det må nevnes at Barnevernloven gir mulighet for begrensninger i bevegelsesfrihet på barnevernsinstitusjoner (Barnevernloven, 2023, § 10). Informanten nevner imidlertid at det er noen gråsoner som oppleves utfordrende.

Barnevernsinstitusjoner er regulert av lover, forskrifter og retningslinjer (Barnevernloven, 2023, § 10). Dette kan noen ganger føre til utfordringer når det gjelder å utøve kjærlighet i praksis. Det er ikke uvanlig at en behandler opplever en indre konflikt når de må forholde seg til regelverk som de opplever utfordrende å representere (Bang, 2003). De fleste informanter i denne studien opplever avmaktsfølelsen av å ikke ha innflytelse som belastende.

Barnevernpanelet (2011, s. 20) legger føringer for at ansatte bør behandle barn som bor på institusjon, som de ville gjort med egne barn. Settes informantenes opplevelse av avmakt opp mot disse føringene, kan Neumann (2012, s. 106) ha rett i at maktubalansen og de midlertidige relasjonene som kjennetegner barnevernsarbeid skulle vært problematisert ytterligere før kjærlighetskravet i barnevernlovens formålsparagraf kan sies å være legitimt. En kan dermed problematisere kjærlighetskravet ved at en i en profesjonell relasjon til en ungdom er nødt til å forholde seg til et lovverk, som ikke er gjeldende for egne barn. Disse refleksjonene er kun ment for å underbygge kompleksiteten ved kjærlighetskravet, og det er viktig å nevne at ingen informanter nevner at de ønsker å jobbe på en arbeidsplass uten et lovverk som ivaretar barna og miljøterapeutene.

Miljøterapeutene kan også kjenne på en avmaktsfølelse når de opplever vold eller trusler. Dette kan sees i lys av Weber sin definisjon på makt, der de ved å utsettes for vold og trusler blir påført en handling som ikke er ønskelig (Weber, 2000). Til tross for at det er miljøterapeutene som i teorien har makten, vil vold og trusler fra ungdommen kunne føre til avmaktsfølelse hos miljøterapeuten og dermed begrense miljøterapeutens handlingsfrihet. Det kan også tenkes at informantene blir utsatt for indirekte belastninger i møte med ungdommenes avmakt (Isdal, 2017, s. 69). Når informantene er så tydelig på at ungdommene settes i en avmaktsposisjon på barnevernsinstitusjonen, kan det påvirke informantene selv. Fire av informantene påpeker at det å motta vold og trusler på arbeidsplassen påvirker både arbeidet de utfører og privatlivet deres. Det er ikke uvanlig at hjelpere får en reaksjon på å ikke kunne utføre jobben innenfor rammene til arbeidsplassen, for eksempel ved at de blir opplevd å bli utbrent (Isdal, 2017).

6. Avsluttende del

Det avsluttende kapittelet i denne oppgaven har til hensikt å presentere implikasjoner av studien for videre forskning og praksis. Mulige svakheter ved forskningsprosjektet vil diskuteres, før en kort oppsummering av funnene og avsluttende refleksjoner gis.

6.1 Implikasjoner for forskning

I dette avsnittet vil jeg diskutere hvordan denne studien kan få implikasjoner for videre forskning på feltet om kjærlighetspraksis i barnevernsarbeid, med barn og unge med vold og trusler som smerteuttrykk.

Mitt arbeid med dette forskningsprosjektet har økt min interesse for flere aspekter av studien. Med hensyn til implikasjoner for forskning, vil denne studien kunne bidra til økt kunnskap om temaet og til videre forskning.

Dersom studien hadde vært av større omfang, ville det vært nærliggende å undersøke ungdommenes opplevelse av å bli møtt med kjærlighet i situasjoner der smerteuttrykkene viser seg i form av vold og trusler. Videre kunne det vært interessant å undersøke om det finnes kjønnsforskjeller i denne kjærlighetsutøvelsen. Kjønnsperspektivet, med spesielt fokus på kvinnedominansen i de barnevernsfaglige yrkene, har tidligere vært diskutert av ledende aktører i debatten rundt kjærlighetsbegrepets inntreden i barnevernloven (Neumann, 2012, 2021; Thrana, 2016, 2022).

Det eksisterer også et oppklaringsbehov i hvordan kjærlighet kan praktiseres og forstås i barnevernet og i en profesjonell relasjon. Det finnes generelt lite systematisk kunnskap og litteratur om hvordan kjærlighet skal praktiseres i barnevernet (Eek-Larsen et al., 2019; Neumann, 2012; Thrana, 2016; Økland & Sørtdal, 2020). Det ville være nyttig å forske mer på underliggende årsaker til at kjærlighetens inntreden i barnevernet, som har vært gjenstand for debatt før og etter lovendringen (Eek-Larsen et al., 2019; Neumann, 2012; Thrana, 2016; Økland & Sørtdal, 2020), fortsatt ikke er konseptualisert i barnevernsinstitusjonene.

Kunnskap om hvordan lovbestemt politikk forstås av de som skal praktisere politikken, bidrar til innsikt i hvordan barnevernet forstår sitt arbeid ut fra rammene loven setter (Økland & Sørtdal, 2020, s. 128).

Jeg vil påstå at det samfunnsmessig og økonomisk vil lønne seg å dekke informantenes behov for trygghet på arbeidsplassen. Det ville vært interessant å undersøke hvordan de organisatoriske faktorene som bemanning, vikarbruk, autonomi, ivaretagelse fra kollega og

leder blir ivaretatt på barnevernsinstitusjoner med lavt sykefravær sammenlignet med de med høyt sykefravær. På denne måten kunne man undersøke hvordan de ulike faktorene påvirker miljøterapeutens opplevelse av trygghet og trivsel på arbeidsplassen.

Det er behov for ytterligere forskning på hvilke faktorer som påvirker rammene informantene setter rundt vold og trusler. Denne studien viser at rammene som settes kan ha betydelig innvirkning på hvordan kjærlighetsutøvelse praktiseres i situasjoner hvor vold og trusler oppstår.

Økt forskning på kjærlighetsutøvelse i møte med ungdom som uttrykker smerte gjennom vold og trusler, kan bidra til å øke kunnskapen om dette komplekse problemområdet. Det ville også vært aktuelt å se på i hvilken grad de ulike ovenstående faktorene påvirker ungdommenes smerteuttrykk. Resultatene kan brukes til å utvikle mer effektive strategier for å forebygge og håndtere vold og trusler som smerteuttrykk.

6.2 Implikasjoner for praksis

I denne delen vil jeg diskutere hvordan denne studien kan få implikasjoner for videre praksis av kjærlighetsutøvelse i barnevernsarbeid, henholdsvis med barn og unge med vold og trusler som smerteuttrykk.

Funnene fra denne studien kan bidra til å utvikle mer effektive strategier for forebygging og håndtering av vold og trusler som smerteuttrykk. Gjennom en analyse av innsamlet data i denne studien, samt en gjennomgang av empirien, har jeg opparbeidet meg en dypere forståelse for visse mangler som må løses innenfor barnevernsinstitusjonsfeltet.

Resultatene av studien antyder at miljøterapeuter mangler felles språk og forståelse rundt fenomenet kjærlighet og konsekvenser av vold og trusler på individnivå. Videre viser studien at det er et gap mellom lovverket og praksis når det gjelder definisjonen av kjærlighet. For å forbedre situasjonen, mener jeg det er viktig at barnevernsfeltet åpner opp for dialog omkring kjærlighetsbegrepet. Samtidig må de stille seg selv følgende spørsmål: Hva gjør at kjærlighetsbegrepet ikke er en del av det systematiske samarbeidet mellom kollegaer på arbeidsplassen? Hvilke konsekvenser vil det få om miljøterapeutene begynner å omdefinere

kjærlighetsbegrepet som en gruppe? Ved å besvare disse spørsmålene, kan en få en åpen og ærlig dialog omkring årsakene til avstanden mellom lovverket og praksis, og på hvilken måte kjærlighetsbegrepet vil påvirke miljøterapeutenes arbeid.

Funnene i denne studien viser at det å føle seg trygg på kollegaene sine er en viktig faktor i miljøterapeutenes kjærlighetsutøvelse, i møte med ungdommer som bruker vold og trusler som uttrykk for smerte. Jeg mener at ledere ved barnevernsinstitusjoner bør øke fokuset på å skape godt samhold blant kollegaene. Dette kan oppnås ved å sørge for tilstrekkelig bemanning i boligen, slik at det er mulighet for debrief-samtaler i etterkant av hendelser, samtidig som miljøterapeutene får tid til å hente seg inn når de opplever at relasjonene deres blir testet. Det bør også jobbes for en arbeidskultur som muliggjør diskusjoner rundt ulike belastninger som kan påvirke både den profesjonelle yrkesutøvelsen og privatlivet til miljøterapeuten. En åpenhetskultur kan bidra til at miljøterapeutene utvikler et felles språk og en forståelse for konsekvensene av de ulike belastningene, både på arbeidsplassen og i privatlivet. På denne måten kan de tidlig søke støtte når de føler at belastningene og tilstandene begynner å påvirke deres omsorgsevne.

6.3 Mulige svakheter ved studien

I dette avsnittet vil jeg belyse mulige svakheter ved studien. En av svakhetene ved en kvalitativ studie med fenomenologisk tilnærming, er at den ikke kan generaliseres på grunn av lite utvalg (Creswell & Poth, 2018). Den vil heller ikke gi oss en god nok beskrivelse av et stort fenomen (Creswell & Poth, 2018). Utvalget er ikke representativt, og undersøkelsen er for liten til dette. Samtidig er det viktig å påpeke at studiens formål ikke er å oppnå en objektiv sannhet. Som en forsker som analyserer datamaterialet fra et fenomenologisk ståsted, er målet mitt å forstå meningen av fenomenet som utforskes sett gjennom informantenes øyne. Studien kan dermed bidra til forståelse av personlige erfaringer om fenomenet kjærlighet i møte med vold og trusler.

Selv om denne oppgaven har fokus på miljøterapeutenes refleksjoner, er det likevel viktig å påpeke at oppgaven ikke inkluderer stemmen til ungdommene. Ungdommenes perspektiv

kommer imidlertid frem gjennom miljøterapeutenes perspektiver, tolkninger og historier om dem. Ungdommenes stemmer er likevel savnet i oppgaven og ville bidratt til en bredere forståelse av fenomenet som utforskes.

En begrensning ved studien, som også åpner for videre forskning, er at samtlige informanter i denne studien jobber medlevertturnus. Der jobber de og bor tett sammen med ungdommene over flere døgn, mot en påfølgende lengre friperiode. Det hadde vært interessant å undersøke erfaringer med fenomenet ved å bruke andre informanter som jobber på barnevernsinstitusjoner der arbeidstiden er på 8 timer, hvor friperiodene også er kortere.

En annen mulig svakhet ved studien er at samtlige informanter jobber på barnevernsinstitusjoner i et begrenset geografisk område. Informantenes mulige kjennskap til hverandre kan ha påvirket deres svar på grunn av muligheten for å kunne identifiseres. Studien gir dermed ingen oversiktskunnskap om eventuelle forskjeller i ulike kommuner og deler av landet. Resultatene kunne sett annerledes ut hvis studien var større og inkluderte flere deler av landet. Det kan også være vanskelig for ansatte å snakke om egen arbeidsplass, selv om studien anonymiserer informantene. Det at jeg som forsker og med egen bakgrunn i feltet kan ha kjennskap til ledere eller kollegaer de jobber med nå, kan muligens også ha skapt en sperre hos informantene.

Jeg har gjennom hele forskningsprosessen vært bevisst på min forforståelse. Det er likevel en risiko for at jeg kan ha tolket og fremhevet funnene på en positiv måte som støtter mine tidligere antakelser. I løpet av forskningsprosjektets fremgang har jeg systematisk gjennomført kritiske refleksjoner om mine egne metoder og tilnærminger, samtidig som jeg har vært oppmerksom på prinsippene i annen ordens kybernetikk. Dette prinsippet antyder at det er umulig for forskeren å opprettholde en objektiv observatørposisjon, siden forskeren alltid vil påvirke og være en integrert del av systemet (Jensen, 2009, s. 58-59).

6.4 Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Dette forskningsprosjektet har som mål å få frem miljøterapeutenes stemmer og refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet, i møte med barn på barnevernsinstitusjoner som har vold og trusler som smerteuttrykk. En systemisk forståelse av kjærlighet i en profesjonell relasjon innebærer å se på hvordan ulike faktorer i omgivelsene kan påvirke kjærlighetsutøvelsen. Funnene i denne studien må sees i sammenheng, der de ulike funnene har en gjensidig påvirkning på hverandre.

Studiens funn viser at kjærlighet i en profesjonell relasjon er forbundet med kjærlige handlinger, og at miljøterapeutens personlige egenskaper spiller en sentral rolle. I møte med ungdom som uttrykker smerte gjennom vold og trusler, betraktes utøvelsen av kjærlighet som et viktig verktøy i det miljøterapeutiske arbeidet. Avvisning og følelse av utrygghet eller maktesløshet på arbeidsplassen kan redusere evnen til å utøve kjærlighet. Relasjonene mellom miljøterapeut, ungdom, kollegaer og ledelse sees som en del av et større system. Informantene opplever at det å stå i vold og trusler med ungdommene fører til en bedre relasjon, men for å kunne håndtere smerteuttrykk og avvisning, er det avgjørende å ha en trygg kollegagruppe. Ved å opprettholde en stabil kollegagruppe, kan miljøterapeutene føle seg tryggere på arbeidsplassen. Det kan derfor tenkes at å stå i smerteuttrykkene samtidig som de utøver kjærlighet, kan bli mindre krevende. Det kan også bidra til å redusere det høye sykefraværet blant miljøterapeuter på barnevernsinstitusjoner (Hagen & Svalund, 2019), og dermed skape et mer stabilt og trygt hjem for ungdom som befinner seg i en sårbar livsfase. Det er mulig at utfallet i historien jeg fortalte innledningsvis, som omhandlet min tidligere kollega, kunne ha vært annerledes dersom følelsen av trygghet hadde blitt forsterket gjennom økt støtte fra kollegaer og eventuelt ledere. Som et resultat ville ungdommen unngått å miste en relasjon han i utgangspunktet var trygg på.

Forskningen har fått meg til å reflektere over ordvalget *kjærlighet* i barnevernlovens formålsparagraf. Det kan argumenteres for at *kjærlige handlinger* ville vært en mer passende formulering. Dette kan bidra til å redusere kritikk av kravet om kjærlighet, og gjøre det lettere å diskutere fenomenet. Undersøkelsen viser at selv om kjærlighetsbegrepet er innført

i barnevernloven, har det ikke fått konkrete konsekvenser for miljøterapi i praksis. Dette kan føre til spørsmål om hensikten bak implementeringen av kjærlighetsbegrepet i loven.

Avslutningsvis viser studien at kjærlighetens rolle i barnevernet er kompleks og flerdimensjonal. Studien viser imidlertid at utøvelsen av kjærlighet kan fungere som en motgift mot smerteuttrykk. Det er viktig å anerkjenne dette og arbeide for en mer nyansert forståelse av kjærlighetens betydning i det miljøterapeutiske arbeidet på barnevernsinstitusjoner, spesielt i møte med vold og trusler som smerteuttrykk.

Litteraturliste

- Aarskog, F., Borsheim, O., Sommerstad R. S., Mehdi M., Gangås S. & Solsvik O. (2021, 25. februar). Vi godtar ikke lenger å bli utsatt for vold på jobb!. *Fontene*.
<https://fontene.no/debatt/vi-godtar-ikke-lenger-a-bli-utsatt-for-vold-pa-jobb-6.47.770736.6043f511f1>
- Andersson, P. & Øverlien, C. (2018). If you take it personally you break' Neglected voices on violence in secure units for adolescents. *Social Work and Social Sciences Review*, 19(3), 61–80. <https://doi.org/10.1921/swssr.v19i3.1191>
- Andersson, P. (2020). Handling fear among staff: Violence and emotion in secure units for adolescents. *Nordic Social Work Research*, 10(2), 158–172. [10.1080/2156857X.2019.1583598](https://doi.org/10.1080/2156857X.2019.1583598)
- Arbeidsmiljøloven. (2005). *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)* (LOV-2005-06-17-62). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62>
- Arbeidstilsynet. (u. å.). *Vold og trusler*. Hentet 10. juli 2022 fra <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/vold-og-trusler/>
- Arbeidstilsynet. (2016). *Dødsfall og personskader som følge av vold og trusler i norsk landbasert arbeidsliv - En oversikt basert på hendelser meldt til Arbeidstilsynet*. <https://www.arbeidstilsynet.no/globalassets/om-oss/forskning-og-rapporter/kompass-tema-rapporter/2016/kompass-tema-nr-1-2016-dodsfall-og-personskader-som-folge-av-vold-og-trusler-i-norsk-landbasert-arbeidsliv.pdf>
- Baksaas, J. M., Fonneland, S. & Zerener, F. (2022, 22. juli). Forandringsfabrikken: – Vi ble skjelt ut om vi sa noe feil på scenen. *Psykologisk*. <https://psykologisk.no/2022/05/forandringsfabrikken-vi-ble-skjelt-ut-om-vi-sa-noe-feil-pa-scenen/>
- Bang, S. (2003). *Rørt, rammet rystet*. Gyldendal Akademiske Forlag.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Barn i institusjon*. Hentet 20. mars 2023 fra https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_institusjon/

- Barnevernloven. (2018). *Lov om barnevernstjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>
- Barnevernloven. (2023). *Lov om barnevernstjenester* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Barnevernpanelet 2011 (2011). *Barnevernpanelets rapport*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/ba/nevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf
- Barnevernsproffene (2017). *Innspill til ny barnevernslov*. Forandringsfabrikken.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce748bc98fad7b0987120da/ba/nevernsproffene.pdf?uid=Barnevernsproffene>
- Befring, E. (2020). *Sentrale forskningsmetoder - med etikk og statistikk* (2. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Braun V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE.
- Collins, R. (2000). *Max Weber - personen og forfatterskabet*. Hanz Reitzel.
- Creswell, J. & Poth, C.N. (2018). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches* (4 utg.). SAGE.
- De nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora. (2021, 16. desember). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Drageset, S. & Ellingsen, S., (2010). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*, 5(4), 332-335. [10.4220/sykepleienf.2011.0027](https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027)
- Dyregrov, A. (2000). *Barn og traumer. En håndbok for hjelpere*. Fagbokforlaget.
- Eek-Larsen, K., Helleland, H.S., Holm, L., Juhasz, I., Læret, O.K., McEvan-Strand, A., Pedersen, S.H., Ruiken, B., Storm M. T., Sætre, H. S., Skivenes, M., Sørdsdal, L., Øvstetun, V. T. (2019). *Mot et Barneperspektiv i Barnevernet. En studie av implementeringen av programmet Mitt Liv Barnevern*. Centre for Research on Discretion and Paternalism. Universitet i Bergen. <https://www.discretion.uib.no/wp-content/uploads/2019/04/2019-Pro-Bono-Group.-Rapport.-Mot-et-barneperspektiv-i-Barnevernet.pdf>.
- Enosh, G., Tzafir, S. S. & Stolovy, T. (2015). The Development of Client Violence Questionnaire (CVQ). *Journal of Mixed Methods Research*, 9(3), 273–290.
<https://doi.org/10.1177/1558689814525263>

Forandringfabrikken. (u.å.). *Metode for undersøkelser i Forandringsfabrikken*.

<https://forandringsfabrikken.no/metoden/>

Forskrift om internkontroll i institusjoner. (2008). *Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner*. (FOR-2008-06-10-580). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/SFO/forskrift/2008-06-10-580>

Gergen, K. J. & Gergen, M. (2005). *Social konstruksjon. Ind i samtalen*. Psykologisk Forlag A/S.

Hagen, I.M. (2010). *Vold og trusler om vold i offentlig sektor II. Mellom kallsetikk og HMS –en intervjuundersøkelse*. (Fafo-rapport 2010:37). Fafo. https://www.fafo.no/media/com_netsuke/20181.pdf

Hagen, I. M. & Svalund, J. (2019). *Vold, trusler og trakassering i helse- og sosialsektoren*

(Fafo-rapport 2019:32). Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2019/20729.pdf>

Hagen, M. B. (2021). Den ensomme og lange veien ut av “berget det blå” - hensiktsmessige holdninger og handlinger i miljøterapeutiske intervensjoner. I M. B. Hagen (Red.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid* (2. utg., s. 163-179). Universitetsforlaget.

Hagen, M. B. & Barbosa da Silva, A. (2021). Miljøterapeuters reaksjoner i møte med traumatiserte pasienter. I M. B. Hagen (Red.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid* (2. utg., s. 214-226). Universitetsforlaget.

Hamilton, S., Tran, V., & Jamieson, J. (2016). Compassion fatigue in emergency medicine: The cost of caring. *Emergency Medicine Australasia*, 28(1), 100-103.

[10.1111/1742-6723.12533](https://doi.org/10.1111/1742-6723.12533)

Helsetilsynet. (2019). *Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018. “Barnas hjem. “Voksnes ansvar”*. https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynetrapport3_2019.pdf

Hernes, G. (1975). *Makt og avmakt. En begrepsanalyse*. Universitetsforlaget.

Hårtveit, H. & Jensen, P. (2004). *Familien - pluss én : innføring i familierapi* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Kommuneforlaget.

Isdal, P. (2017). *Smittet av Vold*. Fagbokforlaget.

Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt. Kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid* (2.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Jensen, P. & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal Akademisk.

- Johannesen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, V. W. (2012). *Lærebok i familierapi*. Universitetsforlaget.
- Jørgensen, T. W, & Steinkopf, H. (2013). *Traumebevisst omsorg* 7(1/13). Fosterhjemskontakt.
<https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Traumebevisst-omsorg.pdf>
- King, A. E. (2021). Child welfare workers' experiences of client-perpetrated violence: Implications for worker mental health. *Children and Youth Services Review*, 120, 105763. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105763>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Kvalitets- og godkjenningsforskriften. (2023). *Forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner*. (FOR-2022-12-22-2474). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-12-22-2474>
- Lillevik, O. G. (2020a). Miljøterapi - rammeverk for omsorg og behandling. I O. G. Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: Juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 105-129). Fagbokforlaget.
- Lillevik, O. G. (2020b). Tvang og omsorg. I O. G. Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: Juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 131-148). Fagbokforlaget.
- Lillevik, O. G., Landmark, B., & Stokvold, Æ. (2020). Utøvelse av omsorg og vern av integritet. I O. G. Lillevik, B. Landmark & Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: Juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 75-104). Fagbokforlaget.
- Lillevik, O. G. & Øien, L. (2014). *Miljøterapeutisk arbeid i møte med vold og aggresjon*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lillevik, O. G. & Øien, L. (2015). Hva er miljøterapi? *Sykepleien*, 103(5), 60-62.
[10.4220/Sykepleiens.2015.54066](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2015.54066)
- Littlechild B., Hunt S., Goddard C., Cooper J., Raynes B. & Wild J. (2016). The effects of violence and aggression from parents on child protection workers' personal, family, and professional lives. *SAGE Open*, 6(1), 2158244015624951.
<https://doi.org/10.1177/2158244015624951>

- Lorås, L., Christiansen, J. C. V. & Lindeman, S. (2021). Systemisk, sosialkonstruksjonisme og meningskoordinering som perspektiver på kommunikasjon. I L. Lorås & J.C.V. Christiansen (Red.), *Samtaler i relasjonelt arbeid* (s. 19-32). Fagbokforlaget.
- Malterud, K. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4.utg). Universitetsforlaget.
- Michaelsen, H., C. (2019). Strukturell tilnærming til familierapi. I L. Lorås & O. Ness (Red.), *Håndbok i familierapi* (s. 139-153). Fagbokforlaget.
- Mørch, W-T. (2022, 19. mai). - Forandringsfabrikken har lite respekt for annen forskning enn sin egen. *Psykologisk*. <https://psykologisk.no/2022/05/forandringsfabrikken-har-lite-respekt-for-annen-forskning-enn-sin-egen/>
- Neumann, C. B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet. En refleksjon over det «nye» kjærlighetskravet til barnevernsarbeiderne. *Sosiologi i dag*, 42(3/4), 104–124. <https://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1021>
- Neumann, C. B. (2016) Children's quest for love and professional child protection work: the case of Norway. *Scottish Journal of Residential Child Care*. 15(3), 104-123. <http://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2017.08>
- Neumann, C. B. (2021). Kjærlighet på bestilling: Om staten, barnevernsarbeidere og følelser. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 98(4), 290-305. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2021-04-0>
- Odland, A.M. (2021, 18. februar). Vold i barnevernsinstitusjoner: Da Jens Petter fikk en kniv mot brystet og avverget stikket med hånda, kjørte han selv til legevakten. Etterpå var det ingen debriefing. *Fontene*. <https://fontene.no/sosialt-arbeid/da-jens-petter-fikk-en-kniv-mot-brystet-og-avverget-stikket-med-handa-kjorte-han-selv-til-legevakten-etterpa-var-det-ingen-debriefing-6.487.761620.1434c2e66c>
- Polit, D.F. & Beck, C.T. (2021). *Nursing Research. Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (11. utg.). Wolters Kluwer.
- Regjeringen. (2022, 14. oktober). *Ny og meir tidsriktig barnevernslov trer i kraft 1. januar 2023*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-og-meir-tidsriktig-barnevernslov-trer-i-kraft-1.-januar-2023/id2935286/>
- Rosten, H. (2021). Traumebevisst omsorg - veien videre. I M. B. Hagen (Red.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid* (2. utg., s. 163-179). Universitetsforlaget.
- Rydning, T. (1997). *Vold- en arbeidsmiljøutfordring*. Kommuneforlaget.

- Rød, S. (2021, 25. februar). – Vold mot politiet anmeldes alltid, hvorfor skal det være annerledes for ansatte på barnevernsinstitusjon?. *Fontene*.
<https://fontene.no/nyheter/-vold-mot-politiet-anmeldes-alltid-hvorfor-skal-det-vare-annerledes-for-ansatte-pa-barnevernsinstitusjon-6.47.770791.65db5d813d>
- Smerteuttrykk. (2022). *I Traumebevisst ordliste*. RVTS Sør.
<https://www.traumebevisst.no/ordliste/>
- Stokvold, Æ., Landmark, B. & Lillevik, O. G. (2020). Miljøterapeutisk ledelse og ledelse av miljøterapeuter. I O. Lillevik, B. Landmark & Æ. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: Juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (s. 149-166). Fagbokforlaget.
- Svalund, J. (2009). *Vold og trusler om vold i offentlig sektor*. (Fafo-rapport 2009:30).
http://www.fafo.no/media/com_netsukii/20120.pdf
- Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Thrana, H. M. (2014). Kjærlighet – en anerkjennelsesrelasjon i arbeid med utsatt ungdom. *Fontene forskning*, 1, 4–17. fonteneforskning.no/pdf-15.26319.0.3.282ba5092c
- Thrana, H.M. (2015). *Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*. [Doktoravhandling]. Høgskolen i Lillehammer.
<https://brage.inn.no/inn-xmliui/handle/11250/282419>.
- Thrana, H. M. (2016). Kjærlighetens inntreden i barnevernet – en utfordring for den profesjonelle relasjon? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 96–109.
<https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-02-03>
- Thrana, H. M. (2022). *Kjærlighetens etikk i barnevern og sosialt arbeid*. Universitetsforlaget.
- Ulleberg, I. (2014). *Kommunikasjon og veiledning* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Ulleberg, I. & Jensen, P. (2017). *Systemisk veiledning i profesjonell praksis*. Fagbokforlaget.
- Weber, M.. (2000). *Makt og byråkrati : essay om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- With, M. L. (2018, 5. november). *Kvinner og menn i helseyrker møter mest vold og trusler*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/kvinner-og-menn-i-helseyrker-moter-mest-vold-og-trusler>
- Wærness, H. L. (13.01.2023). Vold og trusler i arbeidslivet er aldri en privatsak!. *Fontene*.
<https://fontene.no/debatt/vold-og-trusler-i-arbeidslivet-er-aldri-en-privatsak-6.47.929637.415dac758c>

- Zerener, F., Baksaas, M. B., Sørøy, A. & Sundquist, J. (2022, 23. mai). «Utbrente ansatte. Panikkanfall på jobb. Trusler fra ledelsen»: Historier fra innsiden av Forandringsfabrikken. *Psykologisk*. <https://psykologisk.no/2022/05/utbrente-ansatte-panikkanfall-pa-jobb-trusler-fra-ledelsen-historier-fra-innsiden-av-forandringsfabrikken/>
- Økland, I. H. & Sørdsal, L. M. (2020). Lov til kjærlighet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 97(2), 126-145. doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-02-

Vedlegg 1 - NSD godkjenning

[Meldeskjema](#) / [Miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte m...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
305903

Vurderingstype
Standard

Dato
06.07.2022

Prosjekttittel

Miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk på barnevernsinstitusjon

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for velferd og deltaking

Prosjektansvarlig

Lennart Lorås

Student

Parisa Saleh

Prosjektperiode

01.07.2022 - 01.09.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.09.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger frem til 01.09.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2 - Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet “Miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk på barnevernsinstitusjon” ?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor målet er å øke kunnskapen og bidra til den faglige debatten. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Ved å forske på refleksjonene som miljøterapeutene har, kan det bidra til å skape dialog og åpenhet for andre som jobber i barnevernssektoren. Ettersom dette er et relativt nytt lovforslag vil det også være nyttig å se på hvordan dette har blitt implementert i praksis. Det er disse tre forskningsspørsmålene som skal analyseres:

- 1) Hvordan opplever miljøterapeut at kjærlighetsbegrepet brukes på egen arbeidsplass, og hvordan forholder den enkelte miljøterapeut seg til dette i praksis?
- 2) Hvilken rolle spiller relasjonen mellom miljøterapeut og barn når disse smerteuttrykkene kommer frem? Påvirker konteksten/rammene de barna befinner seg smerteuttrykkene?
- 3) Er det noen kvaliteter miljøterapeutene opplever de selv har som er viktig i disse møtene?

Prosjektet skal gjennomføres som en masteroppgave skoleåret 2022/2023.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er Høgskolen på Vestlandet som er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget i studien er trukket ut på bakgrunn av at du jobber på en barnevernsinstitusjon hvor det bor ungdommer som har/har hatt vold og trusler som smerteuttrykk.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et personlig intervju som varer i ca en time høsten 2022. Opplysningene registreres via lydopptak og jeg tar notater fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Undertegnede prosjektansvarlig og student vil ha tilgang til ha tilgang på dataen. Personopplysningene vil anonymiseres fortløpende vet at jeg vil erstatte dem med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes innen september 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen på Vestlandet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Prosjektansvarlig: Høgskolen ved Vestlandet ved Sigurd Riste Andersen, e-post: sigurd.andersen@vid.no, tlf: 90082701.

Student: Høgskolen ved Vestlandet ved Parisa Saleh, e-post: parisaslh@gmail.com, tlf 92678626.

Vårt personvernombud: Høgskolen ved Vestlandet, Trine Anikken Larsen, e-post: Trine.Anikken.Larsen@hvl.no, tlf: 55587682

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Sigurd Riste Andersen
(veileder)

Parisa Saleh
(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *“Miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk på barnevernsinstitusjon”*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i personlig intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 - Intervjuguide

Miljøterapeuters refleksjoner om egen utøvelse av kjærlighet i møte med barn som har vold og trusler som smerteuttrykk på barnevernsinstitusjon

Intervjuguide

Intervjuet vil vare ca 1 time. Alt vil være anonymisert

Hvis det er spørsmålet du ikke er komfortabel med å svare på, så er det helt greit. Bare gi meg beskjed. Godtar du at jeg tar opp samtalen vår, og jeg forsikrer deg om at den vil bli slettet etter masterprosjektet?

Faktaspørsmål:

Navn:

Alder:

Dato:

Hva er din utdanning?

Hvor er du ansatt, og hva jobber du med?

Hvor lenge har du jobbet der?

Kjærlighetsbegrepet:

- 1: Hva er dine refleksjoner rundt bruken av kjærlighetsbegrepet på din arbeidsplass?
- 2: Hvordan reflekterer dere rundt bruken av kjærlighetsbegrepet som kollegagruppe?
- 3: Kunne du ønske dere hadde mer/mindre fokus?

- 4: Er det enighet i kollegagruppen om hvordan en skal implementere kjærlighetsbegrepet i praksis?
- 5: Dersom det ikke er et begrep som brukes var du klar over at fra 1 juli 2018 ble begrepet kjærlighet en del av barnevernlovens formålsparagraf?
- 6: Dersom det er et begrep som brukes, hvordan forholder du deg til dette i praksis?
- 7: Hvordan opplever du at du utøver og kommuniserer kjærlighet i praksis?
- 8: Hva legger du i begrepet kjærlighet?
- 9: Har du noen tanker om at kjærlighetens inntreden i barnevern kan være utfordrende for din rolle som profesjonell miljøterapeut/arbeider?

Relasjoner og smerteuttrykk:

- 10: Hvilken rolle spiller relasjonen du har til ungdommen når de bruker vold og trusler som smerteuttrykk?
- 11: Hvilke tanker gjør du deg om kvaliteter du har som er viktig i disse møtene?
- 12: Har du noen verktøy du bruker for å dempe smerteuttrykkene til ungdommen?
Hvilke?
- 13: Hva er dine refleksjoner rundt kjærlighetsbegrepet, når du jobber med barn og ungdom som utøver vold og trusler?
- 14: Har du noen refleksjoner rundt om konteksten/rammene påvirker atferden?

Vold og trusler på arbeidsplassen:

- 15: Hvordan er det for deg å møte vold og trusler på arbeidsplassen din?

16: Kan du beskrive i hvilken grad du opplever at du har kollegastøtte/lederstøtte?

Avslutning:

17: Er det noe jeg ikke har spurt deg om som du ønsker å formidle?

18: Har du fått noen nye tanker om temaet i løpet av intervjuet?

19: Hvordan har det vært for deg å delta i intervjuet?

Vedlegg 4 - Utdrag av transkripsjon

P: Hva er dine refleksjoner rundt bruken av kjærlighetsbegrepet på din arbeidsplass?

I: Det er jo ikke implementert i det hele tatt. Det er ikke aktualisert i det hele tatt. Jeg må bare være ærlig å si at første gang jeg hørte om det var når jeg leste spørsmålet i, når du sendte det. Jeg var egentlig ikke klar over at det var kommet inn i loven engang før nå, så leste jeg litt, det var en som hadde skrevet en master om dette for noen år siden, men ikke helt samme problematikken. Og da var det helt tydelig at det ikke var implementert. Og jeg tror ikke vi har kommet så mye lenger.

P: Så da visste ikke at det ble lovpålagt da, fra 2018?

I: Nei, jeg var ikke klar over det.

P: Neste spørsmål er jo om dere som kollegagruppe har fokus på det?

I: Nei.

P: Kunne du ønske dere hadde mer fokus på det?

I: Altså når det er lovpålagt så tenker jeg at det hvertfall må aktualiseres. Og jeg tenker jo at, vi skal jo ha mer fokus. Jeg kjente jo selv når jeg leste det, det åpner jo en voldsom, hva skal jeg si, mulighet for diskusjon og tolkning rundt hva dette faktisk betyr. Kunne jo ønske på en måte at vi hadde brukt, at det var implementert, og at det var litt informasjon rundt dette, og vi kunne snakket om hva er faktisk kjærlighet. Hva er det vi skal utøve, inn mot ungdom. Jeg tror nok noen reagerer voldsomt på bruken av kjærlighet, at vi skal utøve kjærlighet, mens andre tenker at det er en selvfølge.

P: Har du noe fokus på det når du er på jobb?

I: Nei, jeg har jo ikke hatt det, før nå. Det er først siste vakten jeg har tenkt over at vi skal gjøre det. Men vi har jo, jeg har jo alltid tenkt at vi må vise disse barna at vi bryr, og at vi rommer der, det hjelper ikke på en måte å bare være der, man må faktisk bare, ja hva skal jeg si, man kan jo si at det er å utøve kjærlighet, jeg har ikke tenkt på kjærlighetsbegrepet før. Jeg

har bare tenkt at vi må være tydelige på at vi faktisk bryr oss og vise det med både handling og ord, og stå der. Ellers har jeg ikke troen på at vi skal gjøre en god nok jobb i lengden.

P: Hvordan opplever du at du utøver og kommuniserer kjærlighet i praksis, eller et annet begrep som du tenker?

I: Det er jo vanskelig å si, men jeg tenker at man på en måte rommer de, prøver å vise at selv om de står i vanskelige situasjoner så er, når de er i gode situasjoner at man viser at man interesserer seg, viser at man bryr seg. Kanskje det er derfor man står i enkelte vanskelige situasjoner fordi at man bryr seg, kanskje snakker om det etterpå. At jeg hadde ikke gidde hvis det ikke var fordi jeg bryr meg, tydeliggjøre, hva er der det vi faktisk, hvorfor vi faktisk gidder dette vi gidder da. Hvorfor vi sitter de grensene vi sitter. Prøve å snakke med de om det i ettertid. Ja, hva mer? Jeg føler jo at det at man faktisk, ja det er jo jobben vår å ta oss tid, men samtidig så er det ikke alltid. Man må på en måte tydeliggjøre at vi gjør det, at vi (pause)...Jeg tror jo at for de fleste av oss, selv om det er jobben vår, så gjør vi det på en frivillig basis allikevel. Vi tropper jo inn i det fordi vi har lyst at det skal gå bra med disse ungdommene, vi står jo i det fordi at vi vil gjøre en endring.

P: Hva legger du i begrepet kjærlighet?

I: Vanskelig...Jeg hadde vel aldri trodd at jeg skulle bruke ordet kjærlighet inn mot ungdom jeg jobber med. For når jeg tenker kjærlighet så tenker jeg kjæresten min, jeg tenker mer den type tanker. Jeg har ikke tenkt så mye, men når jeg tenkte at det er lovpålagt, vi utøver jo, det er jo sikkert en form for kjærlighet det vi driver med. Jeg vet ikke...

P: Tenker du at det kan være utfordrende for din profesjonelle rolle som miljøterapeut?

I: Nei, det er jo derfor jeg skulle ønske det var på en måte diskutert mer og reflektert mer over. For det er liksom sånn, jeg kjente jo på det når jeg først leste det at det er veldig stort, jeg kan ikke utøve kjærlighet i min jobb, Jeg er her for ungdommene, men det er ikke kjærlighet. Hvis det hadde vært kjærlighet så hadde jeg tatt ungdommene med meg hjem igjen. Det er ikke det jeg utøver. Men når jeg tenker meg om så er det jo allikevel mye kjærlighet at man bruker såpass mye tid og energi på at noen andre skal ha det bra. Og at man tåler såpass mye innimellom, fordi at du vil at den andre skal klare seg. Det er jo en form

for kjærlighet i det og, men jeg må tone ned begrepet litt for å kunne akseptere at vi utøver det. For jeg har liksom tenkt at kjærlighet det er kjæreste, det er barna, så vidt mor (latter).

P: På hvilken måte tenke du at du må tone ned?

I: (Pause). Jeg må redefinere det. Det er akkurat det. For jeg har liksom tenkt at kjærlighet det er noe mer privat kanskje (pause).

P: Tror du at den konteksten til ungdommen bor i, for eksempel at de bor på institusjon påvirker smerteuttrykkene deres?

I: J, jeg tror at det er vanskelig for de. De må bo på institusjon, de må forholde seg til mange voksne. De må forholde seg til vikarer, det er jo ikke tvil om at det må være vanskeligere å bli trygg på en institusjon enn det å bli trygg i et hjem tenker jeg. Den utryggheten vil jo og være med på skape reaksjoner, jeg har jo og troen på at det å bli grensesatt av ukjente er med på skape en del situasjoner, men samtidig så er det jo, de største smerteuttrykkene man ser med vold og sånn er, det er jo forskjell på ungdommen, men noen av ungdommene hos noen av ungdommene ser jo man først det når man er begynt å komme inn på de, når de faktisk tør å vise følelser, de er jo ofte forsiktige i begynnelsen, kanskje fordi de er usikker på hvordan vi reagerer når de reagerer sånn sant, men ja, det er vanskelig.

P: Hvilken rolle tror du relasjonen du har til ungdommen spiller?

I: Ja, det vil jo jeg tro, men så kan det spille begge veier det, det at du ikke har relasjon kan gjøre at du unngår, ungdommen lar vær å uttrykke smerteuttrykket sitt i møte for de det er for usikkert, men samtidig hvis du ikke er i relasjon og begynner å grensesette eller ta opp ting så kan jo det være med på å skape det, men på samme måte så kan jo det at når du har en relasjon så kan den form for grensesetting være, det tåler de av deg fordi de vet at du bryr deg, men samtidig så kan det og være at når de da har det vanskelig og detter helt ut av toleransevinduet så blir det helt naturlig at det går utover deg, for de vet at du står deg etterpå og, eller at du takler det bra eller at du klarer, som en sånn, det blir liksom ikke noe fasitsvar her.